

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΣΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ:
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Δημήτρης Μιχάλης Τριτσετάκης

Αθήνα, 2022-2023

Τριμελής Επιτροπή

Στυλιανή Λαδή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (επιβλέπουσα)

Δέσποινα Παπαδημητρίου, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Φανή Κουντούρη, Επίκουρη Καθηγήτρια Πανταίου Πανεπιστημίου

Copyright © Δημήτρης Μιχάλης Τριτσετάκης, 2022-2023.

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στους γονείς μου και τη Μαρία

Συντομογραφίες

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΕΚ: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

ΕΚΑΕ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	6
Abstract	7
Εισαγωγή.....	8
Μέρος Πρώτο: Ιστορική και θεωρητική προσέγγιση	9
Κεφάλαιο Πρώτο: Μία σύντομη ιστορία: το Αμερικανικό Κογκρέσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	9
1.1: Το Αμερικανικό Κογκρέσο.....	10
1.2: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	11
Κεφάλαιο Δεύτερο: Θεωρητικό Πλαίσιο	14
2.1: Το θεωρητικό πλαίσιο σύγκρισης.....	14
2.1.1: Συνολική σύγκριση	14
2.1.2: Έρευνες σε συγκεκριμένα πεδία πολιτικής.....	20
2.2: Συστηματοποίηση δεδομένων και θεωρίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες.....	26
Μέρος Δεύτερο: Δομή και παράγοντες επιρροής.....	29
Κεφάλαιο Τρίτο: Το ειδικό βάρος της θεσμικής δομής.....	29
3.1: Γενικά χαρακτηριστικά: Σύνθεση και Μέγεθος.....	29
3.2. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	30
3.3: Γερουσία, Βουλή των Αντιπροσώπων και η αμερικανική κυβέρνηση	32
3.4.: Εκτελεστική εξουσία: Η αμερικανική κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.	34
Κεφάλαιο Τέταρτο: Ειδικές παράμετροι επιρροής	36
4.1: Κράτη-μέλη, πολιτείες και παράγοντες επιρροής	36
4.2: Εκλογικές διαδικασίες, εκλογές και εκλογικά συστήματα	37
4.3. Νομοθετικές διαδικασίες και λήψη αποφάσεων.....	38
4.4. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές και η σημασία τους	40
4.5. Κόμμα και κομματικό σύστημα	42
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αμερικανικό Κογκρέσο και ο παράγοντας της επιρροής.....	48
Συμπεράσματα:.....	52
Πηγές- Βιβλιογραφία:	53

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να συγκρίνει θεσμικά τα κοινοβουλευτικά σώματα των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή το Κογκρέσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αντίστοιχα. Παράλληλα, επιθυμούμε μέσω της σύγκρισης αυτής να αναδείξουμε ένα σύνολο παραγόντων οι οποίοι συμβάλουν στην άσκηση επιρροής από πλευράς των μελών των δύο ενώσεων επί των συνελεύσεων. Βασική υπόθεση εργασίας μας είναι πως η θεσμική σύνθεση των δύο κοινοβουλευτικών σωμάτων επιτρέπει την ανάπτυξη σχέσεων εξουσίας και επιρροής από πλευράς των μελών των δύο συστημάτων προς τα ίδια τα κοινοβουλευτικά σώματα. Επιπλέον, υποθέτουμε πως οι σχέσεις αυτές εκφράζονται με διαφορετικούς τρόπους ανάμεσα στα δύο πολιτικά συστήματα και μέσω της σύγκρισης αυτής, επιθυμούμε να τους αναδείξουμε. Επιθυμούμε, τέλος, να αναδείξουμε τις κύριες ομοιότητες και διαφορές των δύο συστημάτων. Προκειμένου να ελέγξουμε την ορθότητα των υποθέσεων μας θα αναλύσουμε και θα συγκρίνουμε μία πληθώρα μεταβλητών. Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας μας θα παραθέσουμε ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της ιστορικής εξέλιξης του Αμερικανικού Κογκρέσου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Θα συνεχίσουμε παραθέτοντας ένα σύνολο προηγούμενων ερευνών και στη συνέχεια θα συστηματοποιήσουμε τα βασικά τους δεδομένα και θα παραθέσουμε τις βασικές θεωρίες που προσεγγίζουν την ΕΕ και τις ΗΠΑ με ιδιαίτερη εστίαση στη θεωρητική οπτική του Φεντεραλισμού. Στο δεύτερο μέρος της εργασίας μας θα ασχοληθούμε με την ειδική σημασία της θεσμικής δομής της ΕΕ και των ΗΠΑ προσεγγίζοντας τα δύο συστήματα από την οπτική του φεντεραλισμού. Θα αναφερθούμε στην ιδιαίτερη σημασία της εκτελεστικής εξουσίας στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ένωση. Στη συνέχεια θα παραθέσουμε κάποιους συγκεκριμένους παράγοντες επιρροής και θα αναλύσουμε τη θεσμική επιρροή που δύνανται οι πολιτείες και τα κράτη-μέλη να ασκήσουν στα δύο κοινοβουλευτικά σώματα. Θα εξετάσουμε τη συμβολή των εκλογικών διαδικασιών και του εκλογικού συστήματος, των νομοθετικών διαδικασιών, των κοινοβουλευτικών επιτροπών και του κομματικού συστήματος στην επιρροή που τα μέλη μπορούν να ασκήσουν στα δύο κοινοβουλευτικά σώματα. Τέλος, θα συστηματοποιήσουμε τις παρατηρήσεις μας και θα εξάγουμε τα συμπεράσματα μας. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήσαμε με σκοπό την εκπόνηση της εργασίας μας είναι η βιβλιογραφική επισκόπηση. Κύρια συμπεράσματα της εργασίας είναι πρώτα πως οι σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη και το ΕΚ από τη μία πλευρά και τις πολιτείες και το Κογκρέσο από την άλλη αναδεικνύονται με διαφορετικό τρόπο στα δύο αυτά πολιτικά συστήματα. Κυριότερος παράγοντας επιρροής από πλευράς τόσο των πολιτειών όσο και των κρατών-μελών προς τα δύο κοινοβουλευτικά όργανα είναι, σε διαφορετικό βαθμό για τις δύο περιπτώσεις, ο παράγοντας του κόμματος.

Λέξεις -κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Κογκρέσο, Γερουσία, Βουλή των Αντιπροσώπων.

Abstract

This master's thesis attempts to compare the parliamentary bodies of the European Union and the United States, the Congress and the European Parliament, from an institutional perspective. At the same time, through this comparison, we wish to highlight a set of factors that contribute to the influence exerted by the members of the two associations on the assemblies. The basic hypothesis of our thesis is that the institutional composition of the two parliamentary bodies allows for the development of relations of power and influence on the part of the members of the two systems towards the parliamentary bodies themselves. Additionally we assume that these relationships are expressed in different ways between the two political systems and through the current comparison we wish to highlight them. Finally, we would like to highlight the main similarities and differences between the two parliamentary systems. In order to test whether our hypotheses are correct we will analyze and compare multiple variables. In the first chapter of our thesis we will list some key features of the historical development of the American Congress and the European Parliament. We will continue by listing a set of previous research and then systematize their key data and list the main theories approaching the EU and the US with a particular focus on the theoretical perspective of Federalism. In the second part of the current thesis we will extensively analyze the special importance of the institutional structure of the EU and the US and approaching the two systems from the perspective of federalism. We will refer to the special importance of the executive power in the United States and the Union. We will then list some specific influencing factors and analyze the institutional influence that states and member states can exert on the two parliamentary bodies. We will then examine the contribution of electoral processes and the electoral system, the legislative processes, the parliamentary committees, and the party system to the influence that members can exercise in both parliaments. Finally, we will systematize our observations and draw our conclusions. The methodology used for this current thesis is the method of bibliographic review. The main conclusions of our thesis are that, first, the power relations between the member states and the EP on the one hand and the states and the Congress on the other emerge in different ways in these two political systems. The main factor through which both states and member-states can exercise influence over the two parliamentary bodies is, to a different extent for the two cases, the factor of the political party.

Keywords: European Union, United States of America, Congress, Senate, House of Representatives.

Εισαγωγή

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιχειρεί να συγκρίνει σε θεσμικό επίπεδο τα κοινοβουλευτικά σώματα των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Κογκρέσου και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Παράλληλα, επιθυμούμε μέσω της σύγκρισης αυτής να αναδείξουμε ένα σύνολο παραγόντων οι οποίοι συμβάλουν στην άσκηση επιρροής από πλευράς των μελών των δύο ενώσεων επί των συνελεύσεων. Επιχειρούμε επιπλέον να αναδείξουμε τις ιδιαίτερες ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο συστημάτων συνολικά, αλλά και ως προς τη σχέση των ομοσπονδιακών νομοθετικών τους σωμάτων μεταξύ τους.

Μετά το πέρας του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, τα ευρωπαϊκά κράτη ξεκίνησαν μία μακρά πορεία ανοικοδόμησης κατά την οποία αναγκάστηκαν να συνεργασθούν στενά. Έτσι οι πρώτες συγκρίσεις μεταξύ των δύο παραδειγμάτων ξεκίνησαν ήδη από το 1946 κάνει την εμφάνιση της μέσα από την ομιλία του Winston Churchill η ιδέα των «Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης», ενός ευρωπαϊκού πλαισίου οικονομικής και πολιτικής συνεργασίας. Στις δεκαετίες που ακολούθησαν και με τη συνεχή προσθήκη νέων μελών στην Ένωση, παρατηρούμε την ανάπτυξη και την εξέλιξη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και, τελικώς, την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, παρακολουθούμε και την συνεχή σύγκλιση συμφερόντων μεταξύ της ΕΕ και των Ηνωμένων Πολιτειών που λαμβάνει χώρα σε όλο το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα και τη συνεργασία των δύο σε όλους τους τομείς. Με δεδομένο πως το παράδειγμα των ΗΠΑ χρησιμοποιήθηκε αρχικά ως ένα είδος πρωτοτύπου και με δεδομένη την συνεργασία των δύο παραδειγμάτων για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα, θεωρούμε την σύγκριση ανάμεσα τους σημαντική και διαφωτιστική.

Υπάρχει ήδη μία σημαντική διεθνής βιβλιογραφία η οποία ασχολείται με την σύγκριση ανάμεσα στα δύο αντικείμενα της έρευνας μας. Όπως θα δούμε αναλυτικότερα και σε επόμενο κεφάλαιο, ένας μεγάλος αριθμός ερευνών ασχολείται με επιμέρους θεματικές οι οποίες άπτονται στην υπό εξέταση. Χαρακτηριστικές είναι οι έρευνες των Sonja Puntcher Riekman και Doris Wydra (2015), στην οποία οι συγγραφείς συγκρίνουν συνολικά την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες ως ομοσπονδιακά συστήματα και εκείνη του Mike Smith (2018) στην οποία γίνεται σύγκριση μεταξύ της ικανότητας πολυμερούς προσέγγισης των δύο συστημάτων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η έρευνα των Lynn, L.E. & Malinowska, A. (2018) που ασχολούνται με τη σύγκριση των ΗΠΑ και της Ένωσης σε διάφορα πεδία της δημόσιας διοίκησης.

Υποθέτουμε έτσι πως μέσα από τη θεσμική δομή και τις διαδικασίες των δύο κοινοβουλευτικών σωμάτων και τον ρόλο που αυτά διαδραματίζουν στο ευρύτερο πολιτικό σύστημα της ΕΕ και των ΗΠΑ αντίστοιχα, αναδύονται και αναπτύσσονται σχέσεις εξουσίας και επιρροής από πλευράς των μελών των δύο συστημάτων προς τα ίδια τα κοινοβουλευτικά σώματα. Προκειμένου να ελέγξουμε την υπόθεση μας, θα συγκρίνουμε τα δύο κοινοβουλευτικά στι βάση ενός συνόλου μεταβλητών με σκοπό

την ανάδειξη των παραγόντων εκείνων που συντελούν κατά βάση στην άσκηση επιρροής. Υποθέτουμε ακόμα πως οι σχέσεις αυτές εκφράζονται με διαφορετικούς τρόπους και σε διαφορετική κλίμακα ανάμεσα στα δύο πολιτικά συστήματα. Τέλος, επιθυμούμε να αναδείξουμε τα κυριότερα σημεία σύγκλισης και απόκλισης των δύο παραδειγμάτων.

Θα εστιάσουμε στην ανάδειξη των δύο παραδειγμάτων μας από ιστορική σκοπιά. Θα αναφερθούμε σε ορισμένες ιδιαίτερες θεματικές που αφορούν τη σύνθεση και τη σύσταση των δύο ομοσπονδιακών πολιτικών συστημάτων και τη θέση του Κοινοβουλίου, της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων στο ευρύτερο πολιτικό σύστημα υπό το πρίσμα του φεντεραλισμού. Θα εστιάσουμε ακόμα στη σύνθεση και το μέγεθος των δύο κοινοβουλευτικών σωμάτων, στη σημασία των εκλογικών περιφερειών και των εκλογών, αλλά και στη σημασία των κοινοβουλευτικών επιτροπών για τη διεξαγωγή των διαδικασιών των σωμάτων. Ακόμα, θα εστιάσουμε στην ανάλυση και τη σύγκριση των νομοθετικών διαδικασιών, ενώ θα αναφερθούμε συνοπτικά στη σχέση τους με την εκτελεστική εξουσία. Τέλος, θα αναφερθούμε στον πολύ σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα αμερικανικά και τα ευρωπαϊκά κόμματα στο σχηματισμό και τη διεξαγωγή της πολιτικής.

Σημαντικότερος παράγοντας επιρροής αναμένουμε πως θα αναδειχθεί ο ρόλος του κομματικού συστήματος. Επιθυμούμε μέσω της εργασίας μας να συστηματοποιήσουμε τα δεδομένα προηγούμενων ερευνών και να αναδείξουμε την ιδιαίτερη σημασία των ευρωπαϊκών κομμάτων στην άσκηση και τον σχηματισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής. Επιθυμούμε ακόμα να αναδείξουμε ορισμένες πτυχές της σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ των επιμέρους κρατών-μελών και πολιτειών με το κομματικό σύστημα και την εκάστοτε συνέλευση των δύο παραδειγμάτων μας. Με τη συγγραφή της παρούσας έρευνας επιθυμούμε να συστηματοποιήσουμε δεδομένα των προηγούμενων ερευνών και να συμβάλουμε στη συνολική ανασκόπηση της ήδη υπάρχουσας βιβλιογραφίας. Τέλος, με την έρευνα μας επιθυμούμε να αναδείξουμε τον πολύ σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν τα μέλη των δύο ενώσεων στην συνολική πολιτική ζωή της εκάστοτε ένωσης.

Μέρος Πρώτο: Ιστορική και θεωρητική προσέγγιση

Κεφάλαιο Πρώτο: Μία σύντομη ιστορία: το Αμερικανικό Κογκρέσο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας μας θα παραθέσουμε ορισμένα βασικά γνωρίσματα και χαρακτηριστικά της ιστορίας των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης εστιάζοντας στην ιστορική και θεσμική εξέλιξη και τον

ρόλο του αμερικανικού Κογκρέσου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με σκοπό να αναδείξουμε ορισμένες από τις βασικές ιστορικές τάσεις. Θα ξεκινήσουμε την ιστορική μας επισκόπηση εξετάζοντας την ιστορική πορεία που διένυσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες.

1.1: Το Αμερικανικό Κογκρέσο.

Η ιστορία του αμερικανικού Κογκρέσου ξεκινά ήδη από την εποχή της Αμερικανικής Επανάστασης. Το Πρώτο Ηπειρωτικό Κογκρέσο συγκλήθηκε από τους αποίκους προκειμένου να συντονίσει την αντίσταση εναντίον της βρετανικής μητρόπολης όταν εκείνη έθεσε την αποικία της Μασαχουσέτης υπό τον πλήρη έλεγχο της (Κοκκινάκης, 2012). Ξεκίνησε έτσι ένα εμπορικό μποϊκοτάζ σε όλα τα βρετανικά προϊόντα και στάλθηκε υπόμνημα στον ίδιο τον βασιλιά σε μία προσπάθεια αποκλιμάκωσης της έντασης, η οποία όμως απέτυχε.

Το Κογκρέσο έδωσε έτσι άδεια στις αποικιακές συνελεύσεις να εκπαιδεύουν σώματα εθνοφρουράς (Bailyn, 1992· Berkin, 1995· Stevenson, 2007). Το 1775 το βρετανικό Κοινοβούλιο κήρυξε τη Βοστώνη και την ευρύτερη αποικία της Μασαχουσέτης σε επανάσταση. Τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους βρετανικές και αποικιακές δυνάμεις ενεπλάκησαν σε αψιμαχίες με αποτέλεσμα την έναρξη του Αμερικανικού Πολέμου της Ανεξαρτησίας. Κατά τη διάρκεια του πολέμου ψηφίσθηκε από τις αποικιακές συνελεύσεις το πρώτο Σύνταγμα του νέου κρατικού μορφώματος, τα Άρθρα της Συνομοσπονδίας και Διαρκούς Ένωσης, με το Κογκρέσο να λειτουργεί ως η *de facto* κυβέρνηση της. Σύμφωνα με αυτά το Κογκρέσο διέθετε εκτελεστικές και νομοθετικές εξουσίες, χωρίς όμως μέσα πίεσης προκειμένου να επιβάλει τη νομοθεσία του στις πολιτείες. Λαμβάνοντας σημαντική βοήθεια από τη Γαλλία, οι Ηνωμένες Πολιτείες κατάφεραν να κερδίσουν την ανεξαρτησία τους.

Κατά τα πρώτα χρόνια μετά την επανάσταση, οι πολιτειακές εθνοφύλακές ενεπλάκησαν κατά περιπτώσεις σε μικρές αψιμαχίες μεταξύ τους. Την περίοδο εκείνη η ταυτότητα των πολιτών δεν συγκροτούταν με βάση την κοινή, ομοσπονδιακή-αμερικανική συνιστάμενη, αλλά με βάση την πολιτεία καταγωγής (Bailyn, 1992). Έτσι, οι πολίτες ήταν περισσότερο «πιστοί» στην πολιτεία από την οποία κατάγονταν και λιγότερο στην ομοσπονδία. Οι οικονομικές εισφορές στην Συνομοσπονδία ήταν εθελούσιες, ο ομοσπονδιακός στρατός εξαιρετικά μικρός και οι πολιτείες διατήρησαν το δικαίωμα τους να εκπαιδεύουν σώματα εθνοφυλακής (Jensen, 1976). Με ορατό τον κίνδυνο κατάρρευσης, τον Μάρτιο του 1787 συγκλήθηκε η γνωστή ως Συνταγματική Συνέλευση (Constitutional Convention) με σκοπό την δημιουργία ενός νέου συντάγματος. Το νέο Σύνταγμα του 1789 αντικατέστησε το Κογκρέσο της Συνομοσπονδίας με ένα νέο, Ομοσπονδιακό Κογκρέσο και μία ομοσπονδιακή κυβέρνηση, της οποίας ηγούταν ο πρόεδρος της Ένωσης. Το Κογκρέσο είχε την ευθύνη επιβολής φόρων και επιφορτίζεται με τα απαραίτητα για την προστασία της Ένωσης. Διέθετε την ευθύνη κήρυξης πολέμου, κινητοποίησης των στρατευμάτων της Ομοσπονδίας και επιβολής του νόμου της Ένωσης. Οι πολιτείες περιορίζονταν μονάχα στο ότι δεν μπορούσαν να έχουν αυτόνομη εξωτερική πολιτική, να κόβουν δικό τους νόμισμα και να επιβάλουν δασμούς χωρίς τη συμφωνία του Κογκρέσου.

Έτσι, οι αποικιακές συνλεύσεις μετεξελίχθηκαν σε πολιτειακές συνλεύσεις και οι 13 αποικίες μετεξελίχθηκαν στις 13 πρώτες πολιτείες με δικά τους αυτόνομα συνταγματικά κείμενα και νομοθεσία, δικούς τους κυβερνήτες και ημιαυτόνομα σώματα εθνοφυλακής. Το Σύνταγμα του 1789 βρίσκεται σε ισχύ, με ορισμένες αναθεωρήσεις, μέχρι και σήμερα.

Το 1846 οι Ηνωμένες Πολιτείες και το Μεξικό οδηγήθηκαν σε πόλεμο ο οποίος έληξε με νίκη των ΗΠΑ και την προσάρτηση μεγάλου μέρους των βόρειων επαρχιών του Μεξικό. Η προσάρτηση των νέων αυτών περιοχών και η μετατροπή τους σε πολιτείες προκάλεσε μία σημαντική πολιτική κρίση στις Ηνωμένες Πολιτείες, διαταράσσοντας την ισορροπία μεταξύ των κρατών που επέτρεπαν τη δουλεία μέσα στα σύνορα τους και εκείνες που το απαγόρευαν. Με την υπεροχή των Free States (των Βόρειων πολιτειών, οι οποίες απαγόρευαν τη δουλεία), οι περισσότερες από τις Νότιες Πολιτείες, βασιζόμενες στην εργασία των σκλάβων, αποχώρησαν από την Ένωση το 1860 με αφορμή την εκλογή του προέδρου Lincoln και δημιούργησαν μία νέα πολιτική οργάνωση, τις Συνομοσπονδίες Πολιτείες Αμερικής. Η πολιτική αυτή κρίση κατέληξε στο ξέσπασμα ενός εμφυλίου πολέμου μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Συνομοσπονδίας. Ο πόλεμος αυτός διήρκεσε 4 έτη και έληξε με τη νίκη της Ένωσης και την τελική κατάργηση της δουλείας.

Τα χρόνια που ακολούθησαν τον Εμφύλιο υπήρξαν για τις Ηνωμένες Πολιτείες μία μεταβατική περίοδος. Οι υποδομές των Νότιων Πολιτειών έπρεπε να αποκατασταθούν και η κοινωνία να ανασυγκροτηθεί. Κατά τον 20^ο αιώνα, με την εδαφική ολοκλήρωση του κράτους και την πλήρη επικράτηση ενός εξαιρετικά ισχυρού δικομματισμού, ο ρόλος του Κογκρέσου, όπως θα εξετάσουμε και σε αρκετά σημεία παρακάτω, χαρακτηριζόταν πάντοτε από την διαντίδραση και τον γενικότερο ανταγωνισμό του με τον πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι ισχυρότεροι και περισσότερο λαοφιλείς πρόεδροι ασκούσαν περισσότερη επιρροή πάνω του, ενώ το αντίστροφο συνέβαινε με τους λιγότερο ισχυρούς προέδρους.

1.2: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Η ιστορία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ξεκινά παράλληλα με τις πρώτες συνθήκες προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Παράλληλα, η διαδικασία αυτή ξεκίνησε με αφορμή το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου, ο οποίος ήταν καταστροφικός για την ευρωπαϊκή οικονομία και κοινωνία. Στο τέλος του πολέμου, το 1945, οι εκτοπισμένοι ευρωπαϊκοί πληθυσμοί συγκροτούσαν ένα τεράστιο, διάσπαρτο ανθρώπινο πλήθος χωρίς κανένα μέσο διαβίωσης (Bernstein, 2007). Την ίδια στιγμή, το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της Ηπείρου είχε καταρρεύσει, αν και υπήρχαν σοβαρές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών.

Μετά το τέλος του πολέμου, ξεκίνησε στις αποικίες των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων μία μακρά πορεία ανεξαρτησίας από τις μητροπόλεις, μία πορεία αποαποικιοποίησης. Βγαίνοντας από τον τελευταίο μεγάλο πόλεμο του 20^{ου} αιώνα, οι μεγαλύτερες δυνάμεις της Γηραιάς Ηπείρου βρέθηκαν σε δυσμενέστατη θέση. Προοδευτικά, η Γαλλία και η Βρετανία έχασαν την ικανότητα επιρροής και

προώθησης των συμφερόντων τους σε παγκόσμιο επίπεδο, μέσω των αποικιακών κτήσεων τους. Το κενό που άφησε η κατάρρευση των παλαιών, παραδοσιακών παικτών της διεθνούς πολιτικής σκακιέρας έσπευσαν να καλύψουν δύο νέες δυνάμεις. Από τη μία πλευρά, η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (Ε.Σ.Σ.Δ.) και από την άλλη οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής απέδειξαν την ικανότητα τους να ασκήσουν επιρροή σε παγκόσμιο επίπεδο και να προστατεύουν τα συμφέροντα τους σε διεθνή κλίμακα. Οι δύο νέες υπερ-δυνάμεις που αντικατέστησαν τις παλιές ευρωπαϊκές αποικιακές αυτοκρατορίες επιδόθηκαν για τις επόμενες δεκαετίες σε μία ιδιαίτερη διπλωματική και πολιτική κατάσταση που χαρακτηρίζεται ως Ψυχρός Πόλεμος.

Μέσα σε αυτό το πολωμένο διεθνές κλίμα, τα ευρωπαϊκά κράτη ξεκίνησαν μία προσπάθεια ανοικοδόμησης. Η πρώτη προσπάθεια συνεργασίας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών στην μεταπολεμική εποχή υπήρξε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. Σκοπός της ήταν η εξάλειψη των εμποδίων στο εμπόριο και τις συναλλαγές (Μούσης, 2018), αλλά και τη δημιουργία μίας κοινής αγοράς κοιτασμάτων άνθρακα και χάλυβα, των δύο κύριων πρώτων υλών της πολεμικής βιομηχανίας (Κωστόπουλος, 2010). Η εμπορική ένωση που δημιουργήθηκε ονομάστηκε Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. Τα ιδρυτικά κράτη-μέλη της Κοινότητας ήταν η Γαλλία, η Δυτική Γερμανία, το Βέλγιο, η Ιταλία, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο. Στην δήλωση τους, τα έξι κράτη-μέλη τόνιζαν πως η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (Ε.Κ.Α.Χ.) ήταν το πρώτο βήμα προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση. Παρόλα αυτά, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άμυνας (ΕΚΑ), με κύριο σκοπό την αμυντική ανεξαρτητοποίηση των συμβαλλόμενων κρατών, απορρίφθηκε από το γαλλικό κοινοβούλιο το 1954 (Κωστόπουλος, 2010). Παρά την αποτυχία την ΕΚΑ όμως, το 1957 υπογράφηκαν στην Ρώμη συνθήκες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και εκείνη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ). Βασικός στόχος της ΕΟΚ ήταν η δημιουργία μίας κοινής αγοράς αγαθών και υπηρεσιών για τα κράτη-μέλη, ενώ η συνθήκη προέβλεπε επίσης και την δημιουργία μίας τελωνειακής ένωσης μέσω της κατάργησης των τελωνειακών δασμών, των ποσοστώσεων εισαγωγής και άλλων προστατευτικών μέτρων και πρακτικών μεταξύ των κρατών-μελών της Ένωσης, την υιοθέτηση ενός κοινού τελωνειακού δασμολογίου στα προϊόντα τρίτων χωρών. Επιπλέον, προβλεπόταν η εναρμόνιση των εθνικών πολιτικών σε ότι αφορά την διαχείριση των δικαιωμάτων της ελεύθερης κυκλοφορίας προϊόντων, κεφαλαίων και ανθρώπων, αλλά και το δικαίωμα εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών από ανεξάρτητους επαγγελματίες. Από την άλλη πλευρά, η συνθήκη της ΕΚΑΕ είχε σαν στόχο την δημιουργία μίας ενιαίας αγοράς υλικών και πρώτων υλών σχετιζόμενων με την πυρηνική ενέργεια και η δημιουργία ενός κοινού νομικού πλαισίου σε ότι αφορά τα πυρηνικά υλικά, για ειρηνικούς πάντα σκοπούς (Κωστόπουλος, 2010). Λίγα χρόνια αργότερα, υπογράφεται από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών της ΕΟΚ η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (Μούσης, 2018). Μέσω αυτής, η επιρροή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αυξήθηκε, ενώ επισημοποιήθηκε το Συμβούλιο Κορυφής, για τα οποία θα μιλήσουμε εκτενέστερα στη συνέχεια. Από τα επόμενα έτη κιόλας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνει τη νέα συνθήκη για την λειτουργία των Κοινοτήτων, όπως διαμορφώθηκε στα πλαίσια προηγούμενων συσκέψεων. Έτσι, στην πόλη Μάαστριχτ της Ολλανδίας διεξήχθη το συνέδριο το οποίο κατέληξε στην σύναψη της Συνθήκης

του Μάαστριχτ, γνωστής και ως Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση το 1991 (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2014). Η νέα αυτή συνθήκη αφορούσε την κατοχύρωση των βασικών ελευθεριών της οικονομίας, δηλαδή της κίνησης κεφαλαίων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών και προσώπων ανάμεσα στα κράτη της Κοινότητας. Ορίζονται βασικές προϋποθέσεις γνωστές ως «κριτήρια Μάαστριχτ» (επιτόκια, πληθωρισμός, δημόσιο χρέος και δημόσιο έλλειμμα) με σκοπό τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και ενός κοινού ευρωπαϊκού νομίσματος. Η συνθήκη προβλέπει επίσης την ίδρυση μίας κοινής Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Σε αυτή οι κεντρικές τράπεζες των χωρών της Ευρώπης, θα παραχωρούσαν το δικαίωμα άσκησης νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής.

Τον Ιούλιο του 1997, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο την πρότασή της σε θέματα όπως η διεύρυνση της Ένωσης, το ύψος των συνεισφορών στον κοινοτικό προϋπολογισμό και η κατανομή των κονδυλίων στα Διαρθρωτικά Ταμεία και στο Ταμείο Συνοχής, προβλέπονται στην πρόταση αυτή, γνωστή ως «Ατζέντα 2000» (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2014). Στο πλαίσιο αυτό, η συνθήκη του Άμστερνταμ ήταν το προοίμιο της διεύρυνσής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης. Κύριοι στόχοι οι οποίοι τέθηκαν ήταν, πρώτα, η αντιμετώπιση της ανεργίας και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η εξάλειψη και των τελευταίων εμποδίων για την ενοποίηση της οικονομίας και της ελευθέρια στην κυκλοφορία των συντελεστών παραγωγής, η ισχυροποίηση της θέσης και η ενδυνάμωση της επιρροής της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε διεθνές επίπεδο. Επίσης, σκοπό είχε να καταστήσει την θεσμική δομή της Ένωσης αποτελεσματικότερη εν όψη της διεύρυνσης στην Κεντρική Ευρώπη (Κωστόπουλος, 2010) . Καθιερώνονται νέοι τρόποι λήψης αποφάσεων βασισμένοι στην αρχή της πλειοψηφίας και καταργείται το δικαίωμα του «veto». Τέλος, καθιερώνεται το Σύμφωνο Σταθερότητας που στοχεύει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ο.Ν.Ε. ως συνόλου έναντι των ανταγωνιστών της.

Μέσα στα χρόνια που ακολούθησαν την Συνθήκη του Μάαστριχτ και μέχρι το 2000, πολλά από τα κράτη του Πρώην Ανατολικού Μπλοκ εντάχθηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τη Συνθήκη της Νίκαιας (2000) ορίστηκε πως από την 1η Ιανουαρίου του 2005, με την έναρξη της θητείας της νέας Επιτροπής, αυτή θα αποτελείται από έναν επίτροπο από κάθε κράτος-μέλος. Έτσι, οι 5 μεγάλες χώρες-μέλη της Ευρώπης (Γερμανία, Ιταλία, Ισπανία, Γαλλία, Μ. Βρετανία) χάνουν τη δυνατότητα τους να εκλέγουν δύο επιτρόπους. Ορίστηκε πως όταν ο αριθμός των κρατών-μελών της Ένωσης φθάσει τα 27, ο αριθμός των μελών της επιτροπής θα είναι μικρότερος από τον αριθμό των κρατών και αποφασίστηκε ότι τα μέλη της νέας Επιτροπής θα επιλέγονται βάση την «εκ περιτροπής αλλαγή» πάνω σε μία ισότιμη βάση. Τέλος, ο πρόεδρος της Επιτροπής ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων.

Η Συνθήκη της Λισαβόνας ή η Μεταρρυθμιστική Συνθήκη είναι η τελευταία μεγάλη αναθεώρηση την προηγούμενων κοινοτικών συμφωνιών και υποκαθιστά κατά κάποιο τρόπο το απορριφθέν Σύνταγμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Συνθήκη απορρίφθηκε σε δημοψήφισμα από τους πολίτες της Ιρλανδίας στις 12 Ιουνίου του 2008, αλλά κυρώθηκε τελικά τον Οκτώβριο του 2009 σε δεύτερο δημοψήφισμα (Κωστόπουλος, 2010). Η κύρωση της συνθήκης αποδείχθηκε μία χρονοβόρα

διαδικασία και πολλά κράτη όπως η Πολωνία, η Γερμανία και η Τσεχία καθυστέρησαν να την επικυρώσουν. Στην Ελλάδα η συνθήκη κυρώθηκε στις 11 Ιουνίου του 2008. Το ίδιο έτος ξέσπασε στις Ηνωμένες Πολιτείες μία μεγάλη οικονομική κρίση, η οποία στα κράτη της ΕΕ έλαβε τη μορφή μίας κρίσης χρέους. Μέσα στο πλαίσιο αυτό, η Ένωση αμφισβητήθηκε βαθιά, εθνικιστικά και ναζιστικά κόμματα έκαναν την εμφάνισή τους στο εθνικό κοινοβούλιο και αντιευρωπαϊκά κόμματα κατέλαβαν την εξουσία σε διάφορες χώρες της Ένωσης. Στο αποκορύφωμα της κρίσης αυτής, το 2017 το Ηνωμένο Βασίλειο αποχώρησε από την Ένωση. Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας της ενοποίησης, το ΕΚ έχει καταφέρει να αυξήσει σημαντικά τις ευθύνες και την επιρροή του στο ευρύτερο πολιτικό σύστημα πρώτα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και στη συνέχεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κεφάλαιο Δεύτερο: Θεωρητικό Πλαίσιο

2.1: Το θεωρητικό πλαίσιο σύγκρισης

Στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας μας επιθυμούμε να αναφερθούμε σε ένα σύνολο ερευνών που προηγήθηκαν της δικής μας και τις ιδιαίτερες θεματικές με τις οποίες αυτές ασχολήθηκαν. Παρατηρούμε πρώτα πως οι έρευνες αυτές δύνανται να διαχωρισθούν σε δύο μεγάλες κατηγορίες. Στη μία πλευρά βρίσκονται οι έρευνες εκείνες οι οποίες συγκρίνουν συνολικά την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες ως πολιτικά συστήματα. Στην άλλη πλευρά βρίσκονται οι έρευνες οι οποίες ασχολούνται μονάχα με μία πτυχή ή μία ευρύτερη θεματική, πολιτική ή ακόμα και τομέα πολιτικής.

2.1:1: Συνολική σύγκριση. Θα ξεκινήσουμε με την έρευνα των Sonja Puntscher Riekman και Doris Wydra (2015). Σε αυτήν οι συγγραφείς συγκρίνουν συνολικά την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες ως ομοσπονδιακά συστήματα. Τονίζουν πως ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης του 2008 αναδείχθηκαν οι βαθύτερες αδυναμίες της ΕΕ, ενώ αντίθετα οι Ηνωμένες Πολιτείες έχοντας ολοκληρώσει την πολιτική και οικονομική τους ενοποίηση σε προηγούμενο χρόνο κατάφεραν να ξεπεράσουν την κρίση αυτή σε συγκριτικά μικρότερο χρονικό διάστημα. Έτσι, η πολιτική ενοποίηση της ΕΕ προβάλλεται ως μία από τις σημαντικότερες προϋποθέσεις για τη διασφάλιση της ύπαρξής της. Μία τέτοια πολιτική πράξη όμως, παρότι απαραίτητη, θεωρείται υπερβολικά δύσκολη σε έναν οργανισμό αποτελούμενο από μία μεγάλη συλλογή επιμέρους εθνικών κρατών. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ακολούθησαν μία τελείως διαφορετική ιστορική πορεία. Μέσα στα 150 χρόνια ύπαρξής τους κατάφεραν να εγκαθιδρύσουν ένα ιδιαίτερο οικονομικό -και πολιτικό- σύστημα μέσα από τις δικές τους κρίσεις και ιδιαίτερες συνθήκες.

Οι συγγραφείς εστιάζουν στη συνέχεια σε μία ιδιαίτερη πτυχή της διαφοράς μεταξύ των δύο πολιτικών συστημάτων, την δυνατότητα «συνταγματικής» αναθεώρησης. Στις ΗΠΑ είναι δυνατό μία ισχυρή πλειοψηφία να αναθεωρήσει το σύνταγμα προκειμένου το σύστημα να μπορέσει να ανταποκριθεί σε ιδιαίτερες καταστάσεις, ενώ προκειμένου να αναθεωρηθούν οι ιδρυτικές συνθήκες της ΕΕ είναι απαραίτητη η συμφωνία όλων των μελών της. Η σχετική αυτή αδυναμία είχε εμφανή αποτελέσματα στον τρόπο με τον οποίο τα δύο συστήματα αντιμετώπισαν τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης του 2007-2008.

Μία ακόμα βασική διαφορά μεταξύ των δύο είναι το ότι τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν σε πολλές φάσεις της νομοπαραγωγικής διαδικασίας κάποια μορφή άμεσης εκπροσώπησης. Κυριότερο μέσο επιρροής από μέρους των κρατών-μελών είναι κατά τους συγγραφείς το Συμβούλιο Υπουργών, με πολύ σημαντικό ρόλο ακόμα να διαδραματίζουν και οι ρυθμιστικές επιτροπές στις οποίες τα μέλη έχουν και πάλι άμεση εκπροσώπηση. Τέλος, τα κράτη-μέλη διαθέτουν μεθόδους άμεσης επιρροής στις διαδικασίες σχηματισμού της υψηλής πολιτικής της Ένωσης. Το σύνολο των παραπάνω δυνατοτήτων δεν είναι διαθέσιμο στις επιμέρους πολιτείες σε θεσμικό επίπεδο.

Ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά των δύο συστημάτων που αναδεικνύουν οι συγγραφείς είναι και η πρόβλεψη από το Σύνταγμα και τις ιδρυτικές Συνθήκες για την ανωτερότητα του ομοσπονδιακού νόμου στις ΗΠΑ και των αποφάσεων της ΕΕ, ενώ παράλληλα αναγνωρίζουν σημαντικές αρμοδιότητες στα μέλη τους. Κλείνοντας, παρατηρούμε πως η ΕΕ δύναται να ασκήσει πολύ μικρότερο βαθμό ελέγχου στα κράτη-μέλη της σε σύγκριση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, με μία γενικότερη όμως τάση συγκέντρωσης της εξουσίας στα κεντρικά όργανα της Ένωσης.

Η έρευνα του Rodert Csehi (2020) ασχολείται με τη σύνδεση μεταξύ της θεσμικής δομής και της διάστασης των πολιτικών στα ομοσπονδιακά πολιτικά συστήματα. Πρώτα, ο ομοσπονδιασμός γίνεται αντιληπτός στο πλαίσιο της έρευνας ως ένας συνδυασμός της αρχής της αυτοδιάθεσης και της αρχής της κοινής διοίκησης (shared rule), οι οποίες και έχουν έναν αριθμό θεσμικό αναπαραστάσεων. Η διαφοροποίηση μεταξύ των μοντέλων καταμερισμού της ισχύος και της διάκρισης των εξουσιών έχει συχνά χρησιμοποιηθεί από παλαιότερες έρευνες για να διαχωρίσουν μεταξύ του διπλού και του συνεργατικού τύπου φεντερλαισμού. Ο βαθμός αποκέντρωσης ασχολείται με τους πόρους που ένα συγκεκριμένο πολιτικό σύστημα κατέχει σε μία συγκεκριμένη περιοχή πολιτικής. Ο βαθμός αποκέντρωσης μπορεί να έχει διαφορετικές παράμετρους και μπορεί να κατανοηθεί είτε με πολιτικούς είτε με οικονομικούς όρους.

Στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών το Σύνταγμα προβλέπει πως το Κογκρέσο έχει την εξουσία να επιβάλει και να συλλέγει φόρους και δασμούς. Ακόμα, η 16^η τροπολογία δίνει την εξουσία στο Κογκρέσο να επιβάλει και να συλλέγει φόρους πάνω στο εισόδημα. Παρά το ότι αυτή η εικόνα διαγράφει ένα συγκεντρωτικό σύστημα, οι πολιτείες έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιβάλουν φόρους, σε διαφορετικές όμως περιοχές. Οι ομοσπονδιακοί φόροι συλλέγονται μέσω των φόρων εισοδήματος και των εταιρικών φόρων, ενώ οι πολιτειακοί φόροι εστιάζουν στην περιουσία και τις πωλήσεις. Σε ότι αφορά δημοσιονομικούς πόρους, οι ΗΠΑ

παρουσιάζουν ένα πολύ περισσότερο συγκεντρωτικό σύστημα από την ΕΕ. Από την πλευρά της αλληλεξάρτησης, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση έχει αρκετά μεγάλες ελευθερίες στην γενικότερη άσκηση δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής, καθώς σύμφωνα με το Σύνταγμα είναι υπεύθυνη για την υπεράσπιση και την ασφάλεια της συνομοσπονδίας. Παρά την ισχύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης όμως, οι πολιτείες δεν είναι αναγκασμένες να συμμετάσχουν σε όλα τα ομοσπονδιακά προγράμματα. Η αλληλεξάρτηση είναι μεγάλη στα διάφορα επίπεδα της κυβέρνησης των ΗΠΑ. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει άμεσα φόρους. Τα κράτη-μέλη της είναι υπεύθυνα για την επιβολή και τη συλλογή των φόρων στην επικράτεια τους. Έτσι, η ΕΕ θεωρείται πως είναι ένα αποκεντρωμένο ομοσπονδιακό σύστημα, σε ότι αφορά τουλάχιστον θέματα οικονομικά και θέματα προϋπολογισμού.

Στην έρευνα του, ο Christian Freudlsperger (2018) αναλύει τις δύο κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις μέσω των οποίων προσπαθούμε να κατανοήσουμε την υπόσταση της Ένωσης είναι εκείνη του νεολειτουργισμού -ο οποίος προτάσσει τη σημασία και την εξουσία των διεθνών δρώντων- και τον διακυβερνητισμό -ο οποίος δίνει έμφαση στην επίμονη επιρροή της αυτονομίας. Ανάμεσα στις δύο αυτές οπτικές βρίσκεται ο συγκριτικός φεντεραλισμός, ο οποίος αντιλαμβάνεται την έννοια της «ομοσπονδίας» ως ενός «πολιτικού θεσμού» ο οποίος προσπαθεί να υποστηρίξει έναν εγγενώς δυναμικό «συνδυασμό αυτοδιοίκησης και κοινής κυριαρχίας». Παράλληλα, το πολιτικό και θεσμικό σύστημα των ΗΠΑ χαρακτηρίζεται από ανταγωνιστικές κάθετες σχέσεις, ιδιαίτερα στον τομέα του εμπορίου. Το σύνταγμα δίδει στο Κογκρέσο την εξουσία να ρυθμίζει τα θέματα σχετικά με το εμπόριο με ξένα έθνη, ενώ οι πολιτείες δεν έχουν κάποιο νομικό πρόσωπο στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων και δεν μπορούν έτσι να αψηφούν τις υποχρεώσεις από διεθνείς συνθήκες «εθνικού συμφέροντος».

Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι αποφάσεις περί του τρόπου δαπάνης των κονδυλίων και των φορολογικών αρμοδιοτήτων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα ρύθμισης του κράτους. Το μοντέλο της αμερικανικής Γερουσίας αφήνει τα υποομοσπονδιακά στελέχη χωρίς άμεσο αντίκτυπο στην λήψη αποφάσεων σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Η διοικητική και θεσμική δομή της νομοθετικής εξουσίας οδηγεί στην ανάπτυξη ανταγωνιστικών σχέσεων μεταξύ των πολιτειών και των ομοσπονδιακών οργάνων. Οι γερουσιαστές και βουλευτές αντιπροσωπεύουν τους ψηφοφόρους και τις ομάδες συμφερόντων εκτός των πολιτειών, παρακάμπτοντάς τις πολιτειακές αρχές. Προκειμένου οι πολιτείες να προωθήσουν τα συμφέροντα τους, συστήθηκε η Εθνική Ένωση Κυβερνητών (National Governors Association, NGA) με σκοπό να προωθήσει τον διάλογο και τη συνεργασία ανάμεσα στις πολιτείες και την ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Από την πλευρά της, η ΕΕ μπορεί να γίνει κατανοητή ως ένας τύπος «ομοσπονδίας συνεδριάσεων». Το νομικό και διοικητικό της σύστημα έχει δομηθεί πάνω στις διεθνείς συνθήκες που την αποτελούν. Η ΕΕ έχει σε ορισμένους τομείς αποκλειστική αρμοδιότητα για να νομοθετεί για συγκεκριμένα θέματα. Η συνεχής επέκταση της αποκλειστικότητας επωφελήθηκε από τη γενικότερη ατελή ολοκλήρωση της Ένωσης, με τις μεταρρυθμίσεις στις ιδρυτικές συνθήκες της δεκαετίας του 1990 και του 2000 να γίνονται παράθυρα ευκαιριών για τροποποιήσεις

στους καταστατικούς χάρτες της Ένωσης. Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού φεντεραλισμού, στο Συμβούλιο της ΕΕ οι εκπρόσωποι των κρατών-μελών κατέχουν κεντρική θέση στο σύστημα διακυβέρνησης της. Ιδιαίτερα στην περίπτωση της εμπορικής πολιτικής, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν συγκεκριμένους ρόλους και διάφορα στάδια μέσω των οποίων λαμβάνουν τις αποφάσεις τους. Παρά την αύξηση της επιρροής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει σαφώς πιο σημαντικές αρμοδιότητες όσον αφορά τη νομοπαραγωγική διαδικασία γενικότερα και ιδιαίτερα στην σύναψη εμπορικών συμφωνιών. Ακόμα, η Επιτροπή πραγματοποιεί τακτικές συνεδριάσεις σε επίπεδο εμπειρογνομώνων, συγκαλώντας ειδικούς από εθνικά υπουργεία ή μόνιμες αντιπροσωπείες. Οι συναντήσεις αυτές γίνονται *ad hoc* μετά από αίτημα της Επιτροπής ή των κρατών-μελών. Τέλος, ο συγγραφέας αναγνωρίζει πως ακόμα και αν συνεχίζουν να υφίστανται αρκετά εμπόδια η ΕΕ έχει καταφέρει να δημιουργήσει μία κοινή αγορά προμηθειών.

Στη συνέχεια, η έρευνα του Sergio Fabbrini (2005) πραγματεύεται την ανάλυση και τη σύγκριση των Ηνωμένων Πολιτειών με την Ευρωπαϊκή Ένωση ως σύνθετες δημοκρατίες (*compound democracies*). Η έρευνα αναφέρει πως το μεγαλύτερο μέρος της υπάρχουσας βιβλιογραφίας εξετάζει την Ευρωπαϊκή Ένωση από μία ευρωπαϊκή προοπτική. Η έρευνα ισχυρίζεται πως όταν η ΕΕ δεν θεωρείται εξαιρετική -και άρα ακατάλληλη για σύγκριση- περίπτωση, τότε συγκρίνεται με τα ευρωπαϊκά εθνικά κράτη τα οποία προβάλλονται ως οι κυρίαρχοι ή ακόμα και φυσικοί τύπο δημοκρατίας. Με τα κριτήρια αυτά, προβάλλεται στην ΕΕ ένα δημοκρατικό έλλειμα. Οποιαδήποτε θεσμική εξέλιξη θεωρείται θετική εάν βοηθά την ΕΕ να προσεγγίσει το κοινοβουλευτικό μοντέλο και αρνητική εάν δεν το κάνει. Παρά την ενίσχυση του ΕΚ σε πολλούς τομείς, η θεσμική ανάπτυξη της ΕΕ δεν φαίνεται να ακολουθεί ένα συγκεντρωτικό μοντέλο ισχύος. Η ΕΕ έχει γίνει πλέον ένα πολυεπίπεδο σύστημα με πολλές ομοιότητες με άλλα ομοσπονδιακά συστήματα, αλλά η δομή της φαίνεται να αποτελείται από ένα σύστημα διακυβέρνησης και όχι κυβερνητικό σύστημα. Δεν υπάρχει διακυβέρνηση ως τέτοια στην ΕΕ, όπως υπάρχει στα κράτη μέλη της ΕΕ. Στην έρευνα αναφέρονται 4 σημεία στα οποία τα δύο παραδείγματα παρουσιάζουν σημαντικές ομοιότητες. Πρώτα, αναφέρεται ο διαχωρισμός της εκτελεστικής από τη νομοθετική εξουσία σε θεσμικό επίπεδο και στις δύο περιπτώσεις. Δεύτερον, αναφέρεται ο διαμοιρασμός της ευθύνης της νομοθετικής διαδικασίας μεταξύ ενός συνόλου θεσμικών οργάνων, με τα πολιτικά κόμματα να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία τους. Ακόμα, και στις δύο περιπτώσεις η εξουσία κατανέμεται εδαφικά μεταξύ των συστατικών μελών της ένωσης από τη μία και των κεντρικών θεσμών από την άλλη. Τέλος, το δικαστικό σώμα διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη χάραξη της πολιτικής.

Στη συνέχεια θα εξετάσουμε την έρευνα του Pier Domenico Tortola (2014), η οποία αποτελεί μία μετα-ανάλυση προηγούμενων ερευνών -104 στον αριθμό- που ασχολούνται με τη σύγκριση ανάμεσα στην Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Από την έρευνα προκύπτει μία σχετική έλλειψη δεδομένων σύγκρισης πριν το 1991 και έλλειψη συστηματικής επιστημονικής παραγωγής πριν το 1996. Ο συγγραφέας παρατηρεί ακόμα διακυμάνσεις στην παραγωγή επιστημονικών έργων σε ιδιαίτερες περιόδους της ευρωπαϊκής ιστορίας. Χαρακτηρίστηκε, παρατηρείται

μεγαλύτερος αριθμός ερευνών σε έτη όπως το 2004 και το 2009 και μικρότερος σε έτη όπως το 2002 και 2003.

Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκαν έρευνες αποκλειστικά από το πεδίο της πολιτικής επιστήμης. Ο συγγραφέας τονίζει πως, σε κάθε περίπτωση, η σύγκριση ανάμεσα στα δύο παραδείγματα διευκολύνεται από τα διάφορα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά που μοιράζονται η ΕΕ και οι ΗΠΑ. Μερικά από αυτά είναι η γεωγραφική έκταση, το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και η φιλελεύθερη-δημοκρατική παράδοση. Το γεγονός πως μία μονάχα μικρή μειοψηφία ασχολείται με το ομοσπονδιακό στοιχείο θεωρείται ότι επιβεβαιώνει πως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση θεωρείται από εννοιολογική άποψη, ως κίνηση κατά μήκος ενός συνεχούς μεταξύ αναρχίας και ιεραρχίας και όχι ως διαδικασία που μοιάζει με βήμα. Στο πλαίσιο αυτό, η σύγκριση των δύο παραδειγμάτων είναι, μπορούμε να πούμε, δυνατή.

Η βιβλιογραφία εστιάζει σε τέσσερις τομείς, τη γεωργία, τη δημοκρατία, την περιβαλλοντική πολιτική και τη θεσμική ανάπτυξη. Σε επόμενο καιρό, η νέα βιβλιογραφία επεκτάθηκε και σε άλλους τομείς όπως η εξωτερική πολιτική, η λειτουργία των θεσμών και η δράση των λόμπι. Στην βιβλιογραφία ανιχνεύονται τέσσερις διαφορετικοί τύποι σύγκρισης, μία περιγραφική, μια εννοιολογική, μία αναλογική και μία επεξηγητική. Οι έρευνες που ανήκουν στην περιγραφική ομάδα περιέχουν συγκρίσεις με μονάχα μία μεταβλητή που στοχεύουν απλά στο να μετρήσουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των δύο παραδειγμάτων μας. Οι έρευνες αυτές συχνά υιοθετούν απλά μία άποψη ή εξετάζουν μονάχα μία συγκεκριμένη περιοχή ή ερώτηση. Η εννοιολογική ομάδα περιλαμβάνει εμπειρικές αναφορές στις οποίες το υλικό επιλέγεται, οργανώνεται και ερμηνεύεται υπό το φως κάποιας γενικότερης ευρείας ιδέας που υπάρχει ανεξάρτητα από τη σύγκριση, αλλά μέσω του οποίου η ΕΕ και οι ΗΠΑ μπορούν να αναδείξουν ως κύριες εκφάνσεις τους.

Στην αναλογική ομάδα περιλαμβάνονται έρευνες που αναλύουν τις ΗΠΑ ως παράδειγμα από το οποίο μπορούν να αντληθούν διδάγματα για πιθανά πολιτικά γεγονότα, αποφάσεις ή εξελίξεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν αντίστοιχα στην ΕΕ. Τέλος, η επεξηγηματική ομάδα περιλαμβάνει έρευνες που χρησιμοποιούν την ΕΕ και τις ΗΠΑ ως παραδείγματα προκειμένου να επικυρώσουν τις ακριβείς αιτιώδεις δηλώσεις με το πολιτικό γένος στο οποίο κατηγοριοποιούνται. Στις μελέτες της κατηγορίας αυτής τα δύο υποκείμενα της έρευνας μας αντιμετωπίζονται ως ίσα στη σύγκριση. Από τα παραπάνω προκύπτει τόσο ότι η η απόλυτη πλειοψηφία των συγκρίσεων ΕΕ-ΗΠΑ συμμορφώνεται μεθοδολογικά με το κυρίαρχο ρεύμα της πολιτικής επιστήμης, ενώ ταυτόχρονα τα στοιχεία υποδεικνύουν μια τάση αυξανόμενης ομαλοποίησης στη χρήση συγκρίσεων ΕΕ-ΗΠΑ.

Στην έρευνα του ο Niklas Bremberg (2019) εστιάζει στην ανάλυση της ΕΕ και των Ηνωμένων Πολιτειών ως δύο πολυεπίπεδων συστημάτων διοίκησης. Σκοπός της έρευνας είναι η ανάδειξη των βασικών χαρακτηριστικών των πολυεπίπεδων αυτών συστημάτων και πως αυτά επηρεάζουν την κινητοποίηση των ακτιβιστών που ασχολούνται με το κλίμα. Η ΕΕ είναι από τους πιο δυναμικούς υπερασπιστές της ανάγκης επίλυσης θεμάτων που σχετίζονται με το περιβάλλον. Το θέμα αυτό είναι στην πολιτική ατζέντα της Ένωσης επί περισσότερο από μία δεκαετία. Τα δύο

συστήματα διαφέρουν σε πολλά σημεία. Το ένα είναι ένα εθνικό κράτος και το άλλο είναι ένας τύπος διεθνούς οργανισμού αποτελούμενου από 27 κυρίαρχα εθνικά κράτη-μέλη. Παρόλα αυτά, έχουν και πολλά κοινά σημεία. Και τα δύο είναι περίπλοκα, πολυεπίπεδα συστήματα. Η εξουσία είναι μοιρασμένη ανάμεσα σε υποεθνικό, τοπικό, εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Πρόκειται για δύο υψηλής κατανάλωσης, φιλελεύθερες δημοκρατίες με σημαντικό αντίκτυπο στο παγκόσμιο κλίμα. Έχουν σημαντική εσωτερική ποικιλομορφία ανάμεσα στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης σε ότι αφορά τα συμφέροντα, τα επίπεδα και τους θεσμούς. Οι ΗΠΑ έχουν προσπαθήσει να φτιάξουν ένα δεσμευτικό σύστημα νόμων σε ομοσπονδιακό επίπεδο, χωρίς σημαντικά αποτελέσματα. Η ΕΕ έχει διαδραματίσει ένα πολύ σημαντικό διεθνή ρόλο στην παγκόσμια προσπάθεια καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής. Και τα δύο είναι πολιτικά συστήματα σχεδιασμένα να ανακόπτουν τον ρυθμό της αλλαγής. Πολυεπίπεδη θεσμική δομή των δύο εμποδίζει, πρακτικά, τα κινήματα, τα οποία θα πρέπει να κινητοποιήσουν πόρους σε ολόκληρο το φάσμα και τον χώρο του εκάστοτε πολιτικού συστήματος. Και στις δύο περιπτώσεις μία πληθώρα οργανώσεων δρουν σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.

Η έρευνα της Alberta Sbragia (1992) ασχολείται με την ιδιαίτερη σημασία που μπορεί να έχει η σύγκριση με τις ΗΠΑ στην κατανόηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Όπως γίνεται κατανοητό από τις πρώτες γραμμές του κειμένου, οι ΕΚ αποτελούν μία «μερικώς σχηματισμένη πολιτική οντότητα» η οποία δεν μπορεί να γίνει εύκολα κατανοητή. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην επιθυμία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων που τελικά οδήγησαν στη σύναψη της Συνθήκης του Μάαστριχτ να δημιουργηθεί ένα ομοσπονδιακού τύπου πολιτικό σύστημα. Στην προσπάθεια αυτή η Επιτροπή αντιμετωπίζει δύο αντίρροπες δυνάμεις που αντιστέκονται στο εγχείρημα αυτό. Πρώτα, η ιδιαίτερη δομή της κοινότητας αντικατοπτρίζει το γεγονός ότι οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες είναι βασισμένες σε διεθνείς συνθήκες και όχι σε ένα κοινό για όλα τα κράτη-μέλη ομοσπονδιακό Σύνταγμα. Δεύτερον, η χωρική-τοπική διάσταση εντός των κρατών-μελών της Ένωσης είναι ακόμα υπερβολικά ισχυρή.

Ο ρόλος που διαδραματίζουν οι εθνικές κυβερνήσεις στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων αποτελεί ένα σημαντικό προβληματισμό για εκείνους που θεωρούν πως η ΕΕ είναι μία κατασκευή η οποία θα έπρεπε να ξεπερνά τα εθνικά σύνορα. Η ίδια η ιδέα μίας ομοσπονδιακής Ευρώπης χρησιμοποιείται ως προπαγάνδα από υποστηρικτές και πολέμιους της ταυτόχρονα, για να συμβολίσουν την εξασθένηση της εξουσίας των εθνικών κυβερνήσεων. Η γενικότερη συζήτηση για τη θέση των εθνικών κυβερνήσεων είναι άμεσα συνδεδεμένη με την επιθυμία η Κοινότητα με κάποιο τρόπο να μπορεί να γίνει υπόλογοι στο σύνολο του εκλογικού σώματος. Υπό αυτή την οπτική, μία ομοσπονδιακή δομή η οποία βασίζεται στην ιδέα της λεγόμενης Ευρώπης των Πολιτών είναι το αντίπαλο δέος της Ευρώπης των εθνικών-κρατών. Η κατανομή της εξουσίας ανάμεσα στις εθνικές κυβερνήσεις και τα κεντρικά όργανα της ΕΕ είναι, έτσι ένα από τα σημαντικότερα θέματα που αντιμετωπίζει η Ένωση.

Η συγγραφέας τονίζει ακόμα πως η ίδια η χρήση των λέξεων «ομοσπονδία» και «ομοσπονδιακός» χρησιμοποιούνται με κατά περιπτώσεις με αρκετά διαφορετικό περιεχόμενο. Οι «φεντεραλιστές» βλέπουν την ομοσπονδία ως μία λύση για πολιτική ενοποίηση και ταυτόχρονη προστασία της εθνικής ομοιογένειας και των δικαιωμάτων

των συστατικών μελών. Από την άλλη πλευρά, οι «αντιφεντεραλιστές» τονίζουν πως μία πιθανή ομοσπονδία θα οδηγήσει στην απώλεια των κυριαρχικών δικαιωμάτων των εθνικών κρατών. Ο όρος «Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης» συμπυκνώνει, σύμφωνα με τη συγγραφέα, την πιο κοινή εκδοχή μίας πιθανής ομοσπονδιακής Ευρώπης. Ο αμερικανικός φεντεραλισμός, με ένα ισχυρό ομοσπονδιακό κράτος, προστατευμένο από όλες τις πλευρές από τις πιέσεις των κυβερνήσεων αντιπροσωπεύει πρότυπο του ευρωπαϊκού φεντεραλισμού. Όλα αυτά όμως έρχονται σε σύγκρουση, με όλα αυτά που ο Daniel Elazar (1987) όριζε ως την ουσία του φεντεραλισμού, ότι δηλαδή αυτός που ο φεντεραλισμός «δεν βρίσκεται σε ένα συγκεκριμένο σύνολο θεσμών, αλλά στη θεσμοποίηση των συγκεκριμένων σχέσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των συμμετεχόντων στην πολιτική ζωή». Αντίθετα, ο ομοσπονδισμός είναι ένα φαινόμενο. Δίδει ένα μεγάλο πλήθος ευκαιριών για την οργάνωση της πολιτικής εξουσίας και ισχύος. Από τη στιγμή που οι επιθυμητές σχέσεις δημιουργούνται, μία ευρεία ποικιλία πολιτικών δομών μπορούν να συσταθούν, τα οποία να είναι σύμφωνοι με τα φεντεραλιστικά πρότυπα. Οι ομοσπονδίες έχουν κοινά σημεία, αλλά κάθε μία από αυτές διαφέρει σημαντικά στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργία, όπως και στον τρόπο με τον οποίο λειτουργούν τα επιμέρους συστατικά της μέλη. Η συγγραφέας τονίζει ακόμα τη μεγάλη σημασία των αρνητικών προτύπων φεντεραλισμού, δηλαδή των παραδειγμάτων εκείνων των οποίων δεν θα θέλαμε να εφαρμοστούν στη δική μας περίπτωση. Επί παραδείγματι, το αμερικανικό, το καναδικό και το αυστραλιανό ομοσπονδιακό σύστημα έχουν στην οργάνωση τους στοιχεία τα οποία δημιουργήθηκαν προς απάντηση ιδιαίτερων προβλημάτων που δημιουργήθηκαν από την ύπαρξη και τη λειτουργία άλλων θεσμών. Τέλος, η συγγραφέας εκφράζει την άποψη πως η σύγκριση της ΕΕ σήμερα με παλαιότερες οργανωτικές μορφών των ΗΠΑ είναι λανθασμένη, κυρίως λόγω της χρονικής απόστασης μεταξύ των δύο.

2.1.2: Έρευνες σε συγκεκριμένα πεδία πολιτικής. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η μελέτη του Adam Sheingate (2009) η οποία ασχολείται με τη σύγκριση στους περιορισμούς και την διακίνηση βιοτεχνολογικών αγροτικών προϊόντων στην ΕΕ και τις ΗΠΑ και αναλύει συγκριτικά τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις για τους περιορισμούς αυτούς στις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντός της εργασίας αναφέρονται ένας αριθμός ομοιοτήτων μεταξύ των δύο παραδειγμάτων, όπως στην περίπτωση των ΗΠΑ, όπου το αμερικανικό σύνταγμα ορίζει την υπεροχή των ομοσπονδιακών νόμων με τις πολιτείες να διατηρούν σημαντικές νομοθετικές και διοικητικές αρμοδιότητες, έτσι και στην περίπτωση της ΕΕ τα συλλογικά όργανα είναι σε ορισμένες περιπτώσεις υπεύθυνα για την παραγωγή των νόμων, ενώ τα επιμέρους εθνικά κράτη έχουν επίσης πολύ σημαντικές διοικητικές και νομοθετικές αρμοδιότητες. Και στις δύο περιπτώσεις, τα ομοσπονδιακά δικαστήρια διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη νομοπαραγωγική διαδικασία. Ειδικά για την περίπτωση της κυκλοφορίας βιοτεχνολογικών προϊόντων στις ΗΠΑ η ευθύνη για τη χάραξη της αντίστοιχης πολιτικής παραμένει στο ομοσπονδιακό επίπεδο. Αντίθετα, στην περίπτωση της ΕΕ τα κράτη-μέλη διαδραματίζουν πολύ πιο ουσιαστικό ρόλο τόσο στη ίδια τη χάραξη της πολιτικής όσο και στην ίδια την υλοποίηση των κοινών αποφάσεων των

συλλογικών οργάνων. Παράλληλα, το μεγαλύτερο μέρος της ρυθμιστικής διαδικασίας ξεκινά με τις επιμέρους υπηρεσίες των εθνικών κρατών της Ένωσης.

Η απόφαση για την κυκλοφορία ή όχι των διαφόρων προϊόντων επαφίεται στις επιμέρους κρατικές υπηρεσίες των εθνών της Ένωσης, ενώ στις Ηνωμένες Πολιτείες τα ομοσπονδιακά όργανα αποφασίζουν άμεσα για την αποδοχή ή απόρριψη της πολιτικής σε σχέση με τα βιοτεχνολογικά προϊόντα. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να υπάρχουν αισθητά διαφορετικές πολιτικές σχετικά με τα βιοτεχνολογικά προϊόντα κατά μήκος της ΕΕ, ενώ υπάρχει μεγαλύτερη ομοιομορφία κατά μήκος των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι πολιτείες μπορούν να επηρεάσουν της διαδικασία χάραξης της πολιτικής μονάχα έμμεσα, μέσω ομάδων πίεσης (λόμπι), δημόσιων ακροάσεων στα πλαίσια των τακτικών συνεδριάσεων των επιμέρους επιτροπών και υποβολής προτάσεων στα υπεύθυνα όργανα, χωρίς όμως να υπάρχουν εγγυημένα αποτελέσματα για την επιτυχία της προσπάθειας των πολιτών. Από την άλλη πλευρά, τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν άμεση εκπροσώπηση σε όλα τα όργανα λήψης αποφάσεων, κυρίως στις επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ και οι ειδικοί επιστήμονες που συμμετέχουν στις ιδιαίτερες επιτροπές θα μπορούσαν να θεωρηθούν ένα είδος άμεσης εκπροσώπησης της εκάστοτε εθνικής κυβέρνησης. Στην ΕΕ τα κράτη-μέλη έχουν ακόμα επίσημη εκπροσώπηση στις διαδικασίες παραγωγής νόμων σχετικά με τη βιοτεχνολογία, ενώ παράλληλα το Συμβούλιο Υπουργών προβάλλεται από τον συγγραφέα ως το κυριότερο μέσο επιρροής από μέρους των εθνικών κυβερνήσεων στις νομοπαραγωγικές διαδικασίες του Κοινοβουλίου. Ιδιαίτερα κρίσιμος θεωρείται και ο ρόλος που διαδραματίζουν οι ρυθμιστικές επιτροπές στις οποίες τα μέλη έχουν και πάλι άμεση εκπροσώπηση.

Η προαναφερθείσα θεσμική πρόβλεψη είναι και η βασική διαφορά μεταξύ του ευρωπαϊκού και του αμερικανικού ομοσπονδιακού συστήματος. Τα κράτη μέλη έχουν άμεση επιρροή στην λήψη αποφάσεων σχετικά με την πολιτική, ενώ οι πολιτείες δεν έχουν τέτοια δυνατότητα. Όπως και στην αμερικανική, έτσι και στην ευρωπαϊκή περίπτωση το Σύνταγμα και οι Συνθήκες ορίζουν την ανωτερότητα του ομοσπονδιακού νόμου, ενώ παράλληλα αναγνωρίζουν σημαντικές αρμοδιότητες στα μέλη. Κλείνοντας, θα λέγαμε πως η ΕΕ έχει πολύ λιγότερο έλεγχο στα κράτη μέλη από ότι οι ΗΠΑ, αλλά υπάρχει μία γενικότερη τάση συγκέντρωσης της εξουσίας στα όργανα της ΕΕ κατά τα τελευταία χρόνια.

Στην έρευνα τους οι Lynn, L.E. & Malinowska, A. (2018) ασχολούνται με τη σύγκριση των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ένωσης σε διάφορα πεδία της δημόσιας διοίκησης. Στα πλαίσια αυτής, οι ερευνητές ανέπτυξαν μία τυπολογία προκειμένου να αξιολογήσουν και να συγκρίνουν την αμερικανική και την ευρωπαϊκή πλευρά τριών τομέων πολιτικής πολιτικών. Στη μεταναστευτική πολιτική, την γλωσσική εκπαίδευση και την εκπαίδευση των μεταναστών. Στην έρευνα, ακόμα, οι συγγραφείς ανέλυσαν το περιεχόμενο προηγούμενων ερευνών με σκοπό να διερευνήσουν τον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται η διακυβέρνηση διαχρονικά και πως -και σε τι βαθμό- οι τροχιές αυτές αντανακλούν τις μεταβαλλόμενες δυναμικές μεταξύ των κύριων κοινωνικών δρώντων: της αγοράς, της κοινωνίας των πολιτών και της διοίκησης/κυβέρνησης. Και στις δύο περιπτώσεις, η μεταναστευτική πολιτική επηρεάζεται από ιδιαίτερες κοινωνικές, οικονομικές και ιστορικές περιστάσεις και ιδιαίτερες καταστάσεις. Οι πολιτικές και των δύο συστημάτων μεταβάλλονται

προκειμένου να απαντούν σε διάφορες εν εξελίξει κρίσεις. Στην περίπτωση των ΗΠΑ, η πολιτική χαράσσεται κατά κύριο λόγο από τα ομοσπονδιακά όργανα, ενώ στην ΕΕ τα κοινά όργανα σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων. Σε ότι αφορά τη γνώση ξένων γλωσσών, μονάχα το 18% των Αμερικανών γνωρίζει μία δεύτερη ξένη γλώσσα, την ίδια στιγμή που στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλα τα σχολικά συστήματα των κρατών-μελών της ένωσης διδάσκεται τουλάχιστον μία ξένη γλώσσα. Τέλος, σε ότι αφορά την εκπαίδευση των μεταναστών, η έρευνα δείχνει πως αντιμετωπίζεται περισσότερο ως δευτερεύον θέμα, έχοντας περιορισμένη προσοχή. Στις Ηνωμένες Πολιτείες η ομοσπονδιακή κυβέρνηση διαδραματίζει ένα καθοριστικό ρόλο στην εκπαίδευση των μεταναστών, σε αντίθεση με την ΕΕ όπου αποφασιστικότερο ρόλο διαδραματίζει η κοινωνία των πολιτών.

Η έρευνα της Ράνιας Νίκου (2020) ασχολείται με τον φορολογικό ανταγωνισμό και θέτει ως παράδειγμα τη σύγκριση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών. Σε αυτήν αναφέρεται πως οι κυβερνήσεις των διαφόρων κρατών χρησιμοποιούν ένα πλήθος φορολογικών εργαλείων για να χρηματοδοτήσουν τις δραστηριότητές τους. Παρά το ότι η κάθε χώρα μπορεί να ορίζει αυτόνομα τη φορολογική της βάση, στην περίπτωση των ΕΕ και των ΗΠΑ τα συστατικά τους μέρη -οι πολιτείες και τα κράτη-μέλη- εξαρτώνται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό από τις κεντρικές κυβερνήσεις. Στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, το Κογκρέσο και η εκάστοτε τοπική κυβέρνηση έχει την εξουσία να επιβάλει φόρους. Από την άλλη πλευρά, στην ΕΕ υπάρχει μία αισθητή αλληλεπίδραση μεταξύ των φορολογικών συστημάτων των κρατών-μελών, αλλά το καθένα από αυτά μπορεί να ρυθμίζει τη φορολογία του ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα.

Η έρευνα του John Hoornbeek (2004) ασχολείται με την ανάδειξη του υψηλού βαθμού επιρροής που έχουν τα εδαφικά συμφέροντα στις δομές διακυβέρνησης στις δύο περιπτώσεις μας, σε επίπεδο συνταγματικό, θεσμικό και εφαρμογής. Στην έρευνα αυτή δίδεται έμφαση στο γεγονός ότι η ΕΕ βρίσκεται ακόμα στη μέση της εξέλιξης της, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες αποτελούν ένα ολοκληρωμένο κράτος με ιστορία που ξεπερνά τα 200 χρόνια. Έτσι, η ΕΕ και οι ΗΠΑ έχουν δομήσει τη θεσμική τους εκπροσώπηση για τα εδαφικά και λειτουργικά τους συμφέροντα με τελειώς διαφορετικούς τρόπους. Οι προσπάθειες χάραξης πολιτικής σε καταστατικό επίπεδο είναι σπάνια γεγονότα στις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ λαμβάνουν χώρα κάθε 3-7 χρόνια στις Ηνωμένες Πολιτείες. Στην ΕΕ η χάραξη της πολιτικής σε «συνταγματικό» επίπεδο γίνεται μέσα από μία διαδικασία διεξαγωγής διαπραγματεύσεων. Οι όποιες αλλαγές γίνονται στις ιδρυτικές συνθήκες είναι κυρίως δυνατό μέσω των κοινών συμφερόντων των κρατών-μελών. Έχοντας κατά νου πως το κράτος-μέλος έχει δικά του συμφέροντα τα οποία υπερασπίζεται και προασπίζει στις συνεδριάσεις αυτές, τα εδαφικά συμφέροντα έχουν κεντρική σημασία στη χάραξη της ευρωπαϊκής πολιτικής σε υψηλό επίπεδο. Οι συνεδριάσεις αυτές διεξάγονται, κατά τα τελευταία χρόνια. Αντίθετα, η τελευταία συνταγματική τροποποίηση που εγκρίθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες ήταν το 1992. Στην περίπτωση των ΗΠΑ τα εδαφικά συμφέροντα των πολιτειών εκπροσωπούνται μέσω την διαδικασιών της Γερουσίας και των απαιτήσεων για την επικύρωση του κράτους.

Οι θεσμικές αρμοδιότητες της νομοθετικής εξουσίας διαφέρουν επίσης σημαντικά μεταξύ των δύο παραδειγμάτων, με την Ευρωπαϊκή Ένωση να διαθέτει ισχυρότερες και πολυπληθέστερες δομές ευκαιριών για την προβολή εδαφικών-τοπικών συμφερόντων από τα κράτη-μέλη σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι νομοθετικές εξουσίες μοιράζονται ανάμεσα σε τρία όργανα, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το δικαίωμα νομοθετικής πρωτοβουλίας ανήκει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, πράγμα το οποίο επιτρέπει την εκπροσώπηση συμφερόντων σε όλα τα επίπεδα. Αντίθετα, στις Ηνωμένες Πολιτείες η νομοθετική εξουσία ασκείται από τα δύο σώματα του Κογκρέσου -τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία. Λόγω του όγκου και των αναγκών την νομοπαραγωγικής διαδικασίας, στα δύο αυτά σώματα έχει σχηματιστεί ένας μεγάλος αριθμός κοινοβουλευτικών επιτροπών κι υποεπιτροπών, οι οποίες διαδραματίζουν πλέον καθοριστικό ρόλο στην προαναφερθείσα διαδικασία. Οι αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στις συνεδριάσεις των σωμάτων αλλάζουν πολύ λίγο από το κείμενο πάνω στο οποίο είχε συμφωνήσει η επιτροπή. Σε κάθε περίπτωση, τα στελέχη του εκτελεστικού σώματος μπορούν επίσης να διαδραματίσουν ένα σημαντικό ρόλο στη νομοπαραγωγική διαδικασία και την υποβολή προτάσεων νόμων. Τέλος, τα δύο συστήματα που εξετάζουμε δύνανται να υιοθετήσουν μέτρα εναντίων των μελών που δεν συμμορφώνονται με τις αποφάσεις του συνόλου. Στην ΕΕ η εφαρμογή κυρώσεων γίνεται έμμεσα, ενώ στις ΗΠΑ οι εκτελεστικοί φορείς διαθέτουν άμεσες εξουσίες για την εφαρμογή των νόμων της ομοσπονδίας.

Εξαιρετικά σημαντική είναι, επίσης, και η έρευνα των Joshua Cohen και Charles Sabel (2017) η οποία ξεκινά με την θέση πως κρίνοντας κατ' αρχάς από την ικανότητα της να επιβιώνει, η ΕΕ φαίνεται πως είναι μία επιτυχία. Έχει καταφέρει να δημιουργήσει μία ολοκληρωμένη αγορά και να εξαλείψει τους εσωτερικούς περιορισμούς και έχει δημιουργήσει ένα πλαίσιο προστασίας της δημόσιας υγείας. Τα αποτελέσματα διαφέρουν ανά πεδίο πολιτικής, ενώ υπάρχει ακόμα και μία τάση παραχώρησης στην Ένωση μερική εξουσία σε τομείς που παλαιότερα ασκούταν αποκλειστικά από τα κράτη-μέλη. Παραδείγματα αυτών αποτελούν πεδία πολιτικής όπως οι μεταφορές, η εκπαίδευση, η μετανάστευση, το άσυλο και η φορολογία, που πλέον λαμβάνονται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό συλλογικά.

Ο συντονισμός των διαδικασιών λήψης αποφάσεων γίνεται μέσω ενός συστήματος επιτροπών εμπειρογνομόνων για τα προαναφερθέντα θέματα αποτελούμενες από πολίτες όλων των κρατών μελών της Ένωσης, οι οποίοι ορίζονται απευθείας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι συζητήσεις των επιτροπών αυτών βασίζονται στη σύγκριση των διαφορών μεταξύ των υφιστάμενων ρυθμιστικών συστημάτων στα κράτη μέλη και λειτουργούν στο πλαίσιο ενός συστήματος διαβουλεύσεων και στοχεύουν στη συναίνεση. Ακόμα, στην εργασία αναλύεται η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού (ΑΜΣ, OMC), στην οποία τα κράτη-μέλη συμφωνούν να διαμορφώσουν εθνικά σχέδια δράσης για την περαιτέρω προώθηση του εκάστοτε πεδίου. Οι μηχανισμοί εφαρμογής της ΑΜΣ διαφέρουν μεταξύ των τομέων πολιτικής. Τα σχέδια που προκύπτουν κρίνονται τακτικά από μία ειδική αξιωματούχων από άλλα κράτη-μέλη υπό το φως άλλων σχεδίων και η απόδοση κάθε χώρας κρίνεται στη βάση των δικών της στόχων και κανόνων. Οι συγγραφείς τονίζουν πως στην Ένωση υπάρχει ένα προφανές δημοκρατικό έλλειμμα. Ακόμα,

αναφέρουν πως κάθε ανάγνωση της ΕΕ προτείνει και μία αντίστοιχη ανάγνωση των ΗΠΑ. Έτσι, στο κείμενο η Ένωση προβάλλεται ως μία τεχνοκρατία, μία ένωση ενώσεων, μία ευρωδημοκρατία με διακρατική δημόσια σφαίρα και μία διαβουλευτική πολυαρχία.

Η έρευνα των Sergio Fabbrini και Daniela Sicarelli (2008) ασχολείται με τις δομές παραγωγής πολιτικής και τη συμβολή τους στην εξωτερική πολιτική των δύο παραδειγμάτων. Κύριο χαρακτηριστικό της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής από την εποχή του Ψυχρού Πολέμου μέχρι και σήμερα είναι η χρήση μέσων όπως η αποστολή στρατιωτικών δυνάμεων και η επιβολή οικονομικών κυρώσεων. Από την άλλη πλευρά, η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει μία πολιτική (civilian) δύναμη και περιορίζεται έτσι στη χρήση ανάλογων μέσων άσκησης εξωτερικής πολιτικής. Στην υπάρχουσα βιβλιογραφία η ΕΕ παρουσιάζεται ως μία πολιτική δύναμη και οι ΗΠΑ ως μία επιθετική, στρατιωτική δύναμη. Η ΕΕ αναπτύσσει την εξωτερική πολιτική της κυρίως μέσω της ανάπτυξης μέσων βοήθειας, ενώ οι ΗΠΑ προτιμούν να αναπτύσσουν την εξωτερική τους πολιτική μέσω στρατιωτικών οργάνων. Κατά τους συγγραφείς, από την άποψη του νεορεαλισμού, η διαφορά αυτή μπορεί να γίνει κατανοητή εάν αναλογιστούμε την θέση των δύο στην παγκόσμια πολιτική σκηνή μετά τον Ψυχρό Πόλεμο. Από τη μία πλευρά, η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ είναι η έκφραση της παγκόσμιας στρατιωτικής δύναμης, ενώ από την άλλη πλευρά η ΕΕ χωρίς να έχει κάποια συγκρίσιμη στρατιωτική δύναμη έχει αναπτύξει εναλλακτικές στρατηγικές για την άσκηση παγκόσμιας επιρροής. Η ΕΕ χρησιμοποιεί ήπια (soft) μέσα για την άσκηση εξωτερικής πολιτικής. Από την άποψη του κονστρουκτιβισμού, ο κύριος λόγος που υφίσταται η διαφορά αυτή είναι η ύπαρξη δύο διαφορετικών κοσμοθεωριών που αναπτύχθηκαν στις δύο πλευρές του Ατλαντικού, πράγμα το οποίο είναι εμφανές στις δηλώσεις αντίστοιχων αξιωματούχων. Η ταυτότητα που δημιουργεί η ΕΕ για τον εαυτό της είναι αυτή μίας κανονιστικής δύναμης σε ευθεία αντίθεση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι ΗΠΑ και η ΕΕ ως σύνθετες δημοκρατίες (compound democracies) δεν είναι απλώς ομοσπονδιακά ή ομοσπονδιοποιημένα συστήματα, όπου η εξουσία διαχωρίζεται μονάχα κατακόρυφα. Τα δύο παραδείγματα μας είναι περισσότερο «σύμφωνα ειρήνης» (peace pacts) μεταξύ διαφορετικών κρατών. Από σχέδιο στην περίπτωση των ΗΠΑ και ανάγκη στην ΕΕ η δημιουργία μίας ένωσης κρατών είναι μία προσπάθεια προσπέρασης της Βεσφαλίας. Για τον λόγο αυτό, οι δύο ενώσεις έπρεπε να συνδυάσουν διακρατικά με υπεραστικά στοιχεία διακυβέρνησης, μίας και το δεύτερο είναι εγγύηση για το σεβασμό του πρώτου.

Τα δύο παραδείγματα μας βέβαια δεν είναι στον ίδιο βαθμό εξέλιξης των θεσμικών τους στοιχείων, με τις ΗΠΑ να είναι πλήρως αναπτυγμένο και την ΕΕ να είναι υπό ανάπτυξη. Σε κάθε περίπτωση όμως παρατηρούμε ίδιες λογικές. Με άλλα λόγια, δεν μπορούμε να εξηγήσουμε η διαφορά μόνο με το ότι οι ΗΠΑ είναι καλύτερα εδραιωμένα από την ΕΕ. Και παρά το ότι αυτό ισχύει, πρέπει να εξηγήσουμε γιατί η ΕΕ επέλεξε διαφορετικό δρόμο παρά το ότι αντιμετώπιζε παρόμοια προβλήματα με τις ΗΠΑ. Για τις ΗΠΑ η αναπτυξιακή πολιτική είναι υποτελής της ευρύτερης πολιτικής ασφάλειας. Οι ΗΠΑ έχουν χρησιμοποιήσει ευρέως κυρώσεις ως όπλο πολιτικής από το 1980. Η ΕΕ γενικά μετακινείται προς μία πολιτική θετικής αιρεσιμότητας (positive conditionality), αλλά μετά τέλος του Ψυχρού Πολέμου έχει επίσης υιοθετήσει παρόμοια μέτρα. Η άσκηση στρατιωτικής

δύναμης είναι το κύριο μέσο άσκησης εξωτερικής πολιτικής για τις ΗΠΑ. Αντιθέτως, η ΕΕ δεν έχει καν προϋπολογισμό για ένοπλες δυνάμεις. Έχει μονάχα χρησιμοποιήσει σώματα στρατού των κρατών-μελών της για αποστολές στο πλαίσιο κυρίως των Ηνωμένων Εθνών και του ΝΑΤΟ. Και οι δύο περιπτώσεις μας αποτελούν μία προσπάθεια προσπέρασης των περιορισμών της Βεσφαλίας και τους περιορισμούς των εθνικών κρατών, δημιουργώντας μία δομή διαμοιρασμού της εξουσίας και συνεργασίας ανάμεσα σε ανεξάρτητα κράτη.

Στις ΗΠΑ οι 13 αποικίες ήθελαν να αποφύγουν το ευρωπαϊκό πρότυπο κράτους, όπου ο πόλεμος είναι ο τελικός «διαιτητής» των διάφορων κρατικών διενέξεων, πράγμα που θα έθετε το όλο εγχείρημα σε κίνδυνο. Η ΕΕ μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όπως θα δούμε και παρακάτω, υπήρχε η γενική συναίνεση πως ένας πόλεμος μεταξύ των παραδοσιακών αντιπάλων θα πρέπει να αποφευχθεί και να ενισχυθεί η οικονομική συνεργασία, έτσι αφήνοντας θέματα ασφάλειας στις ΗΠΑ. Παρά το ότι αναδείχθηκαν σε τελείως διαφορετικές ιστορικές συγκυρίες, μία σύνθετη πολιτειακή ένωση (compound polity) φαινόταν η μόνη καλή απάντηση στους δίδυμους κινδύνους της αναρχίας και της κυριαρχίας. Ήδη από τη δημιουργία τους, οι Ηνωμένες Πολιτείες προγράφονται ως μία σύνθετη πολιτεία, μίας «δημοκρατία δημοκρατιών» (Forsyth, 1981). Η κυριαρχία κατακερματίζεται ανάμεσα στην ομοσπονδία και τις πολιτείες και σε διάφορους θεσμούς και όργανα της ομοσπονδίας (το Κογκρέσο και τον Πρόεδρο). Αφού ορίστηκαν οι λίγες αρμοδιότητες αποκλειστικού ελέγχου από το ομοσπονδιακό κέντρο, όλες οι υπόλοιπες αναγνωρίστηκαν ως αρμόδιες των ομόσπονδων πολιτειών.

Σε κάθε περίπτωση, οι Ηνωμένες Πολιτείες κατάφεραν να θεσμοποιηθούν χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα κυρίως λόγω του χαμηλού βαθμού ανάμειξης του διεθνούς παράγοντα. Μονάχα όμως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ανέπτυξαν έναν ισχυρό στρατό. Η ανάπτυξη της ΕΕ μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο είναι μία πολύ σημαντική μεταβολή στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή. Η ΕΕ είναι ένα μοναδικό παγκόσμιο παράδειγμα υπερεθνικού κράτους. Παρότι επισήμως τα κράτη-μέλη είναι ακόμα κυρίαρχα, έχουν παραχωρήσει μέρος της κυριαρχίας τους σε υπερεθνικά όργανα. Σταδιακά, τα εθνικά κράτη της Ευρώπης μετατρέπονται σε κράτη-μέλη της Ένωσης. Η εξουσία λήψης αποφάσεων για έναν αυξανόμενο αριθμό παραδοσιακών θεμάτων εσωτερικής πολιτικής έχει μεταφερθεί από τα κράτη μέλη στα κοινοτικά όργανα. Με τα κράτη-μέλη να έχουν βέβαια άμεση εκπροσώπηση και τους αντιπροσώπους τους να συμμετέχουν σε διαδικασίες διαβουλεύσεων. Όπως και με τις ΗΠΑ, η ΕΕ έπρεπε να απομονωθεί από τον Ψυχρό Πόλεμο προκειμένου να αναπτυχθεί πολιτικά, υπό την στρατιωτική προστασία του ΝΑΤΟ. Σίγουρα, ακόμη και με τη δημιουργία ενός διακυβερνητικού πυλώνα, τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν είναι πλέον σε θέση να ασκούν αποκλειστική εξουσία στην εξωτερική τους κυριαρχία (Smith, K.E., 2003).

Αξιοσημείωτη είναι η έρευνα του Mike Smith (2018), στην οποία ο συγγραφές συγκρίνει τις Ηνωμένες Πολιτείες και την ΕΕ στην ικανότητα πολυμερούς προσέγγισης τους, δηλαδή την διαδικασία οργάνωσης σχέσεων ανάμεσα σε τρία ή περισσότερα κράτη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση χαρακτηρίζεται από την ικανότητα πολυμερούς προσέγγισης ως εργαλείου άσκησης επιρροής σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω και της ειδικής σύνθεσης και δομής της. Παρουσιάζόμενη υπό ποικίλες μορφές

και κυρίως ως ένα μεταμοντέρνο πολιτικό σύστημα, αποτελούμενο από μία συλλογή εθνικών κρατών, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αναγκασμένη να βρει λύσεις στα προβλήματα που ανακύπτουν μέσω μίας πολυμερούς προσέγγισης. Αντιθέτως, οι Ηνωμένες Πολιτείες διαθέτουν μία εκλεκτική σχέση με τη χρήση της πολυμερούς προσέγγισης, λόγω της ιδιαίτερης γεωγραφικής και πολιτικής τους θέσης στην παγκόσμια σκηνή.

2.2: Συστηματοποίηση δεδομένων και θεωρίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες

Παρατηρούμε λοιπόν, από την παράθεση των παραπάνω, πως ανακύπτουν ορισμένες βασικές κοινές συνιστάμενες ανάμεσα στα δύο παραδείγματα της έρευνας μας. Μεγάλο μέρος των ερευνών εστιάζουν στο γεγονός πως οι Ηνωμένες Πολιτείες ενοποιήθηκαν νωρίτερα και υπό τελείως διαφορετικές συνθήκες από εκείνες που υφίστανται για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμα, όλες οι έρευνες που εξετάσαμε κάνουν κάποια τουλάχιστον αναφορά στο ότι η ΕΕ αποτελείται ουσιαστικά από μία πληθώρα επιμέρους εθνικών κρατών, σε αντίθεση με τις Ηνωμένες Πολιτείες οι οποίες αποτελούν ένα ενιαίο εθνικό κράτος.

Σε μεγάλο μέρος των ερευνών ακόμα, αναδεικνύεται η πολύ ιδιαίτερη και - αντικειμενικά- ισχυρή θέση που κατέχει το Συμβούλιο Υπουργών στη νομοθετική διαδικασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης, σε πάρα πολλές από αυτές γίνεται αναφορά στην ιδιαίτερη σύσταση και δομή της Ένωσης σε αντίθεση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι έρευνες εστιάζουν επίσης στη δυνατότητα συνταγματικής αναθεώρησης των δύο παραδειγμάτων μας. Στην περίπτωση των ΗΠΑ μπορεί να γίνει με μία ισχυρή πλειοψηφία αλλά δεν γίνεται πάρα πολύ συχνά, ενώ στην περίπτωση της ΕΕ γίνεται πολύ πιο συχνά, αλλά πρέπει να υπάρχει ομοφωνία ανάμεσα στα κράτη-μέλη.

Στον δημοσιονομικό τομέα, τόσο οι πολιτείες όσο και τα εθνικά κράτη δύνανται να επιβάλουν ένα σύνολο φόρων και να ρυθμίζουν τις οικονομικές και εμπορικές τους υποχρεώσεις με σχετική ανεξαρτησία από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, αν και η προαναφερθείσα αυτή ανεξαρτησία ποικίλει ανάμεσα στα δύο. Σε κάθε περίπτωση, οι Ηνωμένες Πολιτείες, όντας ένα εθνικό κράτος, είναι περισσότερο συγκεντρωτικές στον δημοσιονομικό τομέα. Εξαιρετικά σημαντική είναι επίσης η σύγκριση και η ανάδειξη των διαφορών και των ομοιοτήτων ανάμεσα στη Γερουσία και το Συμβούλιο Υπουργών.

Ακόμα, οι έρευνες εστιάζουν σε ένα ακόμα σύνολο συγκλίσεων και αποκλίσεων ανάμεσα στα δύο αυτά ομοσπονδιακά συστήματα. Μερικά από αυτά είναι το γεγονός πως το νομικό και διοικητικό σύστημα την Ένωσης έχει δομηθεί πάνω σε ένα σύνολο διεθνών συνθηκών, ενώ οι ΗΠΑ βασίζονται στη λειτουργία τους πάνω στο ομοσπονδιακό σύνταγμα. Οι εθνικές κυβερνήσεις φαίνεται πως έχουν μεγαλύτερα περιθώρια κινήσεων σε ορισμένους τομείς πολιτικής σε σύγκριση με τις επιμέρους πολιτείες. Παράλληλα, τα κράτη-μέλη της Ένωσης έχουν άμεση εκπροσώπηση στη νομοπαραγωγική διαδικασία μέσω του Συμβουλίου της ΕΕ, ενώ οι

πολιτείες μπορούν να επηρεάσουν τη νομοθετική διαδικασία κυρίως έμμεσα, μέσω ομάδων προάσπισης συμφερόντων (λόμπι), δημοσίων ακροάσεων και υποβολής προτάσεων στα ομοσπονδιακά όργανα.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες η κυβέρνηση, η εκτελεστική εξουσία, έχει καθοριστικό ρόλο σε ένα σύνολο πολιτικών, ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ισχυρότερες και πολυπληθέστερες δομές ευκαιριών για την προβολή εδαφικών-τοπικών συμφερόντων από τα κράτη-μέλη σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι νομοθετικές εξουσίες μοιράζονται ανάμεσα σε τρία όργανα, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο Υπουργών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Επιπροσθέτως, παρουσιάζονται και αναλύονται από αρκετές έρευνες ένα σύνολο κοινών στοιχείων. Τέτοια στοιχεία είναι η ανωτερότητα του ομοσπονδιακού νόμου, το διαχωρισμό της εκτελεστικής από τη νομοθετική και τη δικαστική εξουσία, ο διαμοιρασμός της ευθύνης της νομοθετικής διαδικασίας μεταξύ ενός συνόλου θεσμικών οργάνων, με τα πολιτικά κόμματα να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία τους. Ακόμα, και τα δύο παραδείγματα μας αποτελούν πολυεπίπεδα συστήματα, Τέλος, λόγω του όγκου και των αναγκών της νομοπαραγωγικής διαδικασίας, και τα δύο κοινοβούλια έχουν σχηματίσει έναν αριθμό επιτροπών προκειμένου αυτή να διευκολυνθεί και να επιταχυνθεί.

Αφήσαμε σκόπιμα έναν ακόμα σημαντικό τομέα της σύγκρισης μας για το τέλος, προκειμένου να αναπτυχθεί επαρκώς στο υπόλοιπο του κεφαλαίου. Από την πρώτη αυτή επισκόπηση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας παρατηρούμε πως, προκειμένου να αναλυθεί, αλλά και για να γίνει κατανοητή η ΕΕ και προκειμένου ακόμα να συγκριθεί με τις Ηνωμένες Πολιτείες επιστρατεύονται μία σειρά από θεωρητικές προσεγγίσεις. Ενδεικτικά, αναφέρουμε τον φεντεραλισμό, την πολυμερή προσέγγιση, τον συγκριτικό φεντεραλισμό, αλλά και το νεολειτουργισμό. Σημειώνουμε πως δεν υπάρχει ένα ενιαίο θεωρητικό πλαίσιο, μία μονάχα θεωρητική ματιά μέσω της οποίας δύναται ο ερευνητής να αντιληφθεί την ΕΕ (Καζάκος, 2009)(Sahlin, 2009). Αντιθέτως, υπάρχει ένα σύνολο θεωρητικών προσεγγίσεων οι οποίες -με μεγαλύτερη ή μικρότερη ακρίβεια, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό επιτυχίας- προσπαθούν να εξηγήσουν την μέχρι τώρα πορεία της ΕΕ, να αναλύσουν τη σύνθεση και να προσδιορίσουν το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντίθετα, οι Ηνωμένες Πολιτείες θεωρούνται, όπως θα δούμε αναλυτικότερα σε επόμενα κεφάλαια, ένα βασικό παράδειγμα του φεντεραλισμού, οποίος και δύναται να εξηγήσει σε ικανοποιητικό βαθμό τις ιδιαίτερες θεσμικές διευθετήσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο του ομοσπονδιακού αυτού συστήματος. Κάθε μία από τις προσεγγίσεις που θα εξετάσουμε εστιάζουν σε ένα μόνο μέρος ενός πολύ περίπλοκου φαινομένου. Κάθε προσέγγισή εστιάζει σε ένα σύνολο διαφορετικών παραγόντων, διαφωτίζοντας κάθε φορά ένα κυρίως κομμάτι του συνόλου της λειτουργίας της ΕΕ.

Προσπαθώντας λοιπόν να εξηγήσει και να κατανοήσει το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ενοποίησης, μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο αναπτύχθηκε η προσέγγιση της λειτουργικότητας (functionalism). Κύριος εκφραστής της ήταν ο David Mitrany. Οι λειτουργιστές θεωρητικοί ανέδειξαν το γεγονός πως οι διεθνείς οργανισμοί δεν αποτελούν αυτοσκοποί, αλλά μάλλον μέσα για την αντιμετώπιση διαφόρων συνθηκών που υπαγορεύονται από τις εκάστοτε ανθρώπινες ανάγκες

(Μούσης, 2018). Έτσι, οι λειτουργίες τους προσαρμόζονται στις ανάγκες της κάθε εποχής. Αυτή η θεωρητική προσέγγιση αξιώνει ότι οι εκπρόσωποι των εκάστοτε εθνικών κυβερνήσεων (υπουργοί, διπλωμάτες, στρατιωτικοί) δεν δύνανται να χειριστούν με ωφέλιμο τρόπο τα διεθνή ζητήματα (Στεφανίδης, 2009).

Ο ίδιος ο Mitranu θεωρούσε πως η αποτυχία της Κοινωνίας των Εθνών οφείλεται κυρίως στην έλλειψη κοινών συμφερόντων μεταξύ των μελών της (Μούσης, 2018). Επομένως, η ειρήνη θα μπορούσε να επιτευχθεί μονάχα μέσω της απόρριψης του πολέμου εάν τα κράτη δέχονταν πως ο τελευταίος ήταν ενάντιος των πραγματικών τους συμφερόντων. Για τον λειτουργισμό ορισμένες ανθρώπινες ανάγκες μπορούν να εξυπηρετηθούν αποτελεσματικότερα από διεθνή όργανα, παρά από τα εθνικά κράτη. Η ίδια η λειτουργία ενός διεθνούς οργάνου δύναται να καθορίσει το εκτελεστικό εργαλείο εκείνο το οποίο είναι κατάλληλο για τη δραστηριότητα που αυτό επιτελεί. Ακόμα, ο λειτουργισμός πρεσβεύει πως η οικονομική ενοποίηση δύναται να θέσει τα θεμέλια για την πολιτική σταθερότητα στη βάση των κοινών συμφερόντων (Στεφανίδης, 2009). Τέλος, μία κεντρική θέση της προσέγγισης αυτής είναι πως τα ποικίλα κοινωνικά και άλλα προβλήματα είναι καλύτερο να αφήνονται στους ειδικούς προκειμένου να τα λύσουν, με τρόπο παρόμοιο με εκείνο που οι γιατροί καλούνται να θεραπεύσουν μία κάποια συγκεκριμένη ασθένεια (Παπαγωγίου, 2014).

Εξαιρετικά σημαντική είναι και η νεολειτουργική θεωρία του Ernst Haas (Μουσης, 2018). Αποτελεί ουσιαστικά ένα είδος μετεξέλιξης του λειτουργισμού που αναπτύχθηκε και διαδόθηκε μετά τον πόλεμο. Σε αντίθεση με τον λειτουργισμό, ο νεολειτουργισμός δίνει μεγαλύτερη έμφαση στην περιφερειακή διάσταση. Η προσέγγιση αυτή δίνει ιδιαίτερη σημασία στη συνεργασία και την ανάπτυξη κοινών δράσεων για την επίλυση κοινών προβλημάτων των λαών της Ένωσης. Τρεις είναι οι βασικές εκείνες παράμετροι οι οποίοι επηρεάζουν και αλληλοεπηρεάζονται σύμφωνα με τη θεωρία αυτή (Παπαγωγίου, 2014). Α) Η συνεχώς αυξανόμενη αλληλεπίδραση μεταξύ των εθνικών κρατών, Β) η οργανωτική ικανότητα της επίλυσης των διαφόρων συγκρούσεων και διαφορών που ανακύπτουν κατά καιρούς σε παγκόσμια βάση και η αντικατάσταση των εθνικών κανονιστικών καθεστώτων από υπερεθνικούς κανόνες αγοράς. Βάση της νεολειτουργικής θεωρίας είναι η λεγόμενη επενέργεια διάχυσης (Schmitter, 2006), μέσω της οποίας εικάζεται πως η οικονομική ενοποίηση εδραιώνει ένα είδος αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών η οποία δημιουργεί με τη σειρά της την ανάγκη για την εγκαθίδρυση επιπλέον δομών και υπερεθνικών θεσμών (Μούσης, 2018). Ο νεολειτουργισμός αδυνατούσε να εξηγήσει αποτελεσματικά την εσωτερική κρίση που ξέσπασε το 1966, με αποτέλεσμα τη σταδιακή ανάδυση της θεωρίας του διακυβερνητισμού (Καζάκος, 2009).

Μία ακόμα πολιτική θεωρία που εξηγεί το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ενοποίησης είναι εκείνη του φεντεραλισμού (federalism), με τον οποίο θα ασχοληθούμε εκτενώς και στο επόμενο μέρος της εργασίας μας. Επιλέγουμε να χρησιμοποιήσουμε στην ανάλυση μας την προσέγγιση αυτή προκειμένου να αναδείξουμε ορισμένες από τις βαθύτερες δομικές και θεσμικές ιδιαιτερότητες, τόσο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου όσο και του Αμερικανικού Κογκρέσου. Ο φεντεραλισμός και η ίδια η έννοια της ομοσπονδίας λαμβάνει κατά καιρούς και σύμφωνα με τη γεωγραφική συνισταμένη διαφορετικό περιεχόμενο (Παπαγωγίου,

2014). Ένα ομοσπονδιακό σύστημα χαρακτηρίζεται από το ότι η κυριαρχία μοιράζεται μεταξύ διαφορετικών επιπέδων διακυβέρνησης αντί να βρίσκεται αποκλειστικά σε ένα επίπεδο (Börzel & Hosli, 2002). Ο ευρωπαϊκός φεντεραλισμός λοιπόν θεωρεί πως η ενοποίηση της Ευρώπης θα τελεστεί μέσω μίας μεγάλης Συντακτικής Συνέλευσης, αντίστοιχα θα λέγαμε με το παράδειγμα των ΗΠΑ (Στεφανίδης, 2009). Στόχος του, ως πολιτικού κινήματος, είναι η πολιτική συμμετοχή όλων των υποστηρικτών της ενοποίησης ανεξάρτητη από τις ιδιαίτερες ιδεολογικές τους συνιστάμενες. Αποκτά έτσι έναν έντονο υπερεθνικό χαρακτήρα. Η συντακτική μέθοδος του φεντεραλισμού επιθυμεί να παράσχει στα πολιτικά κόμματα τη δυνατότητα παρέμβασης στη διαμόρφωση του ευρύτερου ομοσπονδιακού πλαισίου προκειμένου να διευκολυνθεί και να απλουστευθεί, αλλά και να διευκολυνθεί η υπερεθνική διάσταση της οργάνωσης των ευρωπαϊκών κομμάτων. Μία από τις βασικότερες θέσεις του είναι πως η κρίση στην οποία έχει περιέλθει το εθνικό κράτος στην Γηραιά Ήπειρο μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο δημιουργεί τις συνθήκες για την ανάδυση ενός ευρύτερου ευρωπαϊκού-ομοσπονδιακού πλαισίου. Επιθυμία του είναι η διεξαγωγή της πανευρωπαϊκής συντακτικής διαδικασίας πρώτα από τις ίδιες τις εθνικές κυβερνήσεις και η διατύπωση ενός νέου ευρωπαϊκού συντάγματος.

Τέλος, η προσέγγιση του διακυβερνητισμού (intergovernmentalism), αποτελεί ένα μέσο δρόμο ανάμεσα στον φεντεραλισμό, το νεολειτουργισμό και τον λειτουργισμό. Κύριος εκφραστής τους ήταν ο Stanley Hoffmann. Ο διακυβερνητισμός πρεσβεύει πως η περιφερειακή ενοποίηση δύναται να πραγματοποιηθεί από τα κράτη, διότι αυτό είναι προς το συμφέρον τους. Αυτό, περιορίζει σχετικά την ενοποιητική δυναμική στο μέτρο εκείνο το οποίο είναι επωφελές προς όλα τα κράτη.

Μέρος Δεύτερο: Δομή και παράγοντες επιρροής

Κεφάλαιο Τρίτο: Το ειδικό βάρος της θεσμικής δομής

3.1: Γενικά χαρακτηριστικά: Σύνοψη και Μέγεθος

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναλύσουμε ορισμένα από τα βασικά γνωρίσματα των δύο νομοθετικών σωμάτων. Θα εστιάσουμε στη σύσταση και την δομή τους, τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, τη σημασία των επιτροπών στην διεξαγωγή του κοινοβουλευτικού έργου και θα αναφερθούμε στις ιδιαιτερότητες της άσκησης της εκτελεστικής εξουσίας. Θα ξεκινήσουμε την ανάλυση μας εστιάζοντας συγκεκριμένα στη σύνθεση των δύο σωμάτων από πλευράς των εδρών που κατέχουν τα επιμέρους μέλη. Στην περίπτωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μετά και την έξοδο του

Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, ο αριθμός των εδρών του ανέρχεται σε 705 (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2023). Από την άλλη πλευρά, το Κογκρέσο όπως αναφέρθηκε και παραπάνω αποτελείται από δύο διακριτά σώματα. Στη Γερουσία εκλέγονται σταθερά δύο αντιπρόσωποι από την εκάστοτε πολιτεία χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο πληθυσμός της εκάστοτε πολιτείας. Με δεδομένο πως τη στιγμή αυτή οι Ηνωμένες Πολιτείες διαθέτουν 50 πολιτείες, η Γερουσία αποτελείται από 100 μέλη. Από την άλλη πλευρά, τα μέλη της Βουλής εκλέγονται στην κάθε πολιτεία με βάση τον πληθυσμό της. Το ανώτατο όριο των εδρών στη Βουλή έχει οριστεί, για λόγους ευελιξίας, σε 435 έδρες (Britannica, 2022), ενώ το μέγεθος των πολιτειακών αντιπροσωπειών στη Βουλή μεταβάλλεται με βάση τον πληθυσμό της εκάστοτε πολιτείας. Έτσι, για την ΕΕ η Γερμανία είναι η χώρα από την οποία αναδεικνύεται ο μεγαλύτερος αριθμός αντιπροσώπων (96), ακολουθούμενη από τη Γαλλία, την Ιταλία και την Ισπανία. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, η πολυπληθέστερη πολιτεία είναι η Καλιφόρνια από την οποία αναδεικνύονται 53 αντιπρόσωποι, ακολουθούμενη από το Τέξας με 36.

3.2. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σκόπιμο κρίνεται στο σημείο αυτό να αναφερθούμε στα κύρια όργανα τα οποία συναποτελούν τον θεσμικό κορμό της νομοπαραγωγικής διαδικασίας των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην περίπτωση της ΕΕ η νομοθετική εξουσία ασκείται κυρίως από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ. Ήδη από την εποχή της σύστασης των πρώτων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ήταν φανερή η θέληση για τη σύσταση κάποιάς κοινής νομοθετικής συνέλευσης με σκοπό την αντιπροσώπευση των λαών των κρατών-μελών (Κωστόπουλος, 2010). Έτσι, δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μέσα από τις προαναφερθέντες Συνθήκες της ΕΚΑΧ, της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ . Κατά τη διάρκεια της ιστορίας του το ΕΚ έχει αυξήσει σημαντικά τις νομοθετικές του αρμοδιότητες (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2014). Οι λειτουργίες του Κοινοβουλίου διεξάγονται μέσω της Γενικής του Γραμματείας, της Διάσκεψης των Προέδρων των επιμέρους πολιτικών κομμάτων του Κοινοβουλίου και της Προεδρίας (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2014). Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επικεφαλής της Προεδρείας, εκλέγεται με μυστική ψηφοφορία. Το ΕΚ διαθέτει εξουσία επί τριών πολύ σημαντικών πτυχών της διοίκησης. Συμμετέχει μαζί με το Συμβούλιο στη νομοπαραγωγική διαδικασία, εγκρίνει τον προϋπολογισμό της ΕΕ και είναι επιφορτισμένο με τον πολιτικό έλεγχο των υπολοίπων διοικητικών οργάνων της Ένωσης. Η ιδιαίτερη αυτή θέση του ΕΚ στην ομοσπονδιακή δομή μπορεί να θεωρηθεί έκφραση του συστήματος του εκτελεστικού φεντεραλισμού (Dann, 2003). Το Κοινοβούλιο Λειτουργεί μέσα σε ένα σύστημα συνηφασμένων αρμοδιοτήτων, δηλαδή η θέσπιση των νόμων γίνεται σε υπερεθνικό επίπεδο, αλλά η εφαρμογή τους εμπίπτει στην αρμοδιότητα της διοίκησης των κρατών-μελών της

Ένωσης. Παράλληλα, υπάρχει στενή συνεργασία ανάμεσα στο ΕΚ και τις κρατικές διοικήσεις.

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή απλά Συμβούλιο ή -ανεπίσημα- το Συμβούλιο Υπουργών (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2014), αποτελεί το δεύτερο νομοθετικό όργανο της ΕΕ και σε συνεργασία με το Κοινοβούλιο συντονίζει ή χαράσσει τις γενικές πολιτικές των κρατών-μελών. Βασικό χαρακτηριστικό του είναι η απουσία μίας κάποιας σταθερής δομής, καθώς η σύνθεση του μεταβάλλεται με βάση το υπό συζήτηση θέμα, ενώ και τα ίδια τα πρόσωπα, οι υπουργοί, εναλλάσσονται σύμφωνα με το χαρτοφυλάκιο που διαθέτουν στην εκάστοτε εθνική κυβέρνηση (Κωστόπουλος, 2010). Το Συμβούλιο ασχολείται, εκτός των άλλων, με θέματα εξωτερικής πολιτικής, απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής. Λαμβάνει αποφάσεις είτε με τη μέθοδο της απλής πλειοψηφίας (όπου τουλάχιστον 14 κράτη μέλη πρέπει να ψηφίσουν υπέρ μίας πρότασης), με τη μέθοδο της ειδικής πλειοψηφίας (όπου το 55% των κρατών πρέπει να ψηφίσουν υπέρ, ενώ πρέπει να εκπροσωπούν ταυτόχρονα τουλάχιστον το 65% του πληθυσμού της ΕΕ) ή με τη μέθοδο της ομοφωνίας (όπου όλες οι ψήφοι πρέπει να είναι υπέρ της πρότασης) (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023). Το ΕΚ και το Συμβούλιο ψηφίζουν αμφότερα πάνω στις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Από την πλευρά του, το Κοινοβούλιο φιλοδοξεί να εκπροσωπήσει, όπως έχει γίνει αντιληπτό, τους πολίτες της ΕΕ ενώ το Συμβούλιο εκπροσωπεί τις εθνικές κυβερνήσεις. Ένα επιπλέον σημείο του εκτελεστικού φεντεραλισμού από την ιδιαίτερη αυτή δομή της ΕΕ είναι η συναινετική διαδικασία στη λήψη αποφάσεων. Παρά την ύπαρξη του κανόνα της πλειοψηφίας που εφαρμόζεται αρκετά συχνά, το Συμβούλιο τηρεί, κατά κύριο λόγο τη συναινετική ή κοινοτική μέθοδο (Börzel & Hosli, 2002).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ή Σύνοδος Κορυφής αποτελείται από τους επικεφαλής κρατών και κυβερνήσεων της Ένωσης. Δεν έχει κάποια εμπλοκή στη νομοπαραγωγική διαδικασία, αλλά είναι υπεύθυνο για τη χάραξη της υψηλής στρατηγικής της Ένωσης. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι το όργανο εκείνο το οποίο σε κάποιο πιο συγκεντρωτικό σύστημα θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η Κυβέρνηση της Ευρωπαϊκής (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2014), λόγω όμως της ιδιαίτερης δομής της καθίσταται ένα κυρίως τεχνοκρατικό όργανο. Η Επιτροπή διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη νομοπαραγωγική διαδικασία της ΕΕ καθώς είναι το σώμα εκείνο το οποίο διαθέτει το μονοπώλιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας. Δηλαδή, μονάχα η Επιτροπή δύναται να προωθήσει ένα νομοσχέδιο στο ΕΚ και το Συμβούλιο Υπουργών. Η Επιτροπή είναι επιπλέον υπεύθυνη για την κατάρτιση του προϋπολογισμού της Ένωσης, ενώ διαθέτει ακόμα κανονιστική εξουσία, δύναται να συμμετέχει σε διεθνείς διαπραγματεύσεις, έχει οριστεί ως ο φύλακας του κοινοτικού κεκτημένου και φέρει, τέλος, την ευθύνη για την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

Από τη σκοπιά του (συγκριτικού) φεντεραλισμού, η ΕΕ μπορεί να γίνει κατανοητή ως ένα σύστημα πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, όπου τα κυριαρχικά δικαιώματα κατανέμονται μεταξύ υπερεθνικών, εθνικών και υποεθνικών θεσμών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσμοιάζει αφενός στο μοντέλο του λεγόμενου «συνεταιριστικού φεντεραλισμού» (Börzel & Hosli, 2002). Το κυριότερο παράδειγμα λειτουργίας του είναι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας. Το πρότυπο αυτό έχει ως βάση έναν λειτουργικό καταμερισμό της ηγεσίας μεταξύ των διαφόρων

επίπεδων διακυβέρνησης. Έτσι, η κεντρική-ομοσπονδιακή κυβέρνηση θεσπίζει τους νόμους και τα μέλη της ομοσπονδίας είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή τους. Αυτός ο καταμερισμός εργασίας απαιτεί μία ισχυρή εκπροσώπηση των συμφερόντων των ομοσπονδιακών μονάδων σε κεντρικό επίπεδο, όχι μόνο για να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εφαρμογή των ομοσπονδιακών πολιτικών, αλλά και για να αποτραπεί η μείωση των ομοσπονδιακών μονάδων σε απλούς «διοικητικούς παράγοντες» της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Η περιορισμένη αυτονομία αντισταθμίζεται, σε κάθε περίπτωση, από τα ισχυρά δικαιώματα συμμετοχής που διαθέτουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

Οι μεγαλύτερες νομοθετικές ρυθμίσεις απαιτούν συνήθως τόσο τη σύμφωνη γνώμη της ομοσπονδίας όσο του μεγαλύτερου μέρους των ομοσπονδιακών μονάδων. Το κεντρικό όργανο εκπροσώπησης των επιμέρους εδαφικών συμφερόντων οργανώνεται με την αρχή της Bundesrat, κατά την οποία οι μονάδες εκπροσωπούνται από τις κυβερνήσεις τους και σε σχέση με το μέγεθος του πληθυσμού τους (Börzel & Hosli, 2002). Η κατανομή αυτή συμπληρώνεται από ένα κοινό φορολογικό σύστημα, ενώ η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και οι επιμέρους κυβερνήσεις μοιράζονται σημαντικές αρμοδιότητες στη φορολογία. Σε αντίθεση με τον διπλό φεντεραλισμό, τα λειτουργικά (μη εδαφικά) συμφέροντα εκπροσωπούνται ελάχιστα στην ομοσπονδιακή λήψη αποφάσεων και βασίζονται σε εναλλακτικές μορφές διαμεσολάβησης συμφερόντων, όπως το κομματικό σύστημα ή/και τομεακές ενώσεις (Börzel & Hosli, 2002).

3.3: Γερουσία, Βουλή των Αντιπροσώπων και η αμερικανική κυβέρνηση

Στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών, η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κογκρέσο και η εκτελεστική εξουσία από τον πρόεδρο των ΗΠΑ και την ομοσπονδιακή κυβέρνηση (Congressional Quarterly's Guide to Congress, 1982). Το Κογκρέσο χωρίζεται σε δύο διακριτά σώματα, τη Βουλή των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία. Η Βουλή των Αντιπροσώπων είναι υπεύθυνη για θέματα σχετικά με την οικονομία και είναι το σώμα εκείνο το οποίο μπορεί να επιβάλει και να αλλάξει τη φορολογία (Congressional Quarterly's Guide to Congress, 1982). Η Βουλή έχει ακόμα το προνόμιο παραπομπής αξιωματούχων σε δίκη και δύναται να εκλεξει πρόεδρο σε περίπτωση αδιεξόδου του Εκλεκτορικού Κολλεγίου. Η έγκριση διεθνών συνθηκών είναι αποκλειστικό προνόμιο της Γερουσίας, αν και η έγκριση οικονομικών συμφωνιών απαιτεί και τη σύμφωνη γνώμη της Βουλής (Harris, 1972). Η Γερουσία θεωρείται παραδοσιακά λιγότερο κομματικοποιημένη, ενώ παράλληλα τα λιγότερα μέλη, οι μεγαλύτερες εκλογικές περιφέρειες και οι μακροχρόνιες θητείες προσδίδουν στη Γερουσία περισσότερο κύρος. Έτσι το σώμα της Γερουσίας θεωρείται διαχρονικά πως λειτουργεί περισσότερο ενωτικά.

Έτσι, για τον συγκριτικό φεντεραλισμό, η Γερουσία δεν αντικατοπτρίζει τα εδαφικά καθορισμένα συμφέροντα, αλλά τις λειτουργικές προτιμήσεις του ευρύτερου εκλογικού σώματος ή των πολιτικών κομμάτων και του ευρύτερου ομοσπονδιακού συστήματος. Οι ομοσπονδιακές μονάδες, τα μέρη εκείνα δηλαδή τα οποία συναποτελούν την ομοσπονδία, προασπίζουν και οργανώνουν τα συμφέροντα τους

μέσα από ένα σύστημα εθελοντικού συντονισμού και συνεργασία με την κεντρική κυβέρνηση σε ομοσπονδιακό επίπεδο. Η θεσμική αυτή αυτονομία την οποία απολαμβάνει το εκάστοτε κυβερνητικό επίπεδο έχει ως βασική προϋπόθεση ένα δημοσιονομικό σύστημα που παρέχει επαρκείς πόρους προκειμένου να δύνανται όλα να ασκούν τις αρμοδιότητες τους χωρίς παρεμβάσεις από τα υπόλοιπα μέλη του συστήματος.

Ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής είναι ο αρχηγός του κράτους και της κυβέρνησης (Harris, 1972). Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον ίδιο και την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Διαθέτει καθοριστικές πολιτικές αρμοδιότητες, έχει τετραετή θητεία και δεν μπορεί να εκλεγεί μονάχα μέχρι δύο φορές στο αξίωμα. Το Κογκρέσο δύναται να χρησιμοποιήσει μία πληθώρα μη παραδοσιακών μέτρων προκειμένου να περιορίσει την επιρροή του προέδρου σε οποιοδήποτε τομέα πολιτικής. Ενδεικτικά, τα δύο σώματα του Κογκρέσου δύναται να διεξάγουν ακροάσεις και να συστήσουν κοινές επιτροπές με σκοπό να εξουδετερώσουν τις αποφάσεις του προέδρου και να προετοιμάσουν κάποια δεσμευτική νομοθεσία (Böller & Herr, 2019). Με τη χρήση μέσων μαζικής επικοινωνίας και του διαδικτύου και των δυνατοτήτων του προκειμένου να κινητοποιήσει ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού, το Κογκρέσο μπορεί να ενισχύσει σημαντικά τη θέση του (Böller & Herr, 2019). Οι προσπάθειες του Κογκρέσου είναι πιο πιθανό να είναι αποτελεσματικές όταν εκτείνονται πέρα από τις κομματικές γραμμές (Peake, 2002). Η αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών του Κογκρέσου εξαρτάται από την υποστήριξη βασικών παραγόντων εντός του νομοθετικού κλάδου. Από το 1937 και μετά, η δύναμη του Κογκρέσου να διαμορφώσει τον φεντεραλισμό θεωρήθηκε ότι ήταν πρωταρχικής σημασίας, ουσιαστικά ένας δρόμος προς το ενιαίο κράτος (Krislov, 2001).

Κατανοούμε λοιπόν πως οι ΗΠΑ αποτελούν παραδειγματικό μοντέλο αυτού που αποκαλούμε «διπλό φεντεραλισμό» (Börzel & Hosli, 2002). Στο διπλό φεντεραλισμό οι επιμέρους εξουσίες (εκτελεστική, νομοθετική, δικαστική) είναι θεσμικά αυτόνομα. Κάθε επίπεδο διακυβέρνησής αποτελεί και μία αυτόνομη σφαίρα, ανεξάρτητη σχεδόν από τις υπόλοιπες. Οι θεσμικές αρμοδιότητες κατανέμονται σύμφωνα με τους τρεις τομείς διακυβέρνησης και όχι ανάλογα με τις λειτουργίες που επιτελεί η εκάστοτε πολιτική

Το εκάστοτε επίπεδο διαχειρίζεται τους προσωπικούς του μηχανισμούς και τις δικές του διαδικασίες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τον διπλασιασμό της του ίδιου του κυβερνητικού μηχανισμού, εκάστοτε τομέας του οποίου διαχειρίζεται τις δικές του υποθέσεις αυτόνομα από τους υπόλοιπους. Ένα ακόμα χαρακτηριστικό του διπλού φεντεραλισμού αποτελεί και η σχετικά αδύναμη εκπροσώπηση των ομοσπονδιακών μονάδων στο κεντρικό επίπεδο της κυβέρνησης. Επιπροσθέτως, το δεύτερο μέρος του ομοσπονδιακού νομοθετικού σώματος τείνει να οργανώνεται σε δομές που προσομοιάζουν με την Γερουσία. Οι επιμέρους ομοσπονδιακές μονάδες εκπροσωπούνται από έναν ίσο αριθμό αντιπροσώπων, ανεξάρτητα από το μέγεθος της ευρύτερης περιοχής που αντιπροσωπεύουν (Börzel & Hosli, 2002).

3.4.: Εκτελεστική εξουσία: Η αμερικανική κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούμε σε μία ιδιαίτερη θεματική. Θα εξετάσουμε τις σχέσεις της εκτελεστικής εξουσίας με τη νομοθετική στις Ηνωμένες Πολιτείες και μετά θα αναφερθούμε στην ιδιαίτερη περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως έχουμε αναφέρει σε πολλά σημεία της παρούσας εργασίας, το αξίωμα του προέδρου των ΗΠΑ δημιουργήθηκε από την ανάγκη αναθεώρησης των Άρθρων της Συνομοσπονδίας (Διαμαντόπουλος, 2012). Ένας από τους στόχους της Συντακτικής Συνέλευσης ήταν η δημιουργία μίας αρκετά ισχυρής κεντρικής εξουσίας ώστε να προστατεύονται τα συμφέροντα του έθνους, αλλά ταυτόχρονα όσο πιο μακριά γίνεται από το συγκεντρωτισμό που επιχείρησε να επιβάλει η Βρετανική Αυτοκρατορία στις αποικίες. Για τον σκοπό μάλιστα της προστασίας από μία τυραννική διακυβέρνηση, στη συνέχεια ενσωματώνεται στο Σύνταγμα η Τρίτη Τροπολογία από τους αντιφεντεριστές, η οποία και προβλέπει πως οι πολίτες της χώρας έχουν το δικαίωμα να φέρουν όπλα, προκειμένου να προστατεύονται από την αυθαίρετη εξουσία (Διαμαντόπουλος, 2012).

Έτσι, μέσα από την Συνέλευση αναδείχθηκε μία αιρετή θέση, σε συνδυασμό με ένα σύστημα ελέγχων και εξισορροπήσεων (checks and balances) με τον πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών να αναλαμβάνει την άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας (Θεοδωρακόπουλος, 1996). Η ευθύνη του προέδρου να ασκεί, από κοινού με τους συνεργάτες του, την εκτελεστική εξουσία, και κατ' επέκταση η έκταση των ευθυνών του προέδρου και της κυβέρνησης, ερμηνεύθηκε ιστορικά με διαφορετικούς τρόπους. Από την άλλη πλευρά, το ίδιο το Κογκρέσο δεχόταν ότι ο πρόεδρος ήταν πράγματι ο αρχηγός και ο εκφραστής του έθνους και, ταυτόχρονα, το κύριο όργανο άσκησης της εξωτερικής πολιτικής, αλλά η ίδια η εξωτερική πολιτική που θα πρέπει να εκτελείται θα πρέπει να καθορίζεται από το Κογκρέσο. Η νομοθετική πρωτοβουλία παραμένει, σε κάθε περίπτωση, στον πρόεδρο ο οποίος καταρτά και τις βασικές αρχές του νομοθετικού του προγράμματος. Με την πάροδο του χρόνου, ο θεσμός του προέδρου εξελίχθηκε και μετά την προεδρία του Andrew Jackson ήρθε σε άμεση επαφή με την λαϊκή βάση, πράγμα που οδήγησε και στην δημιουργία υπηρεσιών και μέσων που θα μετέφεραν το μήνυμα του προέδρου στον λαό των ΗΠΑ (Διαμαντόπουλος, 2012).

Οι ισχυροί πρόεδροι οι οποίοι ακολούθησαν και κυρίως οι Αβραάμ Λίνκολν, Theodor Roosevelt, Woodrow Wilson και Franklin Roosevelt αύξησαν σημαντικά την εμπλοκή του προέδρου στην χάραξη της πολιτικής. Κατέστη ευκολότερο για ένα άτομο το οποίο είχε στη διάθεση του όλους τους πόρους του έθνους, κυρίως πηγές πληροφόρησης και μέσα επικοινωνίας, να επιβληθεί μερικώς σε ένα ισχυρό, αλλά πολυπληθές και χωρίς εναργή ηγεσία σώμα. Κατά την διάρκεια του 20^{ου} αιώνα, ο πρόεδρος απέκτησε πολύ περισσότερη εξουσία από εκείνη που επιθυμούσε η Συντακτική Συνέλευση να του προσδώσει. Το Κογκρέσο αναθεώρησε το Σύνταγμα μετά την τέταρτη εκλογή του Φ. Ρούσβελτ (Θεοδωρακόπουλος, 1996) και περιόρισε τη μέγιστη δυνατή περίοδο κατά την οποία κάποιος μπορεί να είναι πρόεδρος σε 10 χρόνια, δηλαδή 2 θητείες. Μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και για περίπου 30 ακόμα χρόνια, ο πρόεδρος είχε ένα ξεκάθαρο προβάδισμα που στο απόγειο της, ο

Schlessinger περιγράφει ως μία «αυτοκρατορική προεδρία» η οποία διήρκεσε από την προεδρία του John Kennedy και κατέληξε στον πόλεμο του Βιετνάμ. Μετά τον πόλεμο όμως, τον βομβαρδισμό της Καμπότζης και το σκάνδαλο Watergate, το Κογκρέσο οδηγήθηκε στη λεγόμενη Κοινοβουλευτική Επανάσταση στη διάρκεια της δεκαετίας του 1970. Σε πολλά θέματα, ο πρόεδρος και το Κογκρέσο ανταγωνίζονται για να περιορίσουν την επιρροή του άλλου παράγοντα στο σχηματισμό και τη διεξαγωγή της εξωτερικής πολιτικής, αλλά ανταγωνίζονται και για να επιτύχουν μία πλεονεκτική θέση προκειμένου να νομιμοποιήσουν την στρατηγική που επιθυμούν να ακολουθηθεί (Böller & Herr, 2019).

Σε αντίθεση με τις ΗΠΑ, η εκτελεστική εξουσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση ασκείται εκ των πραγμάτων, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η επιτροπή είναι το όργανο εκείνο το οποίο σε κάποιο πιο συγκεντρωτικό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως η Κυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά λόγω της ιδιαίτερης δομής της καθίσταται ένα κυρίως τεχνοκρατικό όργανο. Αποτελείται, σύμφωνα με τη Συνθήκη της Λισαβώνας, από έναν πολίτη από το εκάστοτε μέλος της Ένωσης (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2009). Τα μέλη της επιτροπής σήμερα είναι 27, μετά και την αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ένωση.

Η ανάδειξη των μελών της λαμβάνει χώρα σε δυο φάσεις. Πρώτα διορίζεται ο πρόεδρος της Επιτροπής μετά από πρόταση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και με την σύμφωνη γνώμη της πλειοψηφίας του Κοινοβουλίου. Στη συνέχεια, με βάση τις προτάσεις των κρατών-μελών, ο πρόεδρος και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συντάσσουν μία λίστα με τα μέλη της Επιτροπής. Η Επιτροπή ως σώμα ψηφίζεται στη συνέχεια από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Κωστόπουλος, 2010). Από τη Συνθήκη της Λισαβώνας τίθεται ένα μεγάλο σύνολο περιορισμών ως προς τα πρόσωπα που δύνανται να στελεχώσουν την Επιτροπή. Σε οργανωτικό επίπεδο, η Επιτροπή αποτελείται από Γενικές Διευθύνσεις οι οποίες με τη σειρά τους διαιρούνται σε Διευθύνσεις και Διοικητικές Μονάδες. Η Επιτροπή διαθέτει το μονοπώλιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας και είναι το μόνο όργανο που δύναται να προτείνει σχέδια νόμου στο ΕΚ και το Συμβούλιο.

Ανακεφαλαιώνοντας λοιπόν, βλέπουμε πως το Κοινοβούλιο διαθέτει αισθητά περισσότερα μέλη, αλλά το Κογκρέσο έχει περισσότερες εξουσίες. Οι γερουσιαστές λειτουργούν, θεωρητικά, ως αντιπρόσωποι των συνολικών συμφερόντων της πολιτείας από την οποία εκλέγονται, μία δομή η οποία είναι μη υπαρκτή στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το ΕΚ διαθέτει ένα μεγάλο αριθμό πολιτικών ομάδων, ενώ το Κογκρέσο μονάχα δύο. Το Κοινοβούλιο διαθέτει τρεις τύπους εργασίας (Στρασβούργο, Βρυξέλες, Λουξεμβούργο) και το Κογκρέσο μονάχα έναν, ο οποίος βρίσκεται στην πρωτεύουσα Ουάσιγκτον. Τόσο η Γερουσία όσο και η Βουλή των Αντιπροσώπων δύνανται να προτείνουν να συντάξουν και να θέσουν προς ψήφισα νομοθετικά κείμενα, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορεί μονάχα να αποφασίσει πάνω σε νομοθετικές προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Κοινοβούλιο διαθέτει 23 επιτροπές, ενώ το Κογκρέσο περίπου 200. Βασική διαφορά μεταξύ των μελών των δύο σωμάτων είναι, σε κάθε περίπτωση, πως για το Κογκρέσο διεξάγονται εκλογές κάθε 2 χρόνια, ενώ για το ΕΚ κάθε 5 χρόνια, πράγμα το οποίο κάνει τα μέλη του Κογκρέσου να είναι συνεχώς σε εκλογική ετοιμότητα. Οι εκπρόσωποι του

Κογκρέσου, συνδιαλέγονται με μία και μόνη ομοσπονδιακή διοίκηση, ενώ τα μέλη του ΕΚ βρίσκονται σε διαρκείς διαπραγματεύσεις με ένα σύνολο ευρωπαϊκών και διεθνών οργάνων και 27 εθνικών κυβερνήσεων¹. Καθ' όλη τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, και τα δύο όργανα συντάσσουν εκθέσεις για διάφορα θέματα, ανήκουν σε κοινοβουλευτικές επιτροπές που διοργανώνουν κατά καιρούς ακροάσεις, και εγκρίνουν νομοθετήματα κατά τη διάρκεια Συνόδου Ολομέλειας.

Μία ακόμα βασική διαφορά ανάμεσα στα δύο συστήματα είναι το γεγονός πως το Κογκρέσο έχει περισσότερες ευθύνες από ότι το Κοινοβούλιο, καθώς είναι υπεύθυνο για την εξωτερική πολιτική, την άμυνα του κράτους και την επιβολή - ομοσπονδιακών- φόρων. Έτσι, σε αντίθεση με τα ευρωπαϊκά κράτη-μέλη, οι πολιτείες και οι πολιτειακές κυβερνήσεις δεν μπορούν άμεσα και μέσω κάποιου θεσμού να επηρεάσουν την νομοπαραγωγική διαδικασία. Η δράση τους περιορίζεται συνήθως στα όρια της άσκησης επιρροής και πίεσης μέσω λόμπι, αλλά και μέσω οργανώσεων όπως η Εθνική Οργάνωση Κυβερνητών. Προκειμένου οι πολιτειακές κυβερνήσεις να επιτύχουν την νομοθέτηση κάποιου ευνοϊκού κειμένου σε ομοσπονδιακό επίπεδο, είναι απαραίτητο να συνεργασθούν με μέλη της νομοθετικής εξουσίας (Dinan, 1997). Ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι ύπαρξη κοινών συμφερόντων.

Κεφάλαιο Τέταρτο: Ειδικές παράμετροι επιρροής

4.1: Κράτη-μέλη, πολιτείες και παράγοντες επιρροής

Παρατηρούμε πρώτα λοιπόν πως η ΕΕ έχει μία πολύ ιδιαίτερη σύνθεση και ιδιαίτερες διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Σε αντίθεση με τις Ηνωμένες Πολιτείες, η ΕΕ αποτελείται από ένα σύνολο εθνικών κρατών τα οποία είναι ελεύθερα να ασκούν και να σχηματίζουν τη δική τους πολιτική. Έτσι, στο επίπεδο της διοίκησης που εξετάζουμε εξασφαλίζεται το δικαίωμα των κρατών να συμμετέχουν, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Παρατηρούμε ακόμα πως τα κράτη-μέλη της Ένωσης δεν εκπροσωπούνται στη νομοθετική διαδικασία από ένα σώμα παρόμοιο της Γερουσίας. Το Συμβούλιο της ΕΕ είναι ένα σώμα το οποίο έχει σχετικά παρόμοιες αρμοδιότητες, αλλά δεν εκλέγεται -σε αντίθεση με τη Γερουσία- από την εκλογική βάση.

Σύμφωνα με ένα μεγάλο αριθμό προηγούμενων ερευνών, τα τρία μεγαλύτερα σε πληθυσμό κράτη της Ένωσης, η Γαλλία, η Γερμανία και η Ιταλία, σχηματίζουν πολλές φορές μία ομάδα ηγεσίας, υπό την έννοια πως όταν και τα τρία αποφασίζουν υπέρ ή κατά μίας πολιτικής είναι εξαιρετικά δύσκολο για τα υπόλοιπα μέλη της Ένωσης να μην αποδεχθούν την απόφαση τους (Nasra, 2011). Τα υπόλοιπα κράτη-

¹ [Πόσο διαφορετικοί είναι οι βουλευτές από τις δυο πλευρές του Ατλαντικού; \(europa.eu\)](http://europa.eu)

μέλη της Ένωσης διαθέτουν πάντα κάποια σχετική επιρροή, αλλά οι προτάσεις και οι θέσεις τους δεν είναι τόσο εύκολο να εισακουσθούν όσο είναι στα τρία προαναφερθέντα κράτη. Προκειμένου, έτσι, τα μικρότερα κράτη της Ένωσης να προασπίσουν τα συμφέροντα τους χρησιμοποιούν τακτικές όπως ο σχηματισμός συνασπισμών. Στην περίοδο από Φεβρουάριο του 2004 έως τον Δεκέμβριο του 2012 έλαβαν χώρα 1.762 ψηφοφορίες (Staal & Fantini, 2017). Σε 585 από αυτές τουλάχιστον ένα ή περισσότερα από τα κράτη μέλη δεν ψήφισαν υπέρ της πρότασης της Επιτροπής. Η επιρροή των μελών δεν εξαρτάται, εκτός των άλλων, από τη στήριξη που τείνουν να λαμβάνουν από τα υπόλοιπα κράτη της Ένωσης στο Συμβούλιο.

Αντίστοιχα, οι πολιτείες έχουν επίσης κάποιο συγκεκριμένο βαθμό επιρροής πάνω στο Κογκρέσο. Μεταβλητές οι οποίες επηρεάζουν τον βαθμό επιρροής των πολιτειών είναι ο αριθμός και το μέγεθος της αντιπροσωπείας, ο αριθμός των τακτικών προέδρων των επιτροπών, ο αριθμός μελών στις επιτροπές με τη μεγαλύτερη επιρροή, αριθμός βουλευτών στο κόμμα με την πλειοψηφία στο Κογκρέσο και η αρχαιότητα των μελών. Έτσι, οι πολιτείες με την μεγαλύτερη επιρροή στο Κογκρέσο αναδεικνύονται πολιτείες όπως η Καλιφόρνια, το Τέξας, η Νέα Υόρκη, το Μίσιγκαν, η Βιρτζίνια, η Φλόριντα, το Μέρυλαντ και η Μασαχουσέτη (Strong & Meyers, 2011).

4.2: Εκλογικές διαδικασίες, εκλογές και εκλογικά συστήματα

Η εκλογική διαδικασία για την ανάδειξη των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης διεξάγεται σύμφωνα με τους νόμους που ισχύουν για το εκάστοτε μέλος. Δεν υπάρχει δηλαδή ένα ενιαίο ευρωπαϊκό εκλογικό σύστημα (Κωστίτσης, 2001). Οι κοινοτικές συνθήκες ορίζουν μονάχα δύο παραμέτρους για τη διεξαγωγή των ευρωεκλογών. Η πρώτη αφορά την περίοδο και την ημερομηνία διεξαγωγής τους, η οποία αρχίζει από το πρωί της Πέμπτης και λήγει την αμέσως επόμενη Κυριακή, με τις ακριβείς ημερομηνίες διεξαγωγής των εκλογών να αποφασίζονται από το Συμβούλιο Υπουργών. Σε κάθε περίπτωση, η καταμέτρηση των ψήφων διεξάγεται από μετά το πέρας της διαδικασίας σε όλες τις χώρες της Ένωσης. Η δεύτερη παράμετρος έχει να κάνει με τον ασυμβίβαστο της ιδιότητας του ευρωβουλευτή, ο οποίος δεν δύναται να έχει ταυτόχρονα την ιδιότητα μέλους της κυβέρνησης ενός εκ των κρατών-μελών της Ένωσης ή κάποιου άλλου δημόσιου οργανισμού.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, το σύνολο της επικράτειάς μίας χώρας θεωρείται μία ενιαία εκλογική περιφέρεια, όπως στις περιπτώσεις της Ελλάδας, της Γερμανίας και της Γαλλίας, ενώ άλλα κράτη διαιρούν την επικράτεια σε επιμέρους εκλογικές περιφέρειες, όπως η Ιταλία και το Βέλγιο (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2023). Σε ορισμένα μέλη, οι ψηφοφόροι δεν μπορούν να αλλάξουν την εκλόγιμη σειρά των υποψηφίων των συνδυασμών, ενώ σε άλλα επιτρέπεται, όπως η Ελλάδα, η Γαλλία και η Αυστρία είναι απαραίτητη η συγκέντρωση ενός ελάχιστου ποσοστού για την είσοδο

στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ανάμεσα στα κράτη μέλη, το ηλικιακό όριο για την άσκηση του εκλογικού δικαιώματος κυμαίνεται από τα 17 στα 25. Τέλος, την Ελλάδα και την Δανία μόνο πολιτικά κόμματα και οργανώσεις δύνανται να συμμετάσχουν στις εκλογές, ενώ σε άλλες χώρες αρκεί μόνο η συγκέντρωση ενός αριθμού υπογραφών για την υποβολή υποψηφιοτήτων.

Η διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας στις ΗΠΑ διαφέρει σε ορισμένα σημεία ανάμεσα στις επιμέρους πολιτείες, όπως ισχύει και στην ΕΕ (National Conference of State Legislatures, 2023). Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση έχει ορίσει ορισμένες βασικές κοινές αρχές για την διεξαγωγή των ομοσπονδιακών εκλογών, με αποτέλεσμα πολλές από τις πολιτείες για να μειώσουν το κόστος της διαδικασίας υιοθετούν παρόμοιους νόμους και πρακτικές. Συγκεκριμένα, οι γενικές εκλογές για την αναδείξη του προέδρου και του Κογκρέσου πραγματοποιούνται την ημέρα των εκλογών, την Τρίτη μετά την πρώτη Δευτέρα του Νοεμβρίου. Οι ομοσπονδιακές εκλογές διεξάγονται σε ζυγά έτη, με τις προεδρικές εκλογές να λαμβάνουν χώρα κάθε τέσσερα χρόνια και τις εκλογές για το Κογκρέσο κάθε δύο χρόνια. Έτσι λοιπόν, στις περισσότερες πολιτείες το εκλογικό σύστημα ευνοεί τον υποψήφιο που θα συγκεντρώσει το μεγαλύτερο ποσοστό σε επίπεδο περιοχής (district) (Dunleavy & Diwakar, 2014). Η εκάστοτε περιοχή αντιπροσωπεύεται από μονάχα έναν αντιπρόσωπο και, κατ' επέκταση, μονάχα ένα κόμμα. Παρά το ότι αυτό είναι το κυρίαρχο σύστημα, υπάρχουν και πολιτείες οι οποίες χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθόδους για την ανάδειξη των πολιτειακών συνελεύσεων ή των κυβερνητών και των αντικαταστατών-κυβερνητών, με τις εκλογές να διεξάγονται συνήθως σε δύο γύρους. Αυτές οι πολιτείες είναι το Βέμροντ, η Δυτική Βιρτζίνια, η Αριζόνα, το Άινταχο, το Μέρυλαντ, το New Hampshire, το Νιού Τζέρσι, τη Νότια και τη Βόρεια Ντακότα, την Ουασιγκτον και τη Δυτική Βιρτζίνια. Ακόμα, πολλές τοπικές κυβερνήσεις (αντίστοιχες, θα λέγαμε, με τους δήμους) χρησιμοποιούν διαφορετικά συστήματα.

4.3. Νομοθετικές διαδικασίες και λήψη αποφάσεων

Στη συνέχεια της εργασίας μας θα αναφερθούμε στις νομοθετικές διαδικασίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Κογκρέσου. Για το ΕΚ η νομοπαραγωγική διαδικασία ορίζεται σήμερα από το άρθρο 294 της Συνθήκης της Λισαβόνας (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2014) και φέρει το όνομα Συνήθης Νομοθετική Διαδικασία. Η Συνήθης Νομοθετική Διαδικασία έχει τρία βασικά στάδια. Στο πρώτο στάδιο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Συμβούλιο Υπουργών) και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχέδια νομοθετικού περιεχομένου (Neunreither, 1999). Το Συμβούλιο και το ΕΚ, ισότιμα νομοθετικά όργανα της Ένωσης, κάνουν την πρώτη τους ανάγνωση και, εάν δεν υπάρχουν αλλαγές ή αναθεωρήσεις, το κείμενο υιοθετείται αμέσως. Σε διαφορετική περίπτωση, προκύπτει μία δεύτερη αξιολόγηση κατά τη διάρκεια της οποίας τα δύο σώματα αναθεωρούν το κείμενο του νομοσχεδίου. Εάν και η δεύτερη ανάγνωση δεν επιφέρει αποτελέσματα, η Επιτροπή Συνδιαλλαγής αναλαμβάνει δράση προκειμένου να εξομαλύνει τις διαφορές των δύο πλευρών. Αν και η πρόταση της Επιτροπής απορριφθεί, τότε το νομοσχέδιο απορρίπτεται.

Παρατηρούμε λοιπόν πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαθέτει το μονοπώλιο της νομοθετικής πρωτοβουλίας, καθώς μονάχα αυτή δύναται να προτείνει κάποιο νομοσχέδιο στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (Cram, 1999· Hayes-Renshaw, 1999). Παρόλα αυτά, η Επιτροπή μπορεί να προτείνει ένα νομοσχέδιο με την άσκηση της απαραίτητης πίεσης. Η πίεση αυτή μπορεί να λάβει τη μορφή συλλογής 1.000.000 υπογραφών μέσα σε ένα έτος από τους πολίτες της ΕΕ ή τη μορφή μίας έκθεσης πρωτοβουλίας ενός εκ των επιτροπών του ΕΚ. Μπορεί ακόμα να κατατεθεί ερώτηση προς την Επιτροπή ή να κυκλοφορήσει γραπτή δήλωση, η οποία εφόσον υπογραφεί από περισσότερους από τους μισούς βουλευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αποστέλλεται στην Επιτροπή με αίτηση ανάληψης δράσης. Η Επιτροπή, σε κάθε περίπτωση, διαθέτει ένα κάποιο χρονικό περιορισμό για την υποβολή των προτάσεων της.

Η τελική πρόταση της Επιτροπής διαβιβάζεται ταυτόχρονα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην Επιτροπή Περιφερειών και στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο δεν έχουν κάποιο συγκεκριμένο χρονικό περιορισμό κατά την πρώτη ανάγνωση των κειμένων της πρότασης. Το Κοινοβούλιο και οι Επιτροπές του συγκεκριμένα αποφασίζουν με απλή πλειοψηφία και εγκρίνει/εγκρίνουν θέση πρώτης ανάγνωσης στην πρόταση της Επιτροπής. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, εκτός εάν η θέση του διαφέρει από τη θέση της Επιτροπής, περίπτωση κατά την οποία απαιτείται ομοφωνία. Εάν το Συμβούλιο εγκρίνει τη θέση του Κοινοβουλίου χωρίς αλλαγές, η νομοθετική πράξη εκδίδεται και δημοσιεύεται ως οδηγία (ή κανονισμός ή απόφαση) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (Rittelmeyer, 2013). Εάν το Συμβούλιο προτείνει αλλαγές στη θέση του Κοινοβουλίου κατά τη διαδικασία της πρώτης ανάγνωσης, το κείμενο που προκύπτει είναι η θέση πρώτης ανάγνωσης του Συμβουλίου. Εάν η νομοθετική πρόταση εγκριθεί, τότε υιοθετείται. Η συντριπτική πλειοψηφία των προτάσεων υιοθετείται σε αυτό το στάδιο.

Η νομοθετική διαδικασία στις Ηνωμένες Πολιτείες ξεκινάει από τις κοινοβουλευτικές επιτροπές του Κογκρέσου (Keefe & Morris, 1968). Με την υποβολή μίας πρότασης από την διοίκηση, ξεκινάει η ακροαματική διαδικασία, στην οποία λαμβάνουν χώρα καταθέσεις από μέλη της διοίκησης, οι οποίες οργανώνονται και διεξάγονται από τις υπεύθυνες επιτροπές ή υποεπιτροπές. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας οι υποεπιτροπές διεξάγουν συζητήσεις κατ' άρθρο σε ολόκληρο το νομοσχέδιο, στους τομείς που αφορούν την εκάστοτε υποεπιτροπή. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας των συζητήσεων συμψηφισμένα σε ένα ενιαίο κείμενο αποτελεί την πρόταση των υποεπιτροπών στην κυρίως επιτροπή. Στη συνέχεια, οι επιτροπές συζητούν κατ' άρθρο το νομοσχέδιο των υποεπιτροπών. Εάν υπάρξουν αντιρρήσεις στο νομοσχέδιο, υποβάλλεται τροπολογία και αν αυτή ψηφισθεί, ενσωματώνεται στο νομοσχέδιο. Αφού τελειώσουν οι συζητήσεις για τις τροπολογίες και εάν το νομοσχέδιο εγκριθεί, τότε υποβάλλεται στην ολομέλεια του οικείου σώματος (Βουλή των Αντιπροσώπων ή Γερουσία) για συζήτηση (Congressional Quarterly's Guide to Congress, 1982).

Για την έκδοση ενός νόμου στις ΗΠΑ κυκλοφορούν στο Κογκρέσο δύο νομοσχέδια, ένα στη Βουλή και ένα στη Γερουσία. Μετά το πέρας της διαδικασίας

υποβολής τροπολογιών και την ψηφοφορία επ' αυτών, παράγονται δύο νομοσχέδια με διαφορετικές ρυθμίσεις. Στο βήμα αυτό, συγκαλείτε μία ειδική επιτροπή από την αρμόδια επιτροπή της Βουλής και της Γερουσίας, η οποία καλείται Επιτροπή Διαιτησίας και εργάζεται προς την επίλυση των διαφορών των δύο σωμάτων. Οι αποφάσεις της δημοσιεύεται σε μία ειδική έκθεση. Με βάση την απόφαση της επιτροπής συντάσσεται και το κοινό κείμενο του νομοσχεδίου το οποίο υποβάλλεται στις Ολομέλειες των δύο σωμάτων. Εάν το κείμενο εγκριθεί από τις Ολομέλειες, το νομοσχέδιο παραπέμπεται στον Πρόεδρο για να το υπογράψει. Αν αρνηθεί να το υπογράψει, τότε το νομοσχέδιο επιστρέφεται στο Κογκρέσο με μία επιστολή με τις αντιρρήσεις του Προέδρου (Harris, 1972). Το Κογκρέσο διαθέτει σε κάθε περίπτωση τη δυνατότητα να προσπεράσει το προεδρικό βέτο σε ειδική ψηφοφορία της Ολομέλειας, στην οποία θα πρέπει να συγκεντρωθούν τουλάχιστον τα 3/5 των ψήφων (Congressional Quarterly's Guide to Congress, 1982).

4.4. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές και η σημασία τους

Με δεδομένο ότι η ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συνέρχεται στο Στρασβούργο 12 φορές το χρόνο, οι 20 Μόνιμες Επιτροπές του Ευρωκοινοβουλίου είναι ουσιαστικά ο κύριος μηχανισμός νομοπαρασκευής του Κοινοβουλίου, μιας και αυτές κυρίως ελέγχουν τις νομοθετικές προτάσεις που έρχονται από την Επιτροπή, διασφαλίζοντας τη συνεχή νομοθετική διαδικασία στο πλαίσιο της Ένωσης. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές, τόσο στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσο και στο Κογκρέσο διαδραματίζουν εξέχοντα ρόλο στην ορθή λειτουργία τους (Κωστίτης, 2001). Όλα λοιπόν τα θέματα, τα νομοσχέδια, οι εκθέσεις, τα συμπεράσματα και οι γνωμοδοτήσεις που έρχονται προς διαβούλευση στην Ολομέλεια του Κοινοβουλίου έχουν πρώτα εξετασθεί, ψηφισθεί και διαμορφωθεί ειδικά από μία εκ των κοινοβουλευτικών επιτροπών. Δεν περιορίζεται όμως μόνο εδώ η συμβολή τους.

Ο κάθε ευρωβουλευτής είναι υποχρεωμένος να λάβει συμμετοχή σε τουλάχιστον μία από τις επιτροπές. Η διάρκεια της θητείας ενός ευρωβουλευτή σε μία επιτροπή είναι δύομισή χρόνια με δυνατότητα επανεκλογής. Οι υποψηφιότητες για τη συμμετοχή των ευρωβουλευτών υποβάλλονται στη Διάσκεψη των Προέδρων από τα ευρωπαϊκά κόμματα και τους μη εγγεγραμμένους βουλευτές (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2023). Στη συνέχεια, η πρόταση του Προεδρείου προς την Ολομέλεια πρέπει να διασφαλίζει την δίκαιη συμμετοχή σε αυτές των κρατών μελών, αν και στην πράξη η κατανομή των εδρών ρυθμίζεται στο πλαίσιο συνεννόησης μεταξύ των κομμάτων του ΕΚ, ενώ η αναγνώριση από την Ολομέλεια είναι ουσιαστικά τυπική.

Έτσι, όλες οι πολιτικές ομάδες έχουν εκπροσώπηση σε ορισμένες από τις βασικές κοινοβουλευτικές επιτροπές, ανάλογα και με τον αριθμό εδρών που κατέχουν στο Κοινοβούλιο. Έτσι, οι αποφάσεις των επιτροπών πολύ συχνά έχουν την ισχύ προ-αποφάσεων, οι οποίες πολύ σπάνια ανατρέπονται στην Ολομέλεια (Κωστίτης, 2001). Ο αριθμός, η σύνθεση και οι αρμοδιότητες των επιτροπών αποφασίζεται από την Ολομέλεια μετά από πρόταση της Διάσκεψης των Προέδρων στην αρχή κάθε

κοινοβουλευτικής συνόδου (Μούσης, 2008). Οι πρώτες επιτροπές ξεκινούν ήδη με τη λειτουργία της Κοινής Συνέλευσης. Έτσι, το 1953 ο πρόδρομος του ΕΚ διέθετε 4 επιτροπές, οι οποίες μετά τις συνθήκες της Ρώμης και την αναδιοργάνωση της Κοινής Συνέλευσης στο ΕΚ, το 1979 ο αριθμός των επιτροπών αυξήθηκε σε 12. Το 1989 η Πολιτική Επιτροπή διασπάται στην Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων και την Επιτροπή Εσωτερικών Υποθέσεων, μετά από την οποία το ο αριθμός των επιτροπών αυξήθηκε σε 19. Η μία ακόμα επιτροπή δημιουργήθηκε το 1994 με την μετατροπή της Υποεπιτροπής Αλιείας σε μόνιμη, την εικοστή, επιτροπή. Σε κάθε περίπτωση, η αύξηση του αριθμού των επιτροπών ήταν και το αποτέλεσμα της αυξανόμενης συμμετοχής του ΕΚ στις νομοθετικές διαδικασίες της Ένωσης.

Οι λειτουργίες των επιτροπών διευθύνονται από το προεδρείο της εκάστοτε επιτροπής. Η κάθε μία από αυτές διαθέτει μία γραμματεία υπαλλήλων με ειδικές γνώσεις. Για θέματα μεγάλης εμβέλειας, η επιτροπή μπορεί να ζητήσει την γνώμη ειδικών επιστημόνων ή να διοργανώσει δημόσιες ακροάσεις με ειδήμονες επί του θέματος. Τα είδη των εκθέσεων των επιτροπών που συντάσσονται και υποβάλλονται στην Ολομέλεια μπορούν να λάβουν 7 διακριτές μορφές (Κωστίτσης, 2001). Μπορούν να λάβουν λοιπόν τη μορφή γνωμοδότησης, τη μορφή έκθεσης που εκπονείται στο πλαίσιο της διαδικασίας σύμφωνης γνώμης, τη μορφή εκθέσεων που εκπονούνται ύστερα από αίτηση γνωμοδότησης ή εκείνων που εκπονούνται στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας (Μπαμπαλούτας & Μητσόπουλος, 2009). Μπορούν ακόμα να λάβουν τη μορφή εκθέσεων μη νομοθετικού περιεχομένου και εκθέσεων πρωτοβουλίας ή άλλων εκθέσεων, που αφορούν όμως κατά κύριο λόγο την εσωτερική λειτουργία του ΕΚ.

Το ίδιο σημαντικές είναι οι επιτροπές στη λειτουργία του Κογκρέσου. Όπως ήδη έχουμε περιγράψει, όλα τα νομοσχέδια πριν φτάσουν στις Ολομέλειες των Σωμάτων υποβάλλονται σε επεξεργασία και αξιολόγηση από τις αρμόδιες επιτροπές (Harris, 1972). Τα μέλη των επιτροπών διορίζονται από τους αρχηγούς των κομμάτων του εκάστοτε σώματος στην αρχή των συνεδριάσεων του Κογκρέσου. Οι αποφάσεις των επιτροπών πολύ σπάνια ανατρέπονται στις Ολομέλειες, ενώ μέλη των επιτροπών μπορούν να συμμετέχουν και στην Επιτροπή Διαιτησίας. Οι πρόεδροι των επιτροπών εκλέγονται άμεσα από τα μέλη τους. Ο ρόλος και οι εξουσίες του προέδρου έχουν μειωθεί σημαντικά μετά την κοινοβουλευτική επανάσταση της δεκαετίας του 1970 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, σε κάθε περίπτωση όμως ο ρόλος του παραμένει σημαντικός. Οι πρώτες μόνιμες κοινοβουλευτικές επιτροπές ιδρύθηκαν ήδη από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του Κογκρέσου, το 1789 (Congressional Quarterly's Guide to Congress, 1982).

Σημαντικότερες για την περάτωση των διαδικασιών του και πολυπληθέστερες είναι οι μόνιμες επιτροπές του Κογκρέσου. Οι ειδικές επιτροπές έχουν περιορισμένη χρονική διάρκεια και διαλύονται όταν οι εργασίες τους ολοκληρώνονται. Τέλος, υφίστανται και οι κοινές επιτροπές αποτελούνται από μέλη των δύο σωμάτων του Κογκρέσου. Όλες οι επιτροπές άνω των 20 ατόμων στο Κογκρέσο είναι απαραίτητο σήμερα να διαθέτουν τουλάχιστον 4 υποεπιτροπές. Έτσι, σήμερα η Γερουσία διαθέτει 106 υποεπιτροπές και η Βουλή των Αντιπροσώπων διαθέτει 25 επιτροπές με 137 υποεπιτροπές (Congressional Quarterly's Guide to Congress, 1982). Υπάρχουν ακόμα και 4 εν ενεργεία κοινές επιτροπές των δύο σωμάτων. Το μέγεθος των επιτροπών και

η σύνθεση τους ορίζεται στην αρχή των συνεδριάσεων του Κογκρέσου, μετά το πέρας της εκλογικής διαδικασίας.

4.5. Κόμμα και κομματικό σύστημα

Στο παρόν κεφάλαιο θα ασχοληθούμε εκτενώς με τη μεταβλητή του κομματικού συστήματος και του κόμματος και θα συγκρίνουμε την ιστορία και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν το αμερικανικό και το ευρωπαϊκό κομματικό σύστημα. Θα αναφερθούμε ακόμα στο κομματικό σύστημα ως μέσο επιρροής από την πλευρά των πολιτειών και των κρατών-μελών προς τις κοινές συνελεύσεις των δύο ενώσεων. Θα αναφερθούμε πρώτα στη σημασία και στον ευρύτερο ρόλο που διαδραματίζουν το εκλογικό και το κομματικό σύστημα και τον τρόπο με τον οποίο τα κόμματα σε ομοσπονδιακό επίπεδο συνδέουν τις πολιτείες και τα κράτη-μέλη με τα κεντρικά νομοθετικά όργανα των δύο αντικειμένων της έρευνας μας.

Το κομματικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι πολυκομματικό. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν οργανώνονται σε εθνικές ομάδες, αλλά σε πολιτικές ομάδες-κόμματα με βάση τον πολιτικό τους προσανατολισμό (Μπαμπαλιούτας & Μητσόπουλος, 2014). Οι ευρωβουλευτές αναδεικνύονται στη βάση του πληθυσμού των κρατών-μελών. Στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σήμερα δραστηριοποιούνται πολιτικές ομάδες στις οποίες εκπροσωπούνται πάνω από 100 ευρωπαϊκά κόμματα (Κωστίτης, 2001). Η ιστορία των κομμάτων του ΕΚ ξεκινάει ήδη από τις ημέρες της Κοινής Συνέλευσης της ΕΚΑΧ. Οι πρώτες επίσημες πολιτικές ομάδες της Συνέλευσης σχηματίστηκαν και η διαδικασία σχηματισμού τους επισημοποιήθηκε στον Κανονισμό Λειτουργίας το 1953 με την ίδρυση της Φιλελεύθερης, της Χριστιανοδημοκρατικής και της Σοσιαλιστικής Ομάδας.

Μία πολιτική ομάδα, μπορεί σήμερα να σχηματισθεί είτε από 23 βουλευτές που είναι όμως αναγκαίο να εκπροσωπούν τουλάχιστον το ένα τέταρτο του συνόλου των κρατών μελών². Σημειώνουμε εδώ πως οι δύο μεγαλύτερες πολιτικές ομάδες διαθέτουν ευρωβουλευτές από όλες τις χώρες της Ένωσης. Ο πολυεθνικός χαρακτήρας των ευρωπαϊκών κομμάτων ευνοεί μία εσωτερική τάση διαπραγματεύσεων και προσπάθεια επίτευξης του γενικού συμφέροντος, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το εθνικό ή και το περιφερειακό στοιχείο δεν επηρεάζει σημαντικά τη στάση των ευρωβουλευτών.

Ο κανονισμός του ΕΚ δίνει στα ευρωπαϊκά κόμματα σημαντικά δικαιώματα και ευθύνες για την διεξαγωγή της νομοθετικής διαδικασίας, τα οποία περιλαμβάνουν την αίτηση για συζήτηση επίκαιρων και επειγόντων θεμάτων και τη διεξαγωγή συζητήσεων επί του θέματος γενικού ενδιαφέροντος (Marks & Scharpf & Scmitter & Streek, 1996). Κυρίως όμως, τα ευρωπαϊκά κόμματα έχουν το δικαίωμα περάτωσης, διακοπής ή ακόμα και λύσης μίας συνεδρίασης, μαζί με το δικαίωμα επαναφοράς στην Ολομέλεια τροπολογίας η οποία έχει προηγουμένως απορριφθεί από την

² <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/organisation-and-rules/organisation/political-groups>

αρμόδια επιτροπή. Ακόμα, οι πολιτικές ομάδες μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις αποφάσεις του Κοινοβουλίου μέσω του προεδρείου και του προέδρου της εκάστοτε ομάδας στη διάσκεψη των προέδρων (Μούσης, 2018). Ακόμα, οι πολιτικές ομάδες αποφασίζουν για την κατάρτιση του σχεδίου της ημερήσιας διάταξης των ολομελειών του ΕΚ.

Τα ευρωπαϊκά κόμματα είναι οι θεσμικοί πυρήνες μέσα από τους οποίους διαμορφώνονται οι πολιτικές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Κωστήσης, 2001). Είναι σημαντικό να αναφέρουμε πως κατά την προετοιμασία των πολιτικών ομάδων για την ολομέλεια, οι εργασίες τους διεξάγονται κατά κανόνα σύμφωνα με τις εθνικές παραδόσεις των χωρών της Ένωσης που δραστηριοποιούνται εντός τους. Παράλληλα, για την διεξαγωγή των διοικητικών και των λοιπών δραστηριοτήτων τους, τα κόμματα στηρίζονται στις ευρύτερες διοικητικές υπηρεσίες του Κοινοβουλίου και στις γραμματείες τους (Neunreither, 1999). Επιπλέον, στην περίπτωση της ΕΕ, μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εκφράζεται το σύνολο των ιδεολογικών και λοιπών πολιτικών αντιμαχιών που υπάρχουν στο εσωτερικό των κρατών-μελών της Ένωσης (Otjes, Veer & Wagner, 2022).

Από την άλλη πλευρά, το κομματικό σύστημα των ΗΠΑ είναι ακραία δικομματικό (Διαμαντόπουλος, 2012). Τα δύο σημερινά μεγάλα κόμματα των ΗΠΑ ανταγωνίζονται για την εξουσία στο Κογκρέσο τα τελευταία τουλάχιστον 100 χρόνια. Το πρώτο μεγάλο πολιτικό ζήτημα που δίχασε τις ΗΠΑ υπήρξε εκείνο του διαμοιρασμού της εξουσίας ανάμεσα στην ομοσπονδιακή αρχή (το Κογκρέσο και τον Πρόεδρο) και τα πολιτειακά νομοθετικά σώματα. Κατά τα πρώτα χρόνια των ΗΠΑ, ο ανταγωνισμός αυτός υπήρξε η κύρια και σημαντικότερη τομή στο πολιτικό σύστημα της νεοσύστατης χώρας. Στην πραγματικότητα, η διαμάχη αυτή προϋπήρχε της αρχικής πολιτικής συγκρότησης των ΗΠΑ. Όπως αναφέραμε ήδη, κατά την περίοδο της Συνομοσπονδίας οι πολιτείες λειτουργούσαν πρακτικά ως ημιαυτόνομα κράτη. Παρά τους κοινούς δεσμούς στην άμυνα και το νόμισμα, οι πολιτείες ήταν πρακτικά ανεξάρτητες, με τον κρατικό μηχανισμό να αδυνατεί να ελέγξει τις δράσεις τους.

Το ίδιο το Κογκρέσο, λειτουργούσε περισσότερο ως ένας διακρατικός θεσμός (Θεοδωρακόπουλος, 1996). Κάθε πολιτεία, ανεξάρτητα από το μέγεθος και τον πληθυσμό της διέθετε μία ψήφο στην κοινή αυτή συνέλευση, με τους εκπροσώπους τους να είναι ανά πάσα στιγμή ανακλητοί από τις αντίστοιχες πολιτειακές συνελεύσεις. Δύο αντιπαρατεθέντα πολιτικά κόμματα σχηματίστηκαν στο πλαίσιο αυτό. Το πρώτο κόμμα, οι Ομοσπονδιακοί ή Φεντεραλιστές των Ουάσιγκτον και Χάμιλτον, τασσόταν υπέρ της πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης των ΗΠΑ μέσω της θεσμικής και πολιτικής ενίσχυσης του ομοσπονδιακού-εθνικού κέντρου. Την αντίθετη άποψη ενστερνίζονταν οι γνωστοί ως Αντιομοσπονδιακοί ή Ρεπουμπλικάνοι με αρχηγό τους τον Τόμας Τζέφερσον, οι οποίοι επιθυμούσαν την ενδυνάμωση των πολιτειών. Σημειώνουμε πως οι Φεντεραλιστές εξέφραζαν κυρίως τις εμπορικά προσανατολισμένες πολιτείες του Βορρά και της Ανατολικής Ακτής, ενώ οι τζεφερσιανοί του Κόμματος των Δημοκρατικών έβρισκαν υποστήριξη κυρίως στις αγροτικές πολιτείες του Νότου (Διαμαντόπουλος, 2012).

Οι φεντεραλιστές πέτυχαν σημαντικές νίκες κατά τα πρώτα χρόνια του νέου αμερικανικού κράτους, όμως οι τζεφερσιανοί κυριάρχησαν στην πολιτική ζωή των

ΗΠΑ μετά τον Πόλεμο του 1812, έπειτα από τον οποίο οι φεντεραλιστές διαλύθηκαν. Οι περισσότεροι από αυτούς εντάχθηκαν σε μία πληθώρα μικρών κομμάτων, τα οποία δεν κατάφεραν να συνεργαστούν για την δημιουργία ενός κοινού μετώπου, με αποτέλεσμα τη διαίχιση της κυριαρχίας των αντιφεντεραλιστών. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται και ως «συναινετικός μονοκομματισμός» (Διαμαντόπουλος, 2012).

Το 1832 ιδρύεται το κόμμα των Ουίγων (Whigs), το μόνο μεγάλο κόμμα που φιλοξενεί τους άλλοτε φεντεραλιστές, κυρίως για να αντιπαρατεθεί στην εξουσία του υπερβολικά λαοφιλή προέδρου Άντριου Τζάκσον. Το νέο αυτό κόμμα επανάφερε σε κάποιο βαθμό τον δικομματισμό. Κατάφερε να κερδίσει την υποστήριξη της βιομηχανικής και γενικότερης αστικής τάξης της χώρας. Το Δημοκρατικό Κόμμα του Τζάκσον κυριάρχησε στην αμερικανική πολιτική ζωή μέχρι την δεκαετία του 1850, οπότε στην αμερικανική πολιτική αναδύθηκε μία νέα τομή, που αφορούσε το θέμα της δουλείας, το οποίο ανέκυψε μετά τον Μεξικανοαμερικανικό Πόλεμο.

Τα δύο μεγάλα κόμματα έπρεπε να διαχειριστούν τα φλέγοντα ζητήματα της δουλοκτησίας στις νέες περιοχές της Δύσης που επιθυμούσαν να γίνουν πολιτείες. Υπό τις νέες αυτές συνθήκες, τμήματα του Δημοκρατικού Κόμματος αντιτιθέμενο στη δουλεία, μαζί με το Κόμμα της Ελεύθερης Γης, το Κόμμα της Ελευθερίας και τους Whigs συνεργάστηκαν, δημιουργώντας το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα. Οι ιδεολογικές θέσεις, η κοινωνική διείσδυση και η τοποθέτηση στον ιδεολογικό άξονα Δεξιάς-Αριστεράς μεταβλήθηκαν σημαντικά στην πάροδο του χρόνου (Θεοδωρακόπουλος, 1996). Στην πολιτική κατάσταση μετά τον εμφύλιο, το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα υπερείχε εκλογικά στον βιομηχανικό Βορρά και τις βορειοατλαντικές πολιτείες και η εκλογική κυριαρχία των Δημοκρατικών παρέμεινε απόλυτη στο Νότο. Αξίζει να σημειώσουμε πως μετά τις αρκετά παρεμβατικές προεδρίες του Α. Λίνκολν και του Α. Τζόνσον, το Κογκρέσο επέβαλε την κυριαρχία του και απείλησε την ίδια την μορφή του πολιτεύματος. Η κυριαρχία αυτή του Κογκρέσου έληξε όμως με την εκλογή του Theodore Roosevelt στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Έτσι, από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και μέχρι το 1932 οι Ρεπουμπλικάνοι κυριαρχούσαν στην αμερικανική πολιτική. Κατά την περίοδο αυτή, το πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ ήταν πλήρως κυριαρχούμενο (Διαμαντόπουλος, 2012).

Η ρεπουμπλικανική κυριαρχία διήρκεσε μέχρι και το 1932, με μόνη εξαίρεση την προεδρία του Γούντροου Γουίλσον. Το Δημοκρατικό Κόμμα κυριαρχούταν από αναχρονιστικές ιδέες και οι μηχανισμοί του ήταν αργοί και απαρχαιωμένοι, επιτρέποντας στην καλά οργανωμένη μειοψηφία των εκπροσώπων των πολιτειών του Νότου να μπλοκάρει την οποιαδήποτε προσπάθεια για μεταρρύθμιση. Η τότε βασική διαιρετική τομή της αμερικανικής κοινωνίας βρισκόταν στην αντιπαράθεση μεταξύ της αστικής/βιομηχανικής τάξης και των μεγαλοαγροκτημόνων, μικρών καλλιεργητών και ακτημόνων της υπαίθρου. Από το 1932 μέχρι και το 1968 έχουμε μία περίοδο κυριαρχίας του Δημοκρατικού Κόμματος. Ο μόνος ρεπουμπλικάνος πρόεδρος της περιόδου υπήρξε ο Ντουάιτ Άιζενχάουερ, 6 από τα 8 χρόνια της προεδρίας του οποίου το Κογκρέσο βρισκόταν υπό την κυριαρχία των Δημοκρατικών (Harris, 1972).

Από τον Εμφύλιο και μέχρι τη δεκαετία του 1930, το Δημοκρατικό Κόμμα υποστηριζόταν κυρίως από τις πολιτείες του Νότου. Οι πολιτείες αυτές συνέχισαν να στηρίζουν το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του Φράγκλιν Ρούσβελτ στην δεκαετία

του 1930, μόνον υπό την προϋπόθεση πως η ομοσπονδιακή κυβέρνησή δεν θα εναντιωνόταν στις ρυθμίσεις που θεσμοθετούσαν την εκεί φυλετική πολιτική εις βάρος των αφροαμερικανών. Η ομάδα που διαδέχθηκε τον Ρούζβελτ όμως κινήθηκε προς την ελαχιστοποίηση της κάθε λογής διακρίσεων, πράγμα το οποίο σχεδόν προκάλεσε την διάσπαση του Δημοκρατικού Κόμματος. Το πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ απέκτησε έτσι μία σαφέστερη ιδεολογική ταυτότητα στα δύο του μέρη, με το Δημοκρατικό Κόμμα να μετακινείται πιο «Αριστερά». Την ίδια στιγμή, οι Ρεπουμπλικάνοι κυριαρχήθηκαν από την πιο συντηρητική πτέρυγα του κόμματος τους, μέχρι και την ήττα του Coldwater. Μετά, το κόμμα μετακινήθηκε στις πιο μετριοπαθείς εξελίξεις του Νίξον. Την ίδια περίοδο, οι Δημοκρατικοί συσπειρώθηκαν γύρω από πιο προοδευτικές και αριστερόστροφες υποψηφιότητες προέδρων.

Τα δύο μεγάλα κόμματα των Ηνωμένων Πολιτειών λειτουργούν με σχετικά παρόμοιο τρόπο. Και τα δύο διαθέτουν μία συνέλευση όλων των μελών του κόμματος. Στο κάθε ένα από τα δύο σώματα του Κογκρέσου, το εκάστοτε κόμμα έχει έναν πρόεδρο ο οποίος και διευθύνει κατά τις ικανότητες και την διαπραγματευτική του δεινότητα τις κομματικές δυνάμεις (Harris, 1972). Και οι δύο δυνάμεις διαθέτουν επίσης πολιτικούς βοηθούς, οι οποίοι επικουρούν τους προέδρους του κόμματος σε επίπεδο πολιτειών και ευρύτερων γεωγραφικών συνόλων ως συλλογείς πληροφοριών για τα μέλη του κόμματος, όσο και για μέλη του αντίπαλου. Τέλος, τα κόμματα διαθέτουν πολλές κομματικές επιτροπές, με στόχο την καλύτερη οργάνωση του κόμματος, αλλά και την σύνταξη των πολιτικών του προτάσεων. Πολλοί βουλευτές/γερουσιαστές που έχουν αποσυρθεί, συνεχίζουν να επικουρούν το κόμμα τους και τα νέα υψηλά του στελέχη μέσω της συμμετοχής τους σε αυτές τις κομματικές επιτροπές (Διαμαντόπουλος, 2012).

Η δομή και ο τρόπος λειτουργίας των διαφόρων κομμάτων του Κοινοβουλίου ποικίλλει, αλλά οι διαφορές μεταξύ τους δεν είναι ιδιαίτερες σημαντικές. Το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα για παράδειγμα διαθέτει ειδικές επιτροπές και ομάδες εργασίες προκειμένου να καλύπτει όλα τα επιμέρους πεδία που καλύπτονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο³. Παρόμοια σύνθεση και πρακτικές ακολουθούν και οι περισσότερες από τις υπόλοιπες πολιτικές ομάδες του ΕΚ, όπως και το δεύτερο μεγαλύτερο κόμμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η Προοδευτική Συμμαχία Σοσιαλιστών και Δημοκρατών

Τα κόμματα του Κογκρέσου παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες στην λειτουργία τους με τους αντίστοιχους κομματικούς συνασπισμούς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Συγκεκριμένα, τα μέλη που εκλέγονται στην Γερουσία και την Βουλή των Αντιπροσώπων είναι ελεύθερα να ψηφίζουν όπως επιβάλλει η συνείδηση τους, ακόμα και εναντίον των προτάσεων του κόμματος τους, χωρίς να δέχονται κάποια κύρωση από το κόμμα τους. Όπως και τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά, το Ρεπουμπλικανικό και το Δημοκρατικό Κόμμα δεν έχουν στο Κογκρέσο αυστηρή κομματική πειθαρχία (Harris, 1972). Οι εκλεγμένοι στο ομοσπονδιακό νομοθετικό σώμα δεν οφείλουν την εκλογή τους αναγκαστικά στο κόμμα με το οποίο πολιτεύονται (Keefe & Morris, 1968). Χαρακτηριστικό είναι πως ακόμα και ο ίδιος ο πρόεδρος των ΗΠΑ δεν μπορεί άμεσα να εξαναγκάσει σε παραίτηση μέλη του κόμματος του που δεν υποστηρίζουν

³ <https://www.eppgroup.eu/how-we-make-it-happen/working-groups/wg-foreign-affairs>

το νομοθετικό του έργο. Ακόμα, το Κογκρέσο διαθέτει το νόμο της παλαιότητας (seniority rule), ο οποίος υπαγορεύει πως αφού ένα γερουσιαστής/βουλευτής λάβει μία θέση σε κάποια από τις κοινοβουλευτικές επιτροπές, μπορεί να διατηρήσει την θέση αυτή για όσο καιρό επανεκλέγεται (Congressional Quarterly's Guide to Congress, 1982).

Με δεδομένα όλα τα παραπάνω, οι βουλευτές και οι γερουσιαστές είναι εξαιρετικά ανεξάρτητοι από την κομματική ηγεσία. Τα μέλη του Κογκρέσου ενδιαφέρονται έτσι περισσότερο για την επανεκλογή τους, καθώς η συμμετοχή τους στο κόμμα δεν την εξασφαλίζει απαραίτητα. Σε κάθε περίπτωση, υπάρχουν και παράγοντες οι οποίοι ευνοούν την κομματική συσπείρωση. Η ίδια η κομματική ταυτότητα είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για την επεξήγηση της συμπεριφοράς των μελών του Κογκρέσου, ακόμα και αν σε κάθε πολιτική ομάδα όμως υπάρχουν και μικρές ομάδες των οποίων οι απόψεις διαφέρουν σημαντικά από εκείνες των κομματικών αρχών (Harris, 1972). Το μεγαλύτερο μέρος των βουλευτών και των γερουσιαστών στηρίζουν τις αποφάσεις και τα νομοσχέδια της κομματικής διοίκησης, αλλά είναι επίσης πιθανό να ψηφίσουν εναντίον της πλειοψηφίας όταν αυτό αντιβαίνει στις δημόσιες δεσμεύσεις τους στις περιφέρειες που εκλέγονται και τις πολιτείες τους.

Έτσι, ένας από τους πιο σημαντικούς παράγοντες συσπείρωσης πίσω από τις αποφάσεις της ηγεσίας είναι τα συμφέροντα των πολιτειών και των περιφερειών στις οποίες εκλέγονται τα μέλη του Κογκρέσου. Έτσι, προκειμένου ένα μέλος της Γερουσίας ή της Βουλής να περάσει ένα νομοσχέδιο ευνοϊκό για την περιφέρεια ή την πολιτεία του, θα συνεργαστεί με έναν συνάδελφο του κάποιας άλλης περιφέρειας ή πολιτείας για αλληλοϋποστήριξη ευνοϊκών νομοσχεδίων. Τέλος, πολύ σημαντικός είναι και ο ρόλος των ομάδων πίεσης, οι οποίες δρουν με σκοπό να πείθουν βουλευτές και γερουσιαστές να υποστηρίξουν ευνοϊκά νομοσχέδια, μιας και μπορούν στα περισσότερα από αυτά να ψηφίζουν κατά βούληση.

Στην περίπτωση των ευρωπαϊκών πολιτικών ομάδων, η ιδεολογική βάση των μελών του εκάστοτε κόμματος είναι κρίσιμη για τον καθορισμό των ψηφοφοριών (Hoffmann & Martill, 2021). Είναι επίσης σημαντικό να προσθέσουμε πως κατά γενική ομολογία η πολιτική του ΕΚ δεν αποτελεί κατά μεγάλο μέρος μία απλή συνέχεια της πολιτικής του Συμβουλίου. Οι διάφορες διαιρέσεις που υφίστανται στο πλαίσιο του Κοινοβουλίου ερμηνεύονται από τη βιβλιογραφία με διαφορετικούς τρόπους. Σε κάθε περίπτωση, το γεγονός ότι στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκπροσωπείται ένας μεγαλύτερος αριθμός απόψεων από εκείνων που εκπροσωπούνται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί σημαντικό σημείο αναφοράς (Otjes, Veer & Wagner, 2022) (Raunio & Wagner, 2020). Σημαντικό ρόλο ακόμα διαδραματίζει το εάν το κόμμα του ευρωβουλευτή αποτελεί ή όχι μέλος ενός κάποιου κυβερνώντος συνασπισμού. Στο επίπεδο της διαίρεσης αριστεράς-δεξιάς παρατηρούμε πως η αριστερά είναι συνδεδεμένη με την προστασία των μειονοτήτων και τη διασφάλιση της δικαιοσύνης και της ισότητας, ενώ τα δεξιά κόμματα δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στις ιδιαίτερες αξίες της πίστης και της εξουσίας. Τα δεξιά κόμματα δίνουν περισσότερη έμφαση στα επιμέρους κρατικά-εθνικά σύνορα και συμφέροντα και είναι γενικά πιο πιθανό να χρησιμοποιήσουν βία.

Παρομοίως, η ιδεολογική βάση των μελών των αμερικανικών κομμάτων είναι επίσης ένας κρίσιμος παράγοντας. Το Δημοκρατικό Κόμμα, όπως φαίνεται χαρακτηριστικά και στο συνέδριο του το 2012, δίνει ιδιαίτερη σημασία στις αποφάσεις και τη λειτουργία των διεθνών οργανισμών κυρίως δε τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, ως μέσου συνδιαλλαγής και συνεργασίας μεταξύ των ΗΠΑ και των συμμάχων τους. Εμπεριέχει ένα πλήθος στελεχών με ποικίλες ιδεολογικές ταυτότητες. Τα στελέχη αυτά συνιστούν ένα πλήθος ομάδων οι οποίες σχηματίζουν και προωθούν, στα πλαίσια του κόμματος και του ευρύτερου πολιτικού συστήματος, κάποιες δικές τους πολιτικές.

Μερικές από τις πολιτικές αυτές ομάδες είναι οι φιλελεύθεροι και οι διεθνιστές, οι οποίοι εμπνέονται κυρίως από την ιδέα του προέδρου W. Wilson πως η εξάπλωση της δημοκρατίας στον κόσμο είναι μία επιτακτική ανάγκη για τη διατήρηση της πολιτικής σταθερότητας στο παγκόσμιο σύστημα. Οι οπαδοί του προστατευτισμού υποστηρίζουν πως οι πόροι των ΗΠΑ θα πρέπει να επικεντρώνονται πρώτα για την ανάπτυξη της ίδιας της ομοσπονδίας και κάθε ενέργεια στο εξωτερικό θα πρέπει να εξυπηρετεί την αύξηση της ασφάλειας στο εσωτερικό. Οι μονοθεματικές ομάδες, αποκαλούμενες και διεθνιστές «κοινωνικής πρόνοιας», επιθυμούν οι ΗΠΑ να αναλάβουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του παγκόσμιο σκηνικού για την επίλυση θεμάτων όπως η εξάλειψη της φτώχειας. Τέλος, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι αντιπολεμικές ομάδες που σχηματίζονται στο πλαίσιο του Δημοκρατικού Κόμματος, οι οποίες εναντιώνονται στη συμμετοχή σε πολεμικές συρράξεις⁴.

Από την άλλη πλευρά, το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (Republican Party) αποτελείται επίσης από μία πληθώρα ιδεολογικών παρατάξεων. Οι συντηρητικοί και νεοσυντηρητικοί επιθυμούν την χρήση της στρατιωτικής δύναμης των Ηνωμένων Πολιτειών με σκοπό την εξάπλωση της δημοκρατίας. Οι απομονωτιστές, επηρεασμένοι από μία μακρά παράδοση που αποθαρρύνει τις στρατιωτικές συμμαχίες στο εξωτερικό, ξεκινώντας ήδη από την αποχαιρετιστήρια ομιλία του προέδρου Washington το 1976, αποτελούν μία ακόμα από τις κυριότερες ομάδες του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος. Οι «σκληροπυρηνικοί» συντηρητικοί βασίζουν την κοσμοθεωρία τους στην ιδέα του έθνους. Επιθυμούν οι Ηνωμένες Πολιτείες να παραμείνουν η μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη παγκοσμίως, ενώ θεωρούν πως η υπεροπλία αυτή είναι η θέληση μίας ανώτερης δύναμης και πως οι πολυεθνικοί οργανισμοί υποβαθμίζουν ενεργά την κυριαρχία των Ηνωμένων Πολιτειών. Τέλος, η ομάδα των παραδοσιακών διεθνιστών υποστηρίζει την διενέργεια μίας *realpolitik* η οποία εξυπηρετεί τα αμερικανικά συμφέροντα. Παραδοσιακά, όταν ένα από τα δύο αμερικανικά κόμματα χάνει τις προεδρικές εκλογές και τον έλεγχο της Γερουσίας και της Βουλής, τα γηραιότερα στελέχη του κόμματος αναδιαμορφώνουν την εσωτερική και εξωτερική τους πολιτική, ενώ παράλληλα νεότερα στελέχη επιδίδονται σε μία προσπάθεια να αναδειχθούν στην ηγεσία του κόμματος (Reiss, 2021).

Συνοψίζοντας τα όσα παρατέθηκαν μέχρι τη στιγμή αυτή, παρατηρούμε ορισμένες βασικές διαφορές μεταξύ των δύο συστημάτων, αλλά και σημαντικές

⁴ <https://www.republicanviews.org/democratic-views-on-foreign-policy/>

ομοιότητες. Και στις δύο περιπτώσεις τα επιμέρους κόμματα που συναποτελούν τα ομοσπονδιακά κόμματα χαρακτηρίζονται από κάποιο βαθμό κοινών αξιών, αλλά όλα έχουν και τη δική τους, τοπική ταυτότητα. Η κομματική πειθαρχία και στις δύο περιπτώσεις είναι σχετικά χαλαρή και η επιθυμία επανεκλογής μέσω της ανάπτυξης της εκλογικής τους περιφέρειας είναι ένα κοινό χαρακτηριστικό. Το κομματικό σύστημα της ΕΕ είναι πολυκομματικό, με μία πληθώρα κομμάτων να αναδεικνύονται κάθε 5 χρόνια στο Κοινοβούλιο, ενώ το κομματικό σύστημα των ΗΠΑ είναι δικομματικό. Τα ευρωπαϊκά κόμματα δεν έχουν τον ίδιο βαθμό ιστορικής ανάπτυξης όπως τα αντίστοιχα αμερικανικά, τα οποία έχουν τουλάχιστον 100 χρόνια ιστορικής εξέλιξης και δράσης. Εν τέλη, για την ψήφιση ενός νομοσχεδίου είναι απαραίτητη η ύπαρξη κοινών συμφερόντων από πλευράς των ευρωβουλευτών και των κυβερνήσεων, ενώ κάτι ανάλογο είναι απαραίτητο και για τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου η κομματική ταυτότητα είναι σημαντική.

Παρατηρούμε ακόμα πως για τις Ηνωμένες Πολιτείες τα δύο μεγάλα κόμματα είναι συνυφασμένα με την πολιτική ιστορία του κράτους, ενώ διαθέτουν εδραιωμένες και με μακροχρόνια ιστορία πολιτικές αντιπροσωπίες σε όλες τις πολιτείες. Αντίθετα, τα κόμματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου δεν έχουν την ίδια απήχηση, με τις ευρωεκλογές να θεωρούνται δευτερεύον εκλογικό γεγονός σε σχέση με τις εκάστοτε εθνικές εκλογές. Τα μέλη που αποτελούν τα ευρωπαϊκά κόμματα είναι διχασμένα ανάμεσα στην ευθυγράμμιση με τις πολιτικές του εθνικού ή του ευρωπαϊκού τους κόμματος (Lindberg & Rasmussen & Warntjen, 2008).

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αμερικανικό Κογκρέσο και ο παράγοντας της επιρροής

Έχοντας παραθεσει και αναλύσει τα βασικά στοιχεία για τη λειτουργία, τη σύνθεση, τις ομοιότητες και τις διαφορές των δύο αντικειμένων της έρευνας μας, στο παρόν κεφάλαιο θα συνοψίσουμε και θα σχολιάσουμε τα όσα γράφηκαν παραπάνω. Από την ιστορική μας προσέγγιση παρατηρούμε πρώτα πως τα δύο παραδείγματα μας ακολούθησαν διαφορετικές ιστορικές πορείες. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ξεκίνησαν την ενοποιητική τους διαδικασία πολύ πριν τις ευρωπαϊκές δυνάμεις. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είχαν, κατά τους δύο τελευταίους αιώνες, αρκετό καιρό προκειμένου να ενοποιηθούν και να εξελιχθούν πολιτικά και θεσμικά. Αντίθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα θεσμός ο οποίος συστάθηκε πολύ πιο πρόσφατα. Σε κάθε περίπτωση όμως παρατηρούμε πως μέσα από την ιστορική μας προσέγγιση αναδεικνύονται ένα σύνολο χρόνιων τάσεων στην αμερικανική και ευρωπαϊκή πολιτική. Από τη μία πλευρά, οι πολιτειακές συνελεύσεις και πιο πριν οι αποικιακές συνελεύσεις διαδραμάτιζαν πάντοτε ένα πολύ σημαντικό ρόλο στην πολιτική ζωή των αποίκων. Από τη σύσταση τους, στο σχηματισμό των επαναστατικών πολιτοφυλακών, αλλά στον ιδιαίτερο ρόλο που οι πολιτειακές συνελεύσεις διαδραμάτισαν στον αμερικανικό εμφύλιο, η δράση τους είναι καταλυτική.

Η δράση των τοπικών πολιτειακών συνελεύσεων παραμένει μέχρι και σήμερα εξαιρετικά σημαντική. Τα κοινοβουλευτικά σώματα των πολιτειών είναι υπεύθυνα

για τη διεξαγωγή του μεγαλύτερου μέρους της δημόσιας διοίκησης και της καθημερινής πολιτικής. Όλες οι πολιτείες, όπως και όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ, διαθέτουν το δικό τους σύνταγμα και τη δική τους τοπική ταυτότητα, η οποία έχει αναδειχθεί μέσα από μία συγκεκριμένη ιστορική πορεία. Με εξαίρεση την αδυναμία άσκησης αυτόνομης εξωτερικής και νομισματικής πολιτικής, τα πολιτειακά κοινοβουλευτικά σώματα και τα αντίστοιχα κοινοβουλευτικά σώματα των κρατών-μελών της ΕΕ λειτουργούν κατά βάση με τον ίδιο τρόπο και διαθέτουν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, τον ίδιο βαθμό εξουσιών.

Τέλος, παρατηρούμε μέσα από την ιστορική μας αναδρομή την ύπαρξη μίας μακροχρόνιας σχέσης ανταγωνισμού και συνεργασίας μεταξύ των κοινοβουλευτικών σωμάτων των επιμέρους πολιτειών και του Κογκρέσου. Η σχέση αυτή εκφράζεται κατά καιρούς με διαφορετικούς τρόπους και εντάσεις, όπως είδαμε στην περίπτωση του Εμφυλίου Πολέμου, κατά τον οποίο οι πολιτειακές συνελεύσεις αποφάσισαν να αποχωρίσουν από την Ένωση.

Από την άλλη πλευρά, παρακολουθώντας την ιστορική εξέλιξη της ΕΕ, γίνεται εμφανής ο λόγος για τον οποίο η ΕΕ μπορεί να ιδωθεί ως μία «ομοσπονδία διαβουλεύσεων». Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελείται από ένα μεγάλο αριθμό εθνικών κρατών, τα οποία έχουν τη δική τους ιστορία, ταυτότητα και πολιτικούς θεσμούς. Ένας από τους βασικότερους λόγους της συνεργασίας είναι η αποφυγή της κυριαρχίας ενός κράτους έναντι των υπολοίπων. Οι διαρκείς διαβουλεύσεις είναι πρώτα ένα οργανικό μέρος ενός διεθνούς θεσμού και ένα μέσο αποφυγής ή περιορισμού της πιθανότητας ένα κράτος να κυριαρχήσει πλήρως έναντι των υπολοίπων. Όπως έγινε κατανοητό από την ανάλυση μας, οι εξουσίες του Κογκρέσου αυξήθηκαν προκειμένου το σώμα να αποκτήσει τα απαραίτητα θεσμικά και διοικητικά εφόδια προκειμένου να επιβάλει το νόμο της Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δημιουργήθηκε, εξελίχθηκε και συνεχίζει να εξελίσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της Ένωσης. Η δημιουργία του ήταν, όπως είπαμε, προϊόν της επιθυμίας των ευρωπαϊκών κρατών για την δημιουργία ενός θεσμού που να εκπροσωπεί τους ευρωπαίους πολίτες.

Ως προς τη δομή των δύο κοινοβουλίων, παρατηρούμε πρώτα πως το ΕΚ έχει σχετικά παρόμοιες αρμοδιότητες με την Βουλή των Αντιπροσώπων. Ο μεγαλύτερος όγκος των ευθυνών των δύο σωμάτων περιστρέφεται περσότερο γύρω από θέματα που αφορούν στην οικονομία, ενώ έχουν αποφασιστικές αρμοδιότητες σε τομείς όπως η εξωτερική πολιτική. Από τη σύγκριση αυτή όμως, η Βουλή εμφανίζεται να έχει περισσότερο διευρυμένες εξουσίες στο ευρύτερο ομοσπονδιακό σύστημα από ότι το κοινοβούλιο.

Σε κάθε περίπτωση, κυριότερη διαφορά ανάμεσα στο ΕΚ και το Κογκρέσο είναι η ανυπαρξία μίας δομής παρόμοιας με τη Γερουσία, δηλαδή ένα σώμα του οποίου τα μέλη εκπροσωπούν συνολικά το κράτος-μέλος ή την πολιτεία ως ενιαίο πολιτικό σύνολο. Αυτή θεωρούμε πως είναι και η βασικότερη διαφορά ανάμεσα στα δύο κοινοβούλια. Η αδυναμία εκπροσώπησης των κρατών-μελών από ένα σώμα με λαϊκή υποστήριξη καλύπτεται μερικώς, θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει, από την ύπαρξη του του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο όμως δεν αποτελεί κοινοβουλευτικό σώμα, ενώ παράλληλα αντιπροσωπεύει ευθέως και

συντονίζει τις δράσεις των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Σε κάθε περίπτωση, μέσω της Γερουσίας γίνεται σχετικά ευκολότερη η άσκηση επιρροής επί του Κογκρέσου από την πλευρά των πολιτειών. Έτσι, η ανυπαρξία μίας αντίστοιχης κοινοβουλευτικής δομής θεωρούμε πως δυσχεραίνει την άσκηση επιρροής από πλευράς των κρατών-μελών προς τη νομοθετική εξουσία της Ένωσης.

Οι πολιτείες και τα κράτη-μέλη αναδεικνύουν ένα σημαντικό αριθμό εκπροσώπων στα αντίστοιχα κοινοβούλια. Τα μεγαλύτερα και πολυπληθέστερα πολιτικά μοιρώματα αναδεικνύουν έναν αισθητά μεγαλύτερο αριθμό αντιπροσώπων στο Κοινοβούλιο και τη Βουλή και τον ίδιο αριθμό στη Γερουσία. Οι αντιπρόσωποι αυτοί κατανέμονται και στα δύο κοινοβούλια σε μία πληθώρα κομματικών ομάδων. Όπως αναφέραμε παραπάνω, τα μέλη της Βουλής εκπροσωπούν, πρακτικά, την εκλογική τους περιφέρεια ενώ τα μέλη του Κοινοβουλίου και του Κογκρέσου δεν ακολουθούν κάποια αυστηρή κομματική πειθαρχία. Μονάχα η Γερουσία εκπροσωπεί το σύνολο της πολιτείας, αλλά στην περίπτωση αυτή, εκλέγεται ο ίδιος αριθμός αντιπροσώπων από την κάθε πολιτεία. Θεωρούμε έτσι πως η πολιτεία ή το κράτος από την οποία προέρχονται οι αντιπρόσωποι, η μεταβλητή του μεγέθους της εκάστοτε αντιπροσωπίας, δεν αποτελεί παράγοντα επιρροής από πλευράς των μελών προς τα δύο κοινοβούλια.

Συγκρίνοντας τα εκλογικά συστήματα που αναδεικνύουν τα μέλη των δύο κοινοβουλίων βλέπουμε πρώτα πως οι αποφάσεις για τη διεξαγωγή και τα ιδιαίτερα κριτήρια που χαρακτηρίσουν τα εκλογικά συστήματα της ΕΕ και των ΗΠΑ είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό αποκεντρωμένα. Οι ομοσπονδιακές αρχές έχουν ορίσει ένα σύνολο βασικών κριτηρίων που πρέπει να τηρούνται από όλα τα κράτη και τις πολιτείες, αλλά οι υπόλοιπες λεπτομέρειες αφήνονται να οριστούν από τις πολιτείες και τα κράτη-μέλη. Στην περίπτωση της ΕΕ υφίσταται μία μεγάλη ποικιλία εκλογικών συστημάτων, ενώ στην περίπτωση των ΗΠΑ η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτειών είναι οργανωμένες σε μονοεδρικές περιφέρειες οι οποίες αποδίδουν την έδρα στον υποψήφιο που συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό.

Το σύστημα αυτό ευνοεί συνήθως τα μεγαλύτερα κόμματα και τα κόμματα με το ισχυρή περιφερειακή υποστήριξη. Λαμβάνοντας υπόψη πως στην περίπτωση της ΕΕ οι ευρωεκλογές αντιμετωπίζονται πολύ συχνά ως δευτερεύοντες σε σχέση με τις εθνικές εκλογές, ενώ στην περίπτωση των Ηνωμένων Πολιτειών οι κατά τόπους κομματικές οργανώσεις έχουν ισχυρότατη και μακροχρόνια παρουσία, σε αντίθεση με τα ευρωπαϊκά κόμματα, θεωρούμε πως το εκλογικό σύστημα για Ηνωμένες Πολιτείες συμβάλει στην εδραίωση της εξουσίας του ισχυρότερου περιφερειακά κόμματος, ενώ στην περίπτωση της ΕΕ δεν φαίνεται να διαδραματίζει κάποιο ιδιαίτερο ρόλο στο ευρύτερο πολιτικό σύστημα της.

Σε κάθε περίπτωση, εξαιρετικά σημαντική και για τα δύο κοινοβούλια είναι η λειτουργία των κοινοβουλευτικών τους επιτροπών. Από το στάδιο των ακροάσεων και της προετοιμασίας του νομοσχεδίου και από την εξέταση του μέχρι την τελική ψήφιση του, οι γνωμοδοτήσεις των επιτροπών διαδραματίζουν έναν υπερβολικά σημαντικό ρόλο. Ακόμα, από τη σύγκριση των νομοπαραγωγικών διαδικασιών βλέπουμε πως για την κατάρτιση ή την αποδοχή ενός νομοσχεδίου είναι απαραίτητη η σύμφωνη γνώμη της επιτροπής στα πρώτα βήματα. Υπάρχουν βέβαια εμφανείς

διαφορές στις λειτουργίες και την ισχύ τους, συγκεκριμένα όπως τονίσαμε στην περίπτωση του ΕΚ η αποδοχή ενός σχεδίου νόμου από μία επιτροπή καθιστά πολύ πιθανή την αποδοχή του και από την ολομέλεια, ενώ στην περίπτωση του Κογκρέσου ένα νομοσχέδιο μπορεί να εγκριθεί από μία επιτροπή, αλλά να απορριφθεί από την ολομέλεια του ίδιου του σώματος, το άλλο σώμα ή μπορεί ο πρόεδρος να κάνει χρήση του δικαιώματος veto.

Και στις δύο περιπτώσεις παρατηρούμε πως το κόμμα ως μηχανισμός κατάληψης της εξουσίας είναι ο κυριότερος παράγοντας που επιρρεάζει τη λειτουργία και τη σύνθεση των επιτροπών. Έτσι, παρά τις προαναφερθείσες διαφορές, το κόμμα και το ευρύτερο κομματικό σύστημα αναδεικνύεται για μία ακόμα φορά σε παράγοντα ύψιστης σημασίας για τη λειτουργία των δύο κοινοβουλίων. Οι γενικότερες νομοπαραγωγικές διαδικασίες των δύο κοινοβουλίων διαφέρουν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Όπως προ είπαμε, στο ευρωπαϊκό σύστημα η νομοθετική πρωτοβουλία επαφίεται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Επιτροπή προτείνει σχέδια νόμου στο Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο και τα δύο αυτά σώματα αποφασίζουν για την τελική έγκριση ή απόρριψη του νομοθετικού κειμένου.

Αντίθετα, στην περίπτωση των ΗΠΑ τόσο η Βουλή των Αντιπροσώπων όσο και η Γερουσία δύνανται να καταρτίσουν νομοσχέδια τα οποία εφόσον περάσουν από τις διαδικασίες των αρμόδιων επιτροπών, μπορούν να τεθούν προς διαβούλευση και να εγκριθούν ως ομοσπονδιακοί νόμοι. Η αδυναμία αυτή του ΕΚ είναι μία από τις βασικότερες και σημαντικότερες διαφορές σε σχέση με τα δύο σώματα του Κογκρέσου.

Σε ότι αφορά το κομματικό σύστημα και τα κόμματα που το συναποτελούν στα δύο αντικείμενα της έρευνας μας, είναι σημαντικό να εστιάσουμε στις ιδιαίτερες διαφορές και ομοιότητες μεταξύ τους. Όπως είδαμε παραπάνω, οι κομματικοί μηχανισμοί στα δύο κοινοβούλια που εξετάζουμε λειτουργούν ταυτόχρονα ως πλατφόρμες προώθησης συμφερόντων και ως μέσα κατάληψης της εξουσίας. Στις Ηνωμένες Πολιτείες τα δύο μεγάλα κόμματα, το Ρεπουμπλικανικό και το Δημοκρατικό, είχαν περισσότερο χρόνο να εξελιχθούν ιστορικά σε σχέση με τα ευρωπαϊκά κόμματα και έτσι βρίσκονται σε ένα διαφορετικό σημείο εξέλιξης. Τα αμερικανικά κόμματα δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο ενός εθνικού κράτους, σε αντίθεση με τα αντίστοιχα ευρωπαϊκά τα οποία δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο 27 διαφορετικών εθνικών κρατών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο διαθέτει μία μεγάλη συλλογή κομμάτων. Είναι πολυπληθέστερο, διαθέτει αντιπροσωπίες από ένα μεγάλο αριθμό εθνικών ομάδων με διαφορετικές γλώσσες και έθιμα. Οι μεγαλύτερες πολιτικές ομάδες του Κοινοβουλίου διαθέτουν ευρωβουλευτές από όλες τις χώρες της Ένωσης. Τα κόμματα του ΕΚ έχουν τις ίδιες ευθύνες για την διεξαγωγή των διαδικασιών του σώματος όπως και τα αντίστοιχα αμερικανικά. Συμμετέχουν σε επιτροπές, έχουν το δικαίωμα περάτωσης ή και διακοπής μίας συνεδρίασης, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τις αποφάσεις του Κοινοβουλίου μέσω του προεδρείου και του προέδρου της εκάστοτε ομάδας στη διάσκεψη των προέδρων και έχουν το δικαίωμα επαναφοράς στην Ολομέλεια τροπολογίας η οποία έχει προηγουμένως απορριφθεί από την αρμόδια επιτροπή, κάτι το οποίο δεν δύνανται να πραγματοποιήσουν τα αμερικανικά κόμματα.

Σε κάθε περίπτωση, η κομματική ταυτότητα αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα κομματικής συσπείρωσης για τα μέλη του Κογκρέσου. Τα μέλη του ΕΚ είναι διχασμένα ανάμεσα στην ευθυγράμμιση με τις πολιτικές του εθνικού ή του ευρωπαϊκού τους κόμματος, ενώ πολύ συχνά οι αποφάσεις τους λαμβάνονται με άξονα το εθνικό συμφέρον. Για τις ΗΠΑ το κόμμα ως οργανισμός αποτελεί ένα πολύ σημαντικό μέσο επιρροής από μέρους της πολιτείας προς το κοινοβούλιο. Όταν τα συμφέροντα των αντιπροσώπων και της πολιτειακής κυβέρνησης εναρμονίζονται, τότε είναι πολύ πιθανό να κινηθούν από μέρους του Κογκρέσου οι απαραίτητες διαδικασίες προκειμένου να παραχθεί το επιθυμητό νομικό κείμενο.

Αντίθετα, για την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το κόμμα είναι μεν ένας σημαντικός παράγοντας επιρροής από πλευράς των κρατών-μελών, αλλά είναι δευτερεύον σε σχέση με την επιρροή που οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις δύνανται να ασκήσουν μέσω του Συμβουλίου. Οι ευρωπαϊκές εκλογές αντιμετωπίζονται πολλές φορές ως δευτερεύουσες από τον εκάστοτε πληθυσμό, δεν υπάρχει κομματική πειθαρχία για να εξασφαλίζει σε κάποιο βαθμό το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας, οι ευρωβουλευτές πολλές φορές πρέπει να επιλέξουν ανάμεσα στο ευρωπαϊκό ή το εθνικό τους κόμμα και η ίδια η φύση του Κοινοβουλίου δεν επιτρέπει, μεγάλα περιθώρια κίνησης, καθώς η νομοθετική πρωτοβουλία ανήκει αποκλειστικά στην Επιτροπή. Συμπερασματικά λοιπόν, θεωρούμε πως σημαντικότερος παράγοντας επιρροής προς τα δύο κοινοβούλια είναι η μεταβλητή του κόμματος. Σε κάθε περίπτωση όμως, επισημένουμε πως λαμβάνοντας υπόψη μονάχα τα μέσα τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τα κράτη-μέλη για να ασκηθεί επιρροή στο ΕΚ και εξαιρώντας την Επιτροπή, θεωρούμε πως ο παράγοντας του κόμματος είναι αρκετά σημαντικός.

Έτσι, η πρώτη μας υπόθεση, δηλαδή πως μέσα από την ιδιαίτερη δομή και σύνθεση των δύο κοινοβουλευτικών σωμάτων αναδύονται και αναπτύσσονται σχέσεις εξουσίας και επιρροής από πλευράς των μελών των δύο συστημάτων προς τα ίδια τα κοινοβουλευτικά σώματα επιβεβαιώνεται. Όπως δείξαμε και μέσω τόσο της ιστορικής μας προσέγγισης όσο και μέσα από την ανάλυση μας για τα ίδια τα κοινοβούλια, οι πολιτείες και τα κράτη-μέλη της ΕΕ δύνανται να επηρεάσουν σε κάποιο βαθμό τις αποφάσεις του Κοινοβουλίου και του Κογκρέσου, με τη μεσολάβηση κυρίως του παράγοντα του κομματικού μηχανισμού. Το γεγονός πως η ισχύ του παράγοντα αυτού δεν είναι η ίδια ανάμεσα στα δύο κοινοβουλευτικά όργανα επιβεβαιώνει την δεύτερη μας υπόθεση, ότι δηλαδή οι σχέσεις και η επιρροή που δύνανται να ασκήσουν τα κράτη-μέλη και οι πολιτείες στα αντίστοιχα κοινοβούλια εκφράζονται με διαφορετικούς τρόπους και σε διαφορετική κλίμακα ανάμεσα στα δύο κοινοβούλια.

Συμπεράσματα:

Στην παρούσα εργασία σκοπός μας ήταν πρώτα η θεσμική σύγκριση των κοινοβουλευτικών σωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Ηνωμένων Πολιτειών

Αμερικής. Παράλληλα, μέσω της ανάλυσης μας αναδείξαμε ένα σύνολο πιθανών παραγόντων οι οποίοι συντελούν στον βαθμό επιρροής που δύνανται να ασκήσουν τα κράτη μέλη και οι πολιτείες στα κοινά τους κοινοβουλευτικά σώματα. Ξεκινήσαμε την εργασία μας παραθέτοντας ορισμένα βασικά στοιχεία της ιστορικής εξέλιξης του Κογκρέσου και του ΕΚ. Παρουσιάσαμε στη συνέχεια και συστηματοποιήσαμε δεδομένα προηγούμενων ερευνών και αναφερθήκαμε σε ορισμένες βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις, δίνοντας ιδιαίτερο βάρος στη θεωρία του ομοσπονδισμού.

Συγκρίναμε θεσμικά τα δύο κοινοβούλια. Αναδείξαμε έναν αριθμό ιστορικών τάσεων μέσα από την προσέγγιση μας. Συγκρίναμε τις ιδιαίτερες νομοθετικές διαδικασίες των δύο κοινοβουλίων και τη δομή τους. Αναδείξαμε έναν αριθμό ομοιοτήτων, συγκεκριμένα στον τρόπο λειτουργίας των κοινοβουλευτικών επιτροπών, στην έλλειψη κομματικής πειθαρχίας και σε ορισμένες από τις εξουσίες και τις νομοθετικές αρμοδιότητες της Βουλής των Αντιπροσώπων και του ΕΚ. Αναδείχθηκαν όμως και αρκετές αποκλείσεις, με κύριες την ύπαρξη και τις νομοθετικές αρμοδιότητες της Γερουσίας και το γεγονός πως η νομοθετική πρωτοβουλία επαφίεται αποκλειστικά στην Επιτροπή. Δείξαμε πως οι δύο κύριες υποθέσεις μας ισχύουν.

Τέλος, αναδείχθηκε μία σειρά παραγόντων οι οποίοι μπορούν δυνητικά να μεταβάλουν τον βαθμό επιρροής που δύνανται να ασκήσουν οι πολιτείες και τα κράτη μέλη στις νομοθετικές τους συνελεύσεις. Θεωρούμε λοιπόν πως ο παράγοντας του μεγέθους των αντιπροσωπιών δεν επηρεάζει σημαντικά την πιθανότητα οι επιμέρους πολιτείες και κράτη-μέλη να μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις των αντίστοιχων κοινοβουλίων. Θεωρούμε πως η μεταβλητή του εκλογικού συστήματος είναι ικανή να μεταβάλει την πιθανότητα που έχουν οι πολιτείες να ασκήσουν επιρροή στο Κογκρέσο, αλλά θεωρούμε πως η μεταβλητή αυτή δεν έχει την ίδια ισχύ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Θεωρούμε πως η κυριότερη μεταβλητή η οποία δύνανται να μεταβάλει τον βαθμό επιρροής των επιμέρους πολιτειών είναι εκείνη του κόμματος. Στην περίπτωση του ΕΚ, θεωρούμε πως είναι αρκετά σημαντική, αλλά δευτερεύουσα σε σχέση με το ευρύτερο σύστημα και την επιρροή στην Επιτροπή.

Πηγές- Βιβλιογραφία:

Πηγές

Ιστοσελίδες

Πληροφορίες για τον αριθμό εδρών ανά πολιτεία στη Βουλή των Αντιπροσώπων:

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2022). *United States House of Representatives Seats by State*. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/topic/United-States-House-of-Representatives-Seats-by-State-1787120> (πρόσβαση στις 25/1/2023).

Πληροφορίες για τον τρόπο διεξαγωγής των αμερικανικών εκλογών:

<https://www.ncsl.org/elections-and-campaigns/election-administration-at-state-and-local-levels> (πρόσβαση στις 25/1/2023).

Πληροφορίες για τις επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου:

<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/organisation-and-rules/organisation/committees> (πρόσβαση στις 25/1/2023).

Πληροφορίες για την διεξαγωγή των ψηφοφοριών του Συμβουλίου της ΕΕ:

<https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/voting-system/> (πρόσβαση στις 25/1/2023).

Πληροφορίες σχετικά με τη σύνθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου:

<https://www.europarl.europa.eu/meps/el/search/table> (πρόσβαση στις 25/1/2023).

Πληροφορίες σχετικά με την ομοσπονδιακή και τις πολιτειακές κυβερνήσεις:

<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/our-government/state-local-government/> (πρόσβαση στις 25/1/2023).

Πληροφορίες σχετικά με την διεξαγωγή της νομοπαραγωγικής διαδικασίας στις Ηνωμένες Πολιτείες.

<https://www.cliffsnotes.com/study-guides/american-government/public-policy/the-policy-making-process> (πρόσβαση στις 25/1/2023).

Ελληνόγλωσση:

Bernstein, S. (2007). *Δημοκρατίες, αυταρχικά και ολοκληρωτικά καθεστώτα στον 20^ο αιώνα: προς μία συγκριτική πολιτική ιστορία του ανεπτυγμένου κόσμου* (μτφρ. Σ. Ηρακλεία). Αθήνα: Ποιότητα.

Bernstein, S. & Milza, P. (1997). *Ιστορία της Ευρώπης (Τόμος Δεύτερος). Η Ευρωπαϊκή Συμφωνία και η Ευρώπη των Εθνών, 1815-1919.* (μτφρ. Α. Δημητρακόπουλος, Μετάφραση). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Διαμαντόπουλος, Θ. (2012). *Το πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ: ένας ιδιόρρυθμος δικομματισμός.* Αθήνα: Πατάκης.

Θεοδωρακόπουλος, Π. (1996). *Το Κογκρέσο στη διαμόρφωση της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής: ο ρόλος του στην περίπτωση της Ελλάδας.* Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Καζάκος, Π. (2009). Θεωρητικός Πλουραλισμοί και Μεθοδολογικές Συγκλίσεις στην Πολιτική Ανάλυση της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 33, 7-29.

Κοκκινάκης, Γ. (2012). *Εξουσία και ελευθερία : η συγκρότηση των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, 1776-1789.* Αθήνα, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Κωστίτσης, Ν. (2001). *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο : το κοινοβουλευτικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.* Αθήνα: Γραφείο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για την Ελλάδα.

Κωστόπουλος, Τ. Ι. (2010), *Τοπική Κοινωνία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση.* Αθήνα: Παπαζήσης.

Meny, Y. (1996). *Συγκριτική πολιτική : οι δημοκρατίες: Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένες Πολιτείες, Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία* (μτφρ. Π. Κυπριανός). Αθήνα: Παπαζήσης.

Μούσης, Ν. (2018). *Ευρωπαϊκή Ένωση: δίκαιο, οικονομία, πολιτική.* Παπαζήσης: Αθήνα.

Μπαμπαλούτας, Λ. Π. & Μητσόπουλος, Κ. Σπ. (2014). *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και περιφερειακή πολιτική της ΕΕ.* Αθήνα: ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ ΑΕ.

Οικονόμου, Ε.Μ., & Κυριαζής, Ν. (2015). Η Πολιτική Ασφάλειας της ΕΕ σε σύγκριση με τις ΗΠΑ υπό το πρίσμα των αμυντικών τους δαπανών. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 17 (65).

Παπαγεωργίου, Ι. (2015). *Ιστορία, θεωρίες και θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Από τις απαρχές μέχρι την ΕΚΑΧ* [ηλεκτρονικό βιβλίο]. Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα. Διαθέσιμο στο <https://opencourses.auth.gr/modules/document/index.php?course=OCRS230&openDir=/54f82de8fUhX>

Παπαγεωργίου, Ι. (2014). *Ιστορία, θεωρίες και θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης. Θεωρίες της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης: Φεντεραλισμός-Λειτουργισμός-Διακυβερνητισμός* [ηλεκτρονικό βιβλίο]. Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα. Διαθέσιμο στο <https://opencourses.auth.gr/modules/document/index.php?course=OCRS230&openDir=/54f82de8fUhX>

Ράνια, Ν. (2020). *Φορολογικός ανταγωνισμός σε ΕΕ και ΗΠΑ: Μία συγκριτική ανάλυση* (διπλωματική εργασία). Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Στεφανίδης, Ν. (2009). *Η Ευρωπαϊκή Πολιτική ολοκλήρωση. Η προοπτική της δημιουργίας μίας ευρωπαϊκής πολιτείας* (Διπλωματική Εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης: Θεσσαλονίκη.

Ξενόγλωσση:

Bailyn, B. (1992). *Ideological origins of the american revolution*. Cambridge Mass: Belknap Press of Harvard

Berkin, C. (1995). *Making America, a history of the United States*. Boston, Mass.: Houghton Mifflin.

Börzel, T.A. (2002). Brussels between Berlin and Bern: Comparative Federalism meets the European Union. *Working Papers Political Science*, 2.

Börzel, T. A., & Hosli, M. O. (2002). Brussels between Berlin and Bern: Comparative Federalism meets the European Union. *Working Papers Political Science*, 02.

Bremberg, N. (2019). EU foreign and security policy on climate related security risks. *SIPRI Policy Brief*.

Congressional Quarterly, inc (1982). *Congressional Quarterly's Guide to Congress*, Congressional Quarterly's Guide to Congress.

Cohen, J., & Sabel, C.F. (2017). Sovereignty and Solidarity: EU and US. Στο K.H. Ladeur *Public Governance in the Age of Globalization* (σ. 691-750) [ηλεκτρονικό βιβλίο] Λονδίνο: Routledge. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.4324/9781315245676>

Cram, L. (1999). The Commission. Στο Cram, L., Dinan, D. & Nugent, N. (επιμ.), *Developments in the European Union* (σ. 44-61). Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan Press LTD.

Crombez, C., & Hix, S. (2015). Legislative Activity and Gridlock in the European Union. *British Journal of Political Science*, 45 (3), 477-499, Ανακτήθηκε από: <https://www.jstor.org/stable/43821832>

Csehi, R. (2020). Federalism and the stringency of balanced budget rules – A comparative study of Canada, the European Union, and the United States of America. *Regional & Federal Studies*, 30 (1), 73-91.

Dann, P. (2003). European Parliament and Executive Federalism: Approaching a Parliament in a Semi-Parliamentary Democracy. *European Law Journal* ,9,549–574.

- Delreux, T. & Keukeleire, S. (2017). Informal division of labour in EU foreign policymaking. *Journal of European Public Policy*, 24:10, 1471-1490, DOI: 10.1080/13501763.2016.1216151
- Dieter, G. (2017). *The constitution of European democracy*. Oxford: Oxford University Press.
- Fabbrini, S. (2005). Madison in Brussels: the EU and the US as compound democracies. *European Political Science*, 4, 188-198. Doi: 10.1057/palgrave.eps.2210023
- Fabbrini, S. & Sicarelli, D. (2008). Bringing policy-making structure back in: Why are the US and EU pursuing different foreign policies?. *International Politics*, vol 45, n3, pp 293-309
- Freudlsperger, C. (2018). More voice, less exit: sub-federal resistance to international procurement liberalization in the European Union, the United States and Canada. *Journal of European Public Policy*, 25 (11),1686-1705.
- Harris, J. (1972). *Congress and the legislative process*. New York : McGraw-Hill
- Hayes-Renshaw, F. (1999). The European Council and the Council of Ministers. Στο Cram, L., Dinan, D. & Nugent, N. (επιμ.), *Developments in the European Union* (σ. 23-43). Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan Press LTD.
- Hix, S., Noury, A., & Roland G. (2006). Dimensions of Politics in the European Parliament. *American Journal of Political Science*, 50 (2), 494-511, Ανακτήθηκε από: <https://www.jstor.org/stable/3694286>
- Hix, S, & Noury, A. (2009). After Enlargement: Voting Patterns in the Sixth European Parliament. *Legislative Studies Quarterly*, 34 (2), 159-174. Ανακτήθηκε από:<https://www.jstor.org/stable/20680234>
- Hoornbeek, J.A. (2004). Policy-making institutions and water policy outputs in the European Union and the United States: a comparative analysis. *Journal of European Public Policy*, 11 (3), 461-496. DOI: 10.1080/13501760410001694264
- Jensen, M. (1976). *The articles of confederation: an interpretation of socio-constitutional history of the American Revolution, 1774-1781*. Madison: The University of Wisconsin Press.
- Keefe, W.J. & Morris, O. (1968). *The american legislative process: Congress and the States*. Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall.
- Kreppel, A. (2006). Understanding the European Parliament from a Federalist Perspective: The Legislatures of the USA and EU Compared. Στο M. Schain και A. Menon (Eds.) *Comparative Federalism: The European Union and the United States*. Oxford: Oxford University Press.
- Krislov, S. (2001). American Federalism as American Exceptionalism. *Essays in Memory of Daniel J. Elazar*, 31, 1, 9-26.

Lucarelli, S. (2006). Introduction: Values, Principles, Identity and European Union Foreign Policy”, in S. Lucarelli, I. Manners (επιμ.), *Values and Principles in European Foreign Policy*.

Lynn, L.E. & Malinowska, A. (2018). How are the patterns of public governance changing in the US and the EU? It’s complicated. *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*, 20 (1), 36-55.

Marks, G., Scharpf, P., Schmitter, F. & Streeck, W. (1996). *Governance in the European Union*. London: Sage Publications.

Müller, P. & Pomorska, K. & Tonra, B. (2021). The Domestic Challenge to EU Foreign Policy-Making: From Europeanisation to de-Europeanisation?. *Journal of European Integration*, 43 (5), 519-534, DOI: 10.1080/07036337.2021.1927015

Müller, P. (2016). EU foreign policy: no major breakthrough despite multiple crises. *Journal of European Integration*, 38 (3), 359-374, DOI: 10.1080/07036337.2016.1140157

Nasra, S. (2011). Governance in EU foreign policy: exploring small state influence. *Journal of European Public Policy*, 18 (2), 164-180, DOI: 10.1080/13501763.2011.544490

Neunreither, K. (1999). The European Parliament. Στο Cram, L., Dinan, D. & Nugent, N. (επιμ.), *Developments in the European Union* (σ. 62-83). Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan Press LTD.

Nugent, N. (1999). Decision Making. Στο Cram, L., Dinan, D. & Nugent, N. (επιμ.), *Developments in the European Union* (σ. 130- 150). Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan Press LTD.

Parkes, S. (2020). Shaping EU foreign policy towards Russia: improving coherence in external relations. *Journal of Contemporary European Studies*, 28:4, 572-574.

Puntscher Riekman, S. & Wydra (2015). “Obligations of good faith”: on the difficulties of building US-style EU federalism. *Contemporary Politics*, 21:2, 201-219

Raunio, T. & Wagner, W. (2020). The Party Politics of Foreign and Security Policy. *Foreign Policy Analysis*, 16, 515-513.

Rittelmeyer, Y.S. (2013). The institutional consecration of the European Council: symbolism beyond formal texts. Στο . F. Foret & Y. S. Rittelmeyer. *The European Council and European governance: the commanding heights of the EU*

Sbragia, A.M. (1992). Thinking about the European Future: The uses of comparison. Στο A.M. Sbragia (επιμ.) *Euro-politics: institutions and policymaking in the “New” European Community* (σ. 257-292). Wasjington, D.C.: The Brookings Institution.

Sheingate, A.D. (2009). Federalism and the Regulation of Agricultural Biotechnology in the United States and the European Union. *Journal of Comparative Policy Analysis*, 11:4, 477-497

Smith, M. (2018), The EU, the US and the crisis of contemporary multilateralism, *Journal of European Intergration*, 40 (5), 539-553.

Staal, K. & Fantini, M. (2017). Influence in the EU: Measuring Mutual Support. *Journal of Common Market Studies*, 56, 2, 221-229.

Stevenson, C.A. (2007). *Congress at war: the politics of conflict since 1789*. Dulles: Potomac Books Inc.

Thomas, C. D. (2021). The Return of Intergovernmentalism? De- Europeanisation and EU Foreign Policy Decision-making, *Journal of European Integration*, Vol. 43:5, pp 619-635.

Torola, P.D. (2014). The limits of Normalization: Taking stock of the EU-US Comparative Literature. *Journal of Common Market Studies*, 52, 1342-1357.